

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 101 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i panteloven m.m.
(pant i patenter og planteforedlerretter)

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	5	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	38
2	Bakgrunnen for forslaget	7			
2.1	Om immaterialrettigheter og adgangen til pantsettelse etter gjeldende rett	7	6	Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget	39
2.2	Utredningen fra advokat Astri M. Lund	9	6.1	Til endringene i patentloven	39
2.3	Høringen	10	6.2	Til endringene i panteloven	42
2.4	Fremmed rett	11	6.3	Til endringene i rettsgebyrloven	47
2.5	Retningslinjer utarbeidet under UNCITRAL	15	6.4	Til endringene i tvangsfullbyrdelsesloven	47
3	Særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter	18	6.5	Til endringene i planteforedlerloven	49
3.1	Gjeldende rett	18	6.6	Til endringen i designloven	49
3.2	Forslaget i utredningen fra advokat Lund	18	6.7	Til ikraftsettelses- og overgangsbestemmelsene	49
3.3	Høringen	26			
3.4	Departementets vurderinger	31			
4	Endringer i reglene om driftstilbehørspant	37		Forslag til lov om endringer i panteloven m.m. (pant i patenter og planteforedlerretter)	52

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 101 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i panteloven m.m. (pant i patenter og planteforedlerretter)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 23. mai 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Proposisjonen inneholder forslag til endringer i panteloven, patentloven, planteforedlerloven og tvangsfullbyrdelsesloven som åpner for at patenter, supplerende beskyttelsessertifikater og planteforedlerretter, samt søknader om og lisenser som gjelder slike rettigheter, kan pantsettes særskilt. Forslaget har sin bakgrunn i utredningen *Særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter*, som advokat Astri M. Lund avga til Justisdepartementet 12. desember 2011.

I dag kan ikke patenter og planteforedlerretter pantsettes særskilt. Patenter og planteforedlerretter vil imidlertid kunne være omfattet av et driftstilbehørspant etter panteloven. Dette gjelder ikke for patenter og planteforedlerretter som ikke brukes i virksomheten, men som er bestemt for å overdras til andre virksomheter. En del forsknings- og utviklingsvirksomheter vil i dag derfor ikke ha mulighet til å pantsette patenter og planteforedlerretter. Forslaget om å åpne for særskilt pantsettelse av patenter m.m., vil legge til rette for at det blir enklere for slike virksomheter å få lån, og dermed å finansiere videre forskning

og utvikling. Også for virksomheter der patenter og planteforedlerretter vil være omfattet av et eventuelt driftstilbehørspant, vil en mulighet for særskilt pantsettelse bedre mulighetene for å oppnå lånefinansiering.

Etter forslaget skal rettsvern for særskilt pant i patenter og supplerende beskyttelsessertifikater kunne oppnås gjennom anmerkning i patentregisteret. For særskilt pant i planteforedlerretter skal rettsvern kunne oppnås gjennom anmerkning i plantesortsregisteret. Reglene som regulerer konflikter mellom rettigheter som kan anmerkes i patentregisteret foreslås utbygd slik at de regulerer konflikter mellom frivillige rettsverv som går ut på overdragelse av retten til patent, patentsøknad og supplerende beskyttelsessertifikat, utstedelse av lisens, pantsettelse av patent og lisens og mellom slike frivillige rettsverv og kreditorbeslag (utlegg og konkurs). Tilsvarende foreslås for rettigheter som kan registreres i plantesortsregisteret.

Det foreslås at immaterialrettigheter som utelukkende utnyttes eller er bestemt for å utnyttes

gjennom overdragelse eller utstedelse av lisenser ikke skal være omfattet av et driftstilbehørspant etter panteloven. Når det gjelder rettigheter som er bestemt for overdragelse, er dette bare en tydeliggjøring av gjeldende rett. Etter gjeldende rett er det uavklart om rettigheter som utelukkende utnyttes eller er bestemt for å utnyttes gjennom lisensiering er omfattet av et driftstilbehørspant. Ved konflikt mellom særskilt pant og driftstilbehørspant som omfatter et patent eller en planteforedlerrett som er særskilt pantsatt, legges det opp til at tidspunktet for stiftelsen av rettigheten i utgangspunktet skal være avgjørende for hvilken rettighet som skal ha forrang. Et særskilt pant

som er anmerket i patent- eller plantesortsregisteret i god tro, skal likevel gå foran et eldre driftstilbehørspant som ikke er anmerket i Løsøreregisteret. Samme løsning foreslås også for forholdet mellom visse andre rettsserverv som kan anmerkes i patent- og plantesortsregisteret og driftstilbehørspant som omfatter et patent eller en planteforedlerrett, men slik at det ikke stilles krav om god tro for at rettsserverv som bygger på kreditorbeslag skal gå foran et eldre driftstilbehørspant som ikke er anmerket i løsøregisteret.

Proposisjonen inneholder også et forslag om å utvide driftstilbehørspantet slik at det vil omfatte flere typer immaterialrettigheter enn i dag.

2 Bakgrunnen for forslaget

2.1 Om immaterialrettigheter og adgangen til pantsettelse etter gjeldende rett

Immaterialrettigheter omfatter opphavsrett og andre rettigheter etter åndsverksloven og industrielle rettigheter. Industrielle rettigheter omfatter patent og supplerende beskyttelsessertifikater (patentloven), kretsmønsterrett (kretsmønsterloven), planteforedlerrett (planteforedlerloven), designrett (designloven) og varemerkerett (varemerkeloven). Foretaksnavnerettigheter etter foretaksnavneloven og beskyttede geografiske betegnelser regnes av og til også med blant de industrielle rettighetene.

Patent, supplerende beskyttelsessertifikat, planteforedlerrett, designrett, varemerkerett og rett til foretaksnavn oppnås etter søknad til en offentlig myndighet. Tas søknaden til følge blir rettigheten registrert i et register over den aktuelle rettighetstypen. Rett til varemerke og foretaksnavn kan også oppnås ved at varemerket innarbeides eller at foretaksnavnet tas i bruk. Opphavsrett og andre rettigheter etter åndsverkloven og kretsmønsterrett oppstår i det øyeblikk det er skapt et åndsverk m.m. eller frembrakt et kretsmønster. Disse rettighetene blir ikke registrert i noe register.

Det som kjennetegner alle immaterialrettigheter er at rettighetsinnehaveren har en enerett til å utnytte gjenstanden for rettigheten i næringsvirksomhet. Hvis andre skal utnytte rettigheten kreves det samtykke fra innehaveren. Rettighetene etter åndsverkloven rekkes noe lengre slik at innehaveren også etter omstendighetene kan gripe inn mot handlinger som ikke har skjedd som ledd i næringsvirksomhet. Gjenstanden for rettigheten vil være et kunstnerisk verk mv. (åndsverkloven), en oppfinnelse, det vil si en løsning på et teknisk problem (patentloven), et kretsmønster for integrerte kretser (kretsmønsterloven), en plantesort (planteforedlerloven), en design (designloven) eller et varemerke (varemerkeloven).

Immaterialrettigheter kan ha en betydelig økonomisk verdi. Innehaveren kan ta ut det økonomiske potensialet ved selv å utnytte gjenstanden

for rettigheten, f.eks. ved å produsere og omsette et patentert produkt, ved å overdra rettigheten eller ved å gi samtykke til at andre kan utnytte rettighetens gjenstand mot betaling (lisens). Immaterialrettigheter og andre immaterielle verdier utgjør i dag en større del av verdiene i næringslivet enn tidligere, da verdiene i større grad var knyttet til fysiske gjenstander. I en rekke virksomheter er de vesentligste verdiene knyttet til immaterialrettigheter og andre immaterielle verdier.

Etter norsk rett kan avtalepant bare gyldig stiftes når det har hjemmel i panteloven eller annen lov, jf. panteloven § 1-2 annet ledd. I dag finnes det ikke hjemmel for å stifte særskilt pant i immaterialrettigheter ved avtale. De fleste typer immaterialrettigheter tilhørende en næringsvirksomhet vil imidlertid være omfattet av et driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4. Dette omfatter rett til varemerke, sekundært forretningskjennetegn, patent, design, kretsmønster for integrerte kretser, planteforedlerrett, ervervet opphavsrett og utøvende kunstners rett til fremføring av et verk. Også lisenser som gjelder slike immaterialrettigheter vil være omfattet av et driftstilbehørspant. Et driftstilbehørspant omfatter driftstilbehøret i sin helhet, slik det er til enhver tid, jf. panteloven § 3-4 femte ledd første punktum. Det innebærer at et driftstilbehørspant vil omfatte alle slike immaterialrettigheter som er nevnt i panteloven § 3-4 annet ledd bokstav b som den næringsdrivende har, så lenge de brukes i eller er bestemt for vedkommendes næringsvirksomhet. Pantet vil også omfatte slike rettigheter som ikke eksisterte hos pantsetteren på pantsettelsestidspunktet, men som kommer til senere.

Et driftstilbehørspant vil bare omfatte immaterialrettigheter eller lisenser som brukes i eller er bestemt for bruk i pantsetterens næringsvirksomhet, jf. panteloven § 3-4 første ledd. Hvis en virksomhet f.eks. produserer patentbeskyttede produkter eller bruker patentbeskyttede fremgangsmåter i sin virksomhet, vil de aktuelle patentene være omfattet av et eventuelt driftstilbehørspant. Hvis virksomheten bare utnytter immaterialrettigheter gjennom å utstede lisenser, er det uavklart om rettighetene vil være omfattet av et driftstilbe-

hørs pant. I en virksomhet som ikke utnytter eller tar sikte på å utnytte immaterialrettigheter på annen måte enn gjennom overdragelse til andre, vil ikke rettighetene være omfattet av et driftstilbehørs pant.

Overdragelse av immaterialrettigheter i sikringsøyemed kan tenkes som et alternativ til særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter. Dette vil imidlertid etter omstendighetene fremstå som en omgåelse av de begrensninger i pantsettelsesadgangen som følger av lovgivningen. Det er derfor knyttet usikkerhet til om slike avtaler vil stå seg i alle sammenhenger. Det vil derfor være nødvendig med en særskilt lovhjemmel dersom omsetningslivet med sikkerhet skal kunne basere seg på overdragelse av immaterialrettigheter i sikringsøyemed.

Det kan tas utleggspant i de fleste immaterialrettigheter, jf. panteloven § 5-9. Det kan således tas utlegg i patenter, supplerende beskyttelsessertifikater, planteforedlerretter og designretter. Det kan ikke tas utlegg i en varemerkerett, jf. varemerkeloven § 55. Det kan heller ikke tas utlegg i rett til foretaksnavn eller sekundært forretningskjennetegn, jf. foretaksnavneloven § 4-2 første ledd og § 4-3 annet ledd første punktum jf. § 4-2 første ledd. Det kan tas utlegg i kretsmønsterrett, opphavsrett og andre rettigheter etter åndsverkloven. Utlegg kan imidlertid ikke tas i opphavsrett som innehas av opphavsmannen selv eller noen som har arvet retten fra han, jf. åndsverkloven § 39 1. Det samme gjelder for utøvende kunstners rett, jf. åndsverkloven § 42 femte ledd jf. § 39 1, og retten til fotografisk bilde, jf. åndsverkloven § 43 a tredje ledd jf. § 39 1.

Det er antatt at det kan tas utlegg i utenlandske immaterialrettigheter, og at slike utlegg kan få rettsvern gjennom registrering i Løsøreregisteret, jf. panteloven § 5-9 annet punktum.

Etter panteloven § 1-3 annet ledd kan det bare etableres pant i rettigheter som kan avhendes. Hvis en rettighet bare kan avhendes på visse vilkår, gjelder samme begrensning med hensyn til å pantsette rettigheten.

De fleste immaterialrettigheter kan avhendes. Enkelte begrensninger følger av lovgivningen. Det kan også være avtalt ytterligere begrensninger i det enkelte tilfelle.

Patenter, supplerende beskyttelsessertifikater, kretsmønsterretter (jf. kretsmønsterloven § 4 første ledd), planteforedlerretter og designretter kan overdras. Det kan også utstedes lisenser som gjelder slike rettigheter, jf. patentloven § 43, kretsmønsterloven § 4 første ledd og designloven § 53 første ledd første punktum. Både for overdragelse

og utstedelse av lisens gjelder det samme for varemerkerett og retten til sekundært forretningskjennetegn, jf. varemerkeloven § 53 første ledd og § 54 første ledd første punktum og foretaksnavneloven § 4-3 første ledd og § 4-3 tredje ledd første punktum. Rett til foretaksnavn kan derimot bare overdras sammen med den virksomhet som foretaket driver eller med den vesentligste del av denne, jf. foretaksnavneloven § 4-1 første ledd.

Opphavsrett og andre rettigheter etter åndsverkloven kan også overdras, og det kan utstedes lisenser, jf. åndsverkloven § 39 første ledd, § 42 femte ledd, § 43 femte ledd og § 43 a tredje ledd. Opphavspersonens ideelle rettigheter – retten til å navngis og til å motsette seg at verket gjøres tilgjengelig på en krenkende måte (jf. åndsverkloven § 3) – kan derimot ikke overdras. Det samme gjelder retten til utøvende kunstners fremføringer og retten til fotografiske bilder.

Lisenser som gjelder patenter, supplerende beskyttelsessertifikater, varemerker og sekundære forretningskjennetegn, kan lisenshaveren ikke overdra videre, med mindre annet er eller må anses å være avtalt, jf. patentloven § 43, varemerkeloven § 54 første ledd annet punktum og foretaksnavneloven § 4-3 tredje ledd annet punktum. Det samme gjelder for lisenser som gjelder en designrett, jf. designloven § 53 første ledd annet punktum. Hvis lisensen inngår i en virksomhet, kan den imidlertid overdras sammen med virksomheten hvis ikke annet er avtalt, jf. designloven § 53 annet ledd første punktum. Planteforedlerloven inneholder ingen bestemmelser som begrenser adgangen til å overdra lisenser. Det samme gjelder etter kretsmønsterloven.

Etter åndsverkloven § 39 b annet ledd kan ikke den som har fått overdratt opphavsrett, overdra den videre, med mindre rettigheten inngår i en forretning eller forretningsavdeling og overdras sammen med denne. «Overdragelse» etter åndsverkloven § 39 b omfatter både total overdragelse av retten og at det utstedes lisenser. Åndsverkloven § 39 b gjelder tilsvarende for retten til utøvende kunstners fremføringer (åndsverkloven § 42 femte ledd) og retten til fotografiske bilder (åndsverkloven § 43 a tredje ledd).

For de registrerte rettighetene (patenter, supplerende beskyttelsessertifikater, planteforedlerretter, design og varemerker) vil hvem som er innehaver fremgå av det aktuelle registeret. Overdragelse av rettighetene og utstedelse av lisenser kan registreres i registrene, jf. patentloven § 44, planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum jf. patentloven § 44, designloven §§ 53 og 54 og varemerkeloven § 56.

Rettigheter til immaterialrettigheter kan ikke utslettes (ekstingveres) som følge av manglende registrering, med mindre dette følger uttrykkelig av de aktuelle bestemmelsene om registrering. Det innebærer at utgangspunktet ved kollisjon mellom rettigheter er at den rettigheten som først ble etablert ved avtale eller på annen måte, går foran.

Etter patentloven § 44 femte ledd går frivillig overdragelse av et patent eller utstedelse av lisens som er anmeldt til registrering, i kollisjonstilfelle foran overdragelse eller meddelelse av lisens som ikke er eller først senere blir anmeldt til registrering, dersom vedkommende rettighetshaver var i god tro da overdragelsen eller lisensen ble anmeldt til registrering. Her vil altså en eldre rettighet kunne bli ekstingvert hvis en yngre rettighet blir meldt til registrering først og erververen av den yngre rettigheten var i god tro på dette tidspunktet. En innsigelse som er basert på at en registrering i patentregisteret er bygget på et ulovlig erverv, f.eks. at en overdragelse av patentet er avtalerettslig ugyldig, kan imidlertid påberopes overfor senere erververe eller lisenshavere uavhengig av om de har registrert sine erverv i god tro. Etter planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum gjelder patentloven § 44 tilsvarende ved overdragelse av planteforedlerretter og utstedelse av lisenser som gjelder slike rettigheter.

Designloven § 54 fjerde ledd inneholder kollisjonsregler som ligner på de i patentloven § 44 femte ledd. Etter designloven § 54 fjerde ledd kan imidlertid ekstinksjon bare inntre ved kollisjon mellom rettsstiftelser av samme art, det vil si ved kollisjon mellom overdragelser og ved kollisjon mellom lisenser, men ikke ved kollisjon mellom en overdragelse og en lisens.

Varemerkeloven inneholder ingen ekstinksjonsregler ved kollisjon mellom rettsstiftelser.

Registrering av overdragelser eller lisenser i registrene for patenter, planteforedlerretter, design og varemerker har ingen betydning for å oppnå vern mot overdragerens eller lisensutstederens kreditorer. Dette gjelder både ved konkurs og enkeltfølging. Vern mot kreditorbeslag oppnås ved avtaleinngåelsen uten at det er nødvendig å gjennomføre noen sikringsakt. Dette gjelder også overfor den som etablerer driftstilbehørspant i overdragerens eller lisensutstederens driftstilbehør etter at en overdragelse eller lisensutstedelse fant sted.

Utlegg i patent, planteforedlerrett og designrett skal registreres i registeret for den aktuelle rettighetstypen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 niende ledd. Utlegget får rettsvern gjennom regis-

treringen, jf. panteloven § 5-9. Registrering av utlegg medfører imidlertid ikke at eldre frivillige overdragelser eller lisenser blir ekstingvert selv om de ikke er anmeldt til registrering før utlegget. Selv om slike tilfeller ikke omfattes av kollisjonsreglene i patentloven § 44 femte ledd, planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum, jf. patentloven § 44 femte ledd og designloven § 54 fjerde ledd, er det antatt at den som i god tro anmelder en overdragelse eller lisensutstedelse til registrering, vil ekstingvere eldre utlegg som ikke er meldt til registrering.

2.2 Utredningen fra advokat Astri M. Lund

Ved brev 19. august 2008 ga Justisdepartementet advokat Astri M. Lund i oppdrag å utrede om det bør åpnes for særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter. I brevet ble oppdraget skissert slik:

«Justisdepartementet ønsker en vurdering av om det bør etableres en adgang til særskilt pantsettelse av immaterielle rettigheter, og at det utarbeides et forslag til lovregulering av det, i hvert fall for de immaterialrettighetene som det finnes særskilte registre for. Bakgrunnen for oppdraget er at det i de senere år er etablert mange typer virksomheter der de vesentligste av verdiene er knyttet til immaterielle rettigheter. Det er ønskelig å se nærmere på om pantereglene kan innrettes bedre for disse virksomhetene enn dagens adgang til driftstilbehørspantsettelse etter panteloven § 3-4.»

Advokat Lund avga 12. desember 2011 utredningen *Særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter*¹ til Justisdepartementet. I utredningen anbefales det at det åpnes for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter, samtidig som slike rettigheter ikke lenger skal være omfattet av driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4. Utredningen inneholder et lovutkast med forslag til endringer i patentloven, panteloven og planteforedlerloven som vil legge til rette for særskilt pantsettelse. I utredningen anbefales det at det ikke åpnes for særskilt pantsettelse av andre immaterialrettigheter enn patenter og planteforedlerretter. I tråd med oppdraget inneholder imidlertid utredningen

¹ Utredningen er ikke trykket, men er tilgjengelig på Internett på følgende adresse: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2012/horing-utredning-om-sarskilt-pantsette/horingsnotat.html?id=671819>

et alternativt lovutkast, som i tillegg til patenter og planteforedlerretter også åpner for særskilt pantsettelse av design og varemerker. Dette alternative lovutkastet inneholder forslag til endringer i patentloven, panteloven og planteforedlerloven, designloven og varemerkeloven.

2.3 Høringen

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 8. februar 2012 utredningen *Særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter* på høring med svarfrist 1. juni 2012 til følgende instanser:

Departementene

Høyesterett
Borgarting lagmannsrett
Oslo tingrett

Brønnøysundregistrene
DIFI (Direktoratet for forvaltning og IKT)
Domstolsadministrasjonen
Finanstilsynet
Konkurransetilsynet
Konkursrådet
Mattilsynet
Patentstyret
Plantesortsnemnda
Regjeringsadvokaten

Innovasjon Norge

Abelia
Advokatforeningen
Bedriftsforbundet
Billedkunst Opphavsrett i Norge (BONO)
Business Software Alliance (BSA)
Den norske Dommerforening
Den norske Forfatterforening (DNF)
Den norske Forleggerforening
EL & IT Forbundet
FNO – Finansnæringens Fellesorganisasjon
Finansforbundet
FONO
GramArt
Gramo
Hovedorganisasjonen Virke
IFPI Norge
IKT-Norge
Kopinor
Landsorganisasjonen i Norge
Legemiddelindustriforeningen (LMI)
Mediebedriftenes Landsforening

NIGel – Norsk Industriforening for Generiske Legemidler
Norsk bonde- og småbrukarlag
NHO Mat og drikke
Norges Bondelag
Norsk Artistforbund
Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
Norsk forening for industriell rettsbeskyttelse (NIR)
Norsk forening for industriens patentingeniører (NIP)
Norsk Industri
Norsk oppfinnerforening
Norsk Spill og Multimedia Leverandørforening (NSM)
Norsk Videogramforening
Norske Film og TV-produsenters forening (Produsentforeningen)
Norske grafiske designere og illustratører (GRAFIL)
Norske industridesignere
Norske Patentingeniørers Forening (NPF)
Norwaco
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Produksjonsnettverk for Elektronisk kunst
Stiftelsen Elektronikkbransjen
TONO
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

ACAPO AS
Advokatfirmaet Vogt & Wiig
Affitech AS
Agrokonsult
Alpharma AS
Axis-Shield AS
Aqua Gen AS
Bergen Medikal AS
Biokjemi Norge
Biosense Laboratories AS
Birkeland Innovasjon AS
Diagenic AS
Digme AS
Dynal Biotech AS
GenoMar ASA
GE Healthcare AS Oslo
Graminor AS
Håmsø Patentbyrå
Laerdal Medical AS
Maritex AS
Natural ASA
Norsk Hydro ASA
NRK
Onsagers AS
Opera Software ASA
Patentkontoret Curo

Statoil ASA
Tandbergs Patentkontor AS
Telenor AS
TV 2 AS
Zacco Norge

Bioforsk
Handelshøyskolen BI
Norges Handelshøyskole (NHH)
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
(NTNU)
Norsk institutt for skog og landskap
Universitetet for miljø- og biovitenskap
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo

Følgende instanser har uttalt at de ikke har merknader, eller at de ikke ønsker å avgi uttalelse til forslaget:

Arbeidsdepartementet
Barne-, likestillings- og inkluderings-
departementet
Finansdepartementet
Fornyings-, administrasjons- og kirke-
departementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Kulturdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Miljøverndepartementet
Utenriksdepartementet

Høyesterett

Domstoladministrasjonen
Finanstilsynet
Regjeringsadvokaten

BONO
Landsorganisasjonen i Norge
Norsk forening for Industriens Patentingeniører
(NIP)

TV 2 AS

Følgende instanser har realitetsmerknader:

Landbruks- og matdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Samferdselsdepartementet

Brønnøysundregistrene
Innovasjon Norge
Konkursrådet

Mattilsynet
Patentstyret
Plantesortsnemnden
Post- og teletilsynet

FNO – Finansnæringens Fellesorganisasjon
Gramart
Norwaco
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Legemiddelindustriforeningen (LMI)

Arntzen de Besche Advokatfirma AS
Norsk Hydro AS

Det blir redegjort for høringsinstansenes synspunkter under behandlingen av de respektive spørsmålene i proposisjonen.

Justis- og beredskapsdepartementet holdt i februar 2014 et møte med FNO – Finansnæringens Fellesorganisasjon, Innovasjon Norge, Konkursrådet, Norsk Hydro, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og Patentstyret for å drøfte enkelte spørsmål disse hadde tatt opp i sine høringsuttalelser.

2.4 Fremmed rett

I utredningen fra advokat Lund er det redegjort slik for dansk, finsk, svensk, tysk og østerriksk rett:

«2.7.1 Innledning

Hva gjelder adgang til å benytte immaterielle rettigheter som sikkerhet er det stor variasjon landene imellom. Det gjelder både mht. hvilke, om noen, rettigheter som kan benyttes som sikkerhet, formen sikkerhetsstillelsen kan ha og rettsvernsregler. Her vil reglene i Danmark, Sverige, Finland, Tyskland og Østerrike bli omtalt. Dette er de land som vel må sies å ligge oss nærmest hva gjelder tilnærmingen til immaterialrettigheter. Samtidig representerer de, sammen med Norge, langt på vei hele bredden av regimer for bruk av immaterielle rettigheter som sikkerhet, som kan være aktuelle.

2.7.2 Dansk rett

I Danmark kan immaterialrettigheter være gjenstand for *særskilt pantsettelse* etter reglene om underpant i løsøre, såfremt de er overdragelige (tinglysningsloven § 47). Reglene om adgang til å avhende immaterialrett ligner de norske reglene.

At det er adgang til særskilt pantsettelse av patenter, bruksmodeller, design og registrerte varemerker fremgår direkte av respektive særlover. Det antas at også oppfinnerretten kan pantsettes på linje med andre formuerettigheter, dvs. at det ikke er et vilkår for pantsettelse at det er søkt om patent. Hverken plantenyhedsloven, halvledertopografiloven eller ophavsretsloven nevner adgang til avtalepant. Imidlertid legges til grunn at også opphavsrett og øvrige rettigheter etter ophavsretsloven og rett til halvlederens topografi (kretsmønsterrett) kan pantsettes etter reglene i tinglysningsloven, og det samme gjelder formodentlig for planteforedlerrett. Alle disse rettigheter (med unntak av de ideelle rettigheter etter ophavsretsloven) er overdragelige. Ifølge rettspraksis kan også «good-will» og domenenaavn pantsettes på denne måten, og pantsettelsen av «good-will» ble da ansett å omfatte også retten til et varemerke som den aktuelle «good-will» var særlig nært knyttet til, selv om varemerkeretten ikke var nevnt i pantebrevet. Antagelig regnes i sammenhengen også foretaksnavn og sekundære forretningskjennetegn som løsøre.

Underpantsettelsen registreres ved tinglysning på eierens blad i Personboken (som tilsvarende Løsøreregisteret). For immaterialrettigheter som kan registreres (herunder særlig patentrett og varemerkerett) har det vært diskutert om registrering i det enkelte rettighetsregisteret skal kunne erstatte tinglysning i Personboken. Man har imidlertid valgt å beholde den eksisterende løsningen, begrunnet særlig i rettighetsregistrenes art. Det er adgang til å registrere panterett i henholdsvis patent-, mønster- og varemerkerregisteret, men slik registrering er uten betydning for gyldigheten av pantsettelsen og gir ikke rettsvern og heller ikke grunnlag for ekstinksjon eller lignende.

Det stilles relativt strenge krav til identifikasjon av panteobjektet, noe som imidlertid ikke utelukker pantsettelse av en fremtidig rettighet. Ved formuleringen og fortolkningen av panteavtalen må det tas utgangspunkt i hvilken rettsstilling man ønsker dersom pantet realiseres.

I allfall når det gjelder opphavsrettigheter og varemerkerettigheter blir pantsettelse etter disse reglene lite brukt.

Immaterialrettigheter kan også pantsettes som såkalt *virksomhedspant* (tinglysningsloven § 47 c). På samme måte som for norsk driftstilbehørspant er det bare næringsdrivende som kan etablere virksomhedspant. Det danske

virksomhedspantet skiller seg fra norsk driftstilbehørspant ved at aktiva som skal inngå i pantet i større grad må individualiseres, i form av en angivelse av hvilke kategorier formuesgoder som skal omfattes. Tinglysningsloven § 47 c lister i tredje ledd opp hvilke kategorier som kan pantsettes som virksomhedspant. En slik kategori (nr. 7) er «goodwill, domænenavne og rettigheter i henhold til patentloven, varemerkeloven, designloven, bruksmodellloven, mønsterloven, ophavsretsloven og lov om beskyttelse af halvlederprodukters udforming (topografi)». De opplistede kategorier aktiva kan pantsettes samlet eller enkeltvis. Hver enkelt kategori må nevnes spesifikt i pantedokumentene. Det er ikke mulig å innskrenke panteretten til kun å omfatte enkelte nærmere angitte rettigheter innenfor en av de opplistede kategorier.

Virksomhedspant er på samme måte som driftstilbehørspant ikke til hinder for at aktiva skilles ut og selges som ledd i ordinær drift, og omfatter nye aktiva som omfattes av en av de pantsatte kategoriene, etterhvert som de erverves. Innehaveren av et virksomhedspant må respektere senere utlegg, dvs. at utlegg får prioritet foran virksomhedspant.

Virksomhedspant tinglyses i Personboken.

Hverken for underpant eller for virksomhedspant er registrering i Personboken et vilkår for panteavtalens gyldighet, men registreringen der gir rettsvern «*mod aftaler, der i god tro indgås med pantets ejer, og mod retsforfølgning*», mao. overfor andre kreditorer så vel som overfor erververe av den pantsatte rettigheten.

Tinglysingstidspunktet avgjør prioriteten mellom underpant og virksomhedspant som omfatter samme immaterialrett, uavhengig av når vedkommende rettighet må anses for å ha blitt omfattet av respektive panterett.

Immaterialrettigheter kan også være gjenstand for *eiendomsforbehold*. En overgang av en immaterialrettsposisjon kan etter dansk rett gjøres betinget av at vederlaget betales. For at eiendomsforbeholdet skal være gyldig, må det oppfylle visse krav til klarhet og være avtalt senest ved overgivelsen.

2.7.3 Finsk rett

Etter finsk rett kan immaterialrettigheter pantsettes etter reglene om underpant i løsøre. Panteretten registreres i det generelle pante- rettsregisteret. Panterett i *patenter* får rettsvern ved konkurs bare dersom panteret-

ten er registrert i patentregisteret. Panterett som er registrert i patentregisteret går i kollisjonstilfelle foran tidligere avtalt, men ikke registrert overdragelse eller annen rettsstiftelse, herunder pantsettelse, dersom panthaveren ved anmeldelsen til registrering var i god tro med hensyn til sin rett.

Immaterialrettigheter kan dessuten inngå i foretagshypotek. Hypoteket (foretagsintekningen) omfatter 50 % av en virksomhets aktiva (med snevre unntak), gir en abstrakt dekningsrett og står tilbake for panterett og retensjonsrett i løsøre. En *patentrett* som omfattes av en foretagsintekning kan likevel pantsettes særskilt. Pantsettelsen vil da ikke kunne gjøres gjeldende overfor hypotekhaveren, men vil være gyldig mellom partene og vil, forutsatt registrering som nevnt foran, gjelde overfor andre tredjeparter. Siden særskilt pant i patentretten vil ha prioritet foran senere foretagsintekning, kan det være av interesse for hypotekhaveren å ta også særskilt pant i patentretten med den følge at panteretten får prioritet foran panthavers eget hypotek, samtidig som patentretten vil være omfattet av hypoteket. I praksis forekommer også at foretaksintekningen oppheves, hvoretter det avtales pant i patentretten og den gamle foretagsintekningen erstattes med en ny.

2.7.4 Svensk rett

Etter svensk rett er det adgang til særskilt pantsettelse av patenter og patentsøknader (Patentlagen kap. 12) og av varemerker som er registrert eller søkt registrert (Varumärkeslagen 7. kapitel 1 §).

Adgangen til særskilt pantsettelse av patentrettigheter ble innført ved en lovendring i 1987 og var begrunnet med hensynet til finansiering av forskning og utvikling. Foruten patent som er meddelt i Sverige eller har fått virkning der, kan svenske patentsøknader, internasjonale patentsøknader som er videreført eller tatt opp til behandling i Sverige, og europeiske patentsøknader som det er innsendt oversettelse av til Patentverket eller som Patentverket anser som søknad om patent i Sverige, pantsettes.

Adgang til særskilt pantsettelse av varemerker ble innført i forbindelse med gjennomføringen av EFs varemerkeforordning (i 1996) og ble begrunnet med at det på dette punkt var ønskelig å ha samme regler for svenske varemerker som for fellesskapsmerker. Bestemmelsene ble videreført i den nye Varumärkeslagen som ble vedtatt i 2010 og som trådte i kraft 1. juli 2011.

Ifølge lovens 5. kapitel 16 § gjelder reglene om pantsettelse av varemerkesøknader også for søknader om at internasjonal varemerkeregistrering også skal gjelde i Sverige (etter Madrid-protokollen) på samme måte som om det gjaldt en pantsettelse av en svensk varemerkesøknad.

For søknader gjelder at pantsettelse først kan skje når søknaden er journalført (innført i diarium) hos Patentverket.

For at pantsettelsen skal være gyldig, må panteavtalen registreres hos Patentverket. I forholdet mellom konkurrerende panthavere gjelder at panteretten ifølge den registreringsøknad som først kom inn til Patentverket, har prioritet. Fra søknaden om registrering av panteretten er innkommet, gjelder panteretten overfor den som senere erverver eiendomsretten eller annen rett til patentet henholdsvis varemerket. Både i patentloven og i varemerkeloven er det gitt en særlig bestemmelse om at lisensavtaler som er inngått før pantsettelsen er anmeldt til registrering, gjelder overfor panthaveren, uavhengig av registrering. Om forholdet til overdragelser vises det i forarbeidene til alminnelige tingsrettslige regler. Når panteretten er registrert har den vern overfor utlegg og konkursbeslag som om den var en håndpantrett, og når søknaden om registrering er innkommet til registeret, får panteretten samme stilling som når en panthaver tar en løsøreobjekt i besittelse. Det utledes av dette at den særskilte panteretten da har prioritet foran foretagshypotek (som er omtalt nedenfor). Det skal ikke av den grunn være nødvendig å innhente samtykke til pantsettelsen fra kreditorer som har foretagshypotek for sitt krav.

For øvrige immaterialrettigheter finnes ikke særskilte regler om pantsettelse. Om det er adgang til frivillig pantsettelse av de av dem som kan overdras, er omdiskutert.

Etter svensk rett er det adgang til *sikringscesjon* (overdragelse i sikringsøyemed). Alle immaterialrettigheter som kan overdras kan brukes som sikringsobjekt på denne måten. Svensk lov gir omtrent samme begrensninger i adgangen til overdragelse av immaterialrettigheter som norsk lov.

Ved sikringscesjon er avtalen om overdragelse alene tilstrekkelig til å sikre rettsvern mot konkurrerende tredjemenn, herunder kreditorer og avtaleerververe. Ved sikringscesjon må sikkerheten tilknyttes et bestemt krav (for eksempel en utestående fordring). En praktisk viktig begrensning ved sikringscesjon er at de rettigheter som er overdratt i sikringsøyemed

ikke kan omsettes av skyldneren så lenge cesjonsavtalen består.

De fleste av immaterialrettighetene, blant dem retten til patent og retten til varemerke, omfattes av pantsettelse i form av «företagshypotek». Etter reglene om företagshypotek kan en næringsdrivende eller en som akter å drive næringsvirksomhet opprette företagshypotek i sin næringsvirksomhet ved å få et bestemt beløp inntegnet i et særskilt register (företagsinteckningsregisteret) som føres av Bolagsverket. Som ved norsk driftstilbehørspant medfører en företagsinteckning ingen begrensning i den næringsdrivendes rett til å selge eller skifte ut de eiendeler som omfattes av inteckningen.

Företagshypoteket omfatter den del av den næringsdrivendes «lösa egendom» som hører til næringsvirksomheten, med unntak av kontantbeholdning, innestående på bankkonti, finansielle instrumenter og eiendeler som kan pantsettes «ved inteckning» (så som luftfartøy og skip), samt eiendeler som ikke kan være gjenstand for hverken utlegg eller konkursbeslag.

Siden pantsettelse av patentrettigheter og varemerkerettigheter ikke skjer «ved inteckning», synes det som om det bare er unntak fra adgang til utlegg eller konkursbeslag som kan medføre at en immaterialrettighet er unntatt fra företagshypoteket. Samtlige immaterialrettigheter kan inngå i konkurs, men det gjelder visse begrensninger for firmarett.

Det kan ikke tas utlegg i rett til firma (Firmalagen 14 §) og rett til innarbeidet varemerke (Varumärkeslagen 10 kap. 9 §) og hva gjelder adgang til å ta utlegg i opphavsrett og nærstående rettigheter, inneholder Upphovsrättslagen tilsvarende begrensninger som åndsverkløven. Et vilkår for at det skal kunne tas utlegg i en rettighet, er at rettigheten kan overdras. I Sverige gjelder samme begrensninger i adgangen til å overdra immaterialrettigheter som i Norge.

Ifølge Bernitz m.fl.: Immaterialrätt (2009) er det i praksis mest som del av företagshypotek at immaterialrettigheter benyttes som kredittsikkerhet i Sverige (s. 296).

Mellom de ulike formene for sikkerhetsstillelse gjelder at pantsettelse som er registrert i hhv. patentregisteret og varemerkeregisteret, og rettigheter som omfattes av sikringscesjon, har prioritet foran företagshypotek som gjelder de samme rettighetene. Mellom panterettigheter som er registrert i patent- eller varemerkeregisteret og rettigheter som omfattes av sik-

ringscesjon gjelder prinsippet om først i tid, best i rett.

Svensk rett inneholder ikke regler som tillater ekstinksjon som følge av dobbeltoverlatelse av en immaterialrettighet.

2.7.5 Tysk og østerriksk rett

Etter tysk og etter østerriksk rett kan immaterialrettigheter være gjenstand for *særskilt pantsettelse*. Etter disse landenes rett kreves ikke som i Norge positiv lovhjemmel for pantsettelse. For at et formuesgode skal kunne benyttes som sikringsobjekt, kreves at det kan tvangsrealiseres, dvs. at rettigheten er overdragelig. I utgangspunktet er alle formuesgjenstander, herunder enerettsposisjoner, overdragelige og kan benyttes som sikringsobjekt. For opphavsrettigheter gjelder imidlertid vidtgående unntak fra dette utgangspunkt. Når det gjelder opphavsrett er utgangspunktet etter både tysk og østerriksk rett at den ikke kan overdras. Ervervet rett til utnyttelse (lisens eller rett til en beføyelse, dvs. en utnyttelsesform) kan benyttes som sikringsobjekt, såfremt opphavsmannen enten i avtalen eller i det konkrete tilfelle samtykker til slik bruk. Samtykke (enten på forhånd eller i det konkrete tilfelle) kreves også for at tvangsrealisasjon skal kunne gjennomføres. I tillegg har opphavsmannen under visse forutsetninger en preceptorisk tilbakekallsrett for meddelt eksklusiv utnyttelsesrett (lisens). For filmrettigheter er det gjort enkelte unntak fra opphavsmannens sterke rettsposisjon hva gjelder både samtykkekravet og tilbakekallsretten.

Når det gjelder registrerbare immaterialrettigheter, kan også rettigheter til søknader om enerettsposisjoner pantsettes. For rettigheter som beror på avtale (typisk lisenser), er avtalens innhold avgjørende for pantsettelsesadgangens omfang.

Videre oppstilles et relativt strengt identifikasjonskrav (Bestimmtheitsgrundsatz) som innebærer at pant ikke kan etableres i tingsinnbegrep, men bare i nærmere definerte formuesgoder og rettigheter. Man har følgelig ikke noen ordning tilsvarende det norske driftstilbehørspantet. Pant må videre stilles til dekning for et bestemt mellomværende, og det er således ikke adgang til å pantsette immaterialrettigheter for å skaffe seg en abstrakt dekningsrett.

I Tyskland etableres panterett ved avtale mellom partene. Registrering av panteretten i rettighetsregistrene (der slike finnes og åpner

for registrering av panterettigheter) har kun deklarativ virkning. En slik registrering er uten betydning for forholdet til senere avtaleervertvere og lisenstakere, men gir rettsvern og prioritet overfor andre tredjemenns krav, dvs. kreditorer.

Rettsvern mot senere avtaleervertvere kan således ikke sikres ved registrering i rettighetsregistrene, og pantsetteren kan uthule panthavers rett for eksempel ved å etablere lisenser i den pantsatte rettigheten. Panthaver vil i slike tilfelle bare ha et kontraktsbruddskrav mot pantsetteren.

Etter østerriksk rett gjelder for panterett i patenter og patentsøknader at registrering i patentregisteret er et vilkår både for at panteavtalen skal være gyldig mellom partene, og for rettsvern. For prioritetsrekkefølgen gjelder prinsippet først i tid, best i rett. Patentlovens bestemmelser om pantsettelse av patentrett og rettsvern for panteretten anvendes analogisk på pantsettelse av retten til varemerker og varemerkesøknader og retten til design og design-søknader. For omsettelige opphavsrettigheter er rettstilstanden den samme som i Tyskland.

Videre kan etter tysk og østerriksk rett immaterialrettigheter benyttes som sikkerhet for betalingen av en bestemt fordring ved *sikringscesjon*.

Sikringscesjonsinstituttet er utviklet gjennom rettspraksis. Hovedvilkårene for etablering av gyldig sikringscesjon er at fordringen som skal sikres er tilstrekkelig bestemt (Spezialitätsgrundsatz) og at den er overdragelig. I motsetning til ved pantsettelse, frarøves cedenten ved sikringscesjon rådigheten og legitimasjonen over det pantsatte, og han kan derfor ikke stifte lisensrettigheter i sikringsobjektet til fortrenghet for den sikrede (cesjonarens) rett. Dette gjør at sikringscesjon ofte er mer praktisk enn pantsettelse. Når den sikrede fordringen er betalt, overføres rettigheten tilbake til cedenten.»

2.5 Retningslinjer utarbeidet under UNCITRAL

Under United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) er det utarbeidet retningslinjer for utforming av lovgivning som gjelder pant og annen sikkerhetsstillelse i andre formuesgoder enn fast eiendom. I utredningen fra advokat Lund er det redegjort slik for disse retningslinjene:

«I UNCITRAL er det blitt utarbeidet retningslinjer for lovgivning om sikkerhetsstillelse som gjelder andre formuesgoder enn fast eiendom – UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions (heretter kalt Retningslinjene). Formålet er å fremme et funksjonelt regelverk som skal kunne benyttes for alle typer formuesgoder, også immaterielle rettigheter. Det er imidlertid presisert at anbefalingene i Retningslinjene viker for de særlige regler som nasjonal lov og internasjonale konvensjoner fastsetter for immaterialrettigheter (Rekommendasjon 4 (b)). Da Retningslinjene ble vedtatt i UNCITRAL-kommisjonen i 2007, så man at det forelå en del særlige problemstillinger når det gjaldt immaterielle rettigheter, og at det derfor var ønskelig å utarbeide et tillegg som skulle forklare hvordan Retningslinjene skal anvendes på immaterialrettigheter, og eventuelt føye til noen ytterligere rekommandasjoner. Arbeidet med dette førte frem til Supplement on Security Rights in Intellectual Property (heretter kalt Tillegget) som ble vedtatt av kommisjonen i 2010.

Her skal nevnes noen punkter i Retningslinjene og Tillegget, som det kan være særlig grunn til å merke seg når det overveies å gi adgang til særskilt pantsettelse av immaterielle rettigheter.

Retningslinjene tar som utgangspunkt at en avtale om sikkerhetsstillelse gjelder når den som stiller sikkerheten har hjemmel til å stille det aktuelle formuesgodet som sikkerhet (Rek. 13). Rettsvern kan ifølge Retningslinjene etableres på ulike måter, men registrering i et alminnelig register, altså et register tilsvarende Løsøreregisteret (Rek. 32) angis som den foretrukne. Dog anbefales at for sikkerhet i formuesgoder som registreres i særskilt register, skal rettsvern følge av registrering i det særskilte registeret (Rek. 38).

I Retningslinjene anbefales at det fastsettes regler om hvilken virkning en overdragelse av formuesgodet som er stilt som sikkerhet, skal ha for rettsvernet som følger av registreringen (Rek. 62). Forskjellige modeller drøftes i kommentarene. Retningslinjene regner ikke lisenser som overdragelser. I Tillegget er påpekt at i noen land regnes også lisenser som overdragelser, og det blir anbefalt at regelen skal være at rettsvern som følger av registrering i det alminnelige register gjelder også etter senere overdragelse av den pantsatte immaterialrettigheten, og likeledes overfor lisenser, slik at det ikke skal være nødvendig å registrere sikker-

hetsstillelsen på ny for at den fortsatt skal ha rettsvern (Rek. 244).

Registreringstidspunktet bestemmer prioriteten mellom sikkerhetsstillelser i samme formuesgode (Rek. 76 (a)). Dersom sikkerhetsstillelsen kan få vern ved registrering i særskilt register så vel som ved registrering i et alminnelig register, anbefales at sikkerhetsstillelse som er registrert i det særskilte registeret, uansett registreringstidspunkt, skal ha prioritet foran sikkerhetsstillelse som er registrert i det alminnelige registeret (Rek. 77 (a)). I Tillegget er påpekt at denne anbefalingen skyldes behovet for at påliteligheten av særskilte registre blir opprettholdt, og gjelder for alle særskilte registre. Av samme grunn anbefales i Rek. 78 at når en sikkerhetsstillelse som kan registreres i særskilt register, ikke er registrert der, skal den ikke hefte på formuesgodet når dette overdras, leies ut eller utlisenieres, mens om den er registrert der, hefter den, med visse unntak som angis i Rek. 79, på formuesgodet også etter slike senere rettsstiftelser. I Rek. 79 anbefales at når sikkerhetsstillelse som ikke kan registreres i særskilt register, har fått rettsvern, erverves, leies eller lisenieres rettigheten med heftelsen. Unntakene det vises til og som er relevante for immaterielle rettigheter, er tilfelle hvor den sikrede samtykker i at erverver eller lisenstaker skal få rettigheten uten heftelsen (Rek. 80), og et unntak for enkle lisenser utstedt «in the ordinary course of business» når lisenstaker ved avtaleinngåelsen ikke kjente til at lisensen krenket den sikrede kreditorens rettigheter (Rek. 81 (c)). For å unngå mulige misforståelser som følge av forskjeller mellom immaterialrettsregler og alminnelige kredittsikringsregler er det i Tillegget gitt en rekommendasjon – Rek. 245 – der det presiseres at denne regelen om ikke-eksklusive lisenser ikke berører de rettigheter som den sikrede kreditor måtte ha ifølge reglene som gjelder særskilt for immaterialrettigheter. I kommentarene er såkalte «off the shelf»-lisenser for datamaskinprogram (programvare) nevnt som et mulig eksempel på lisenser som en slik regel kan være aktuell for. (Slike avtaler tilbys også ordinære forbrukere, og grunnen til at lisensen er nødvendig er at rettighetshavers samtykke til omsetningen av datamaskinprogrammet ikke medfører at rettighetene til den aktuelle bruken av programmene konsumeres.)

Rekommendasjon 81 (c) innebærer et unntak også fra den alminnelige anbefalingen i Ret-

ningslinjene om at kjennskap til en sikkerhetsstillelse ikke skal ha betydning for dens prioritet overfor andre rettsstiftelser (Rek. 93). I kommentarene fremholdes at regler om at kjennskap til en sikkerhet får betydning for prioriteten, skaper usikkerhet for kreditorene og derfor bør unngås. I Tillegget blir det i kommentarene til dette spørsmålet, som andre steder i kommentarene, gitt en påminnelse om at denne anbefalingen viker for særskilte regler om immaterialrettigheter (Rek. 4 (b)).

I Tillegget er tatt inn en rekommendasjon om at det bør være adgang til å avtale at kreditor skal ha særlige rettigheter med hensyn til å sikre verdien av en immaterialrettighet som er stilt som sikkerhet (Rek. 246). I kommentarene er som ett av flere eksempler nevnt avtale om adgang for den sikrede kreditor til å reise inngrepsøksmål.

I Retningslinjene er det gitt en anbefaling om at det skal være adgang til å realisere formuesgodet som er stilt som sikkerhet, uten å gå veien via domstol eller annen offentlig myndighet (Rek. 131) og at det skal kunne avtales adgang til tiltredelse (Rek. 156 ff.).

Retningslinjene som gjelder særskilt sikkerhetsstillelse for anskaffelser, eksempelvis salgspant, omfatter ikke anskaffelser av immaterielle rettigheter. I Tillegget er det foreslått at rekommendasjonene vedrørende sikkerhetsstillelse for anskaffelse av løsøre også skal gjelde for anskaffelse av immaterielle rettigheter, herunder lisenser, og da med visse presiseringer som er angitt i denne rekommendasjonen i Tillegget, Rek. 247.

Retningslinjene inneholder også lovvalgsregler hva gjelder stiftelse, rettsvern, prioritet og fullbyrdelse. Når de materielle reglene i Retningslinjene er gjennomført i en stats lovgivning, får de anvendelse i denne staten. Spørsmålet om hvorvidt en rettighet kan avhendes, omfattes ikke av lovvalgsreglene, like lite som det omfattes av de materielle reglene i Retningslinjene. I Retningslinjene anbefales som lovvalgsregel rettsreglene i hjemlandet til den som stiller sikkerheten («*the country in which the grantor is located*»). Dette gjelder for stiftelse, rettsvern, prioritet og tvangsfullbyrdelse (Rek. 208 og 218(b)). Det er gitt spesialregler for noen særskilte typer formuesgoder, men immaterialrettigheter er ikke blant disse. For rent kontraktsrettslige spørsmål anbefaler Retningslinjene *lex contractus*.

I Tillegget anbefales særskilte lovvalgsregler for sikkerheter i immaterialrettigheter, i

Rek. 248. Anbefalingen går ut på når det gjelder stiftelse, rettsvern og prioritet skal man anvende loven i det landet som rettigheten er vernet i – *lex protectionis* – dvs. rettsreglene i det land der immaterialretten kan gjøres gjeldende. Når det gjelder tvangsfullbyrdelse skal retten i sikkerhetsstillers hjemland anvendes. Det åpnes dessuten for at det i tillegg kan gjelde regler om at sikkerhetsstillelse kan stiftes etter reglene i sistnevnte stat og få rettsvern

etter reglene i denne staten overfor andre tredjemenn enn andre sikrede kreditorer, erververe av rettigheten og lisenstakere. Det vil si at sikkerhetsstillelsen får rettsvern overfor kreditorer i følge utlegg eller annen rettsforretning, og overfor sikkerhetsstillers konkursbo. Tanken bak dette er at i mange tilfelle vil en slik sikkerhetsstillelse fremtre som tilstrekkelig for formålet.»

3 Særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter

3.1 Gjeldende rett

I dag kan ikke immaterialrettigheter pantsettes særskilt gjennom avtale. Etter panteloven § 1-2 annet ledd kan avtalepant bare rettsgyldig stiftes når det har hjemmel i panteloven eller i annen lovbestemmelse. Noen hjemmel for særskilt pantsettelse finnes ikke i dag.

Etter panteloven § 3-4 kan en næringsdrivende pantsette driftstilbehør som brukes i eller er bestemt for vedkommendes næringsvirksomhet. De fleste typer immaterialrettigheter regnes som driftstilbehør, jf. panteloven § 3-4 annet ledd bokstav b. Et driftstilbehørspant omfatter driftstilbehøret i sin helhet, slik det er til enhver tid, jf. panteloven § 3-4 femte ledd første punktum. Det innebærer at et driftstilbehørspant vil omfatte alle slike immaterialrettigheter som er nevnt i panteloven § 3-4 annet ledd bokstav b som den næringsdrivende har, så lenge de brukes i eller er bestemt for vedkommendes næringsvirksomhet. Immaterialrettigheter som ikke eksisterte hos pantsetteren på pantsettelsestidspunktet, men som kommer til senere, vil også bli omfattet av driftstilbehørspantet. Kravet om at immaterialrettighetene må brukes i eller være bestemt for bruk i næringsvirksomheten innebærer imidlertid at en del immaterialrettigheter tilhørende en virksomhet ikke vil være omfattet av et driftstilbehørspant. Dersom en virksomhet produserer patentbeskyttede produkter eller bruker patentbeskyttede fremgangsmåter i sin virksomhet, vil de aktuelle patentene være omfattet av et eventuelt driftstilbehørspant. Hvis virksomheten bare utnytter immaterialrettigheter gjennom å utstede lisenser, er det uavklart om rettighetene vil være omfattet av et driftstilbehørspant. I en virksomhet som ikke utnytter eller tar sikte på å utnytte immaterialrettigheter på annen måte enn gjennom at de skal overdras til andre virksomheter, vil rettighetene ikke være omfattet av et driftstilbehørspant. Immaterialrettigheter som ikke regnes som driftstilbehør kan heller ikke pantsettes gjennom avtale på annen måte.

Det vises for øvrig til punkt 2.1 for en nærmere omtale av immaterialrettigheter og adgangen til pantsettelse av dem.

3.2 Forslaget i utredningen fra advokat Lund

I utredningen foreslås det at det åpnes for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter som gjelder i Norge, herunder søknader om patent og planteforedlerrett og lisenser i slike rettigheter. Europeiske patentsøknader som har provisorisk vern i Norge, jf. patentloven § 66 g, skal også kunne pantsettes særskilt i Norge. I utredningen anbefales det at det ikke åpnes for særskilt pantsettelse av andre typer immaterialrettigheter. Utredningen inneholder imidlertid et alternativt lovutkast som også åpner for særskilt pantsettelse av design og varemerker, i tillegg til patenter og planteforedlerretter.

I utredningen punkt 3.2 er det blant annet redegjort slik for de allmenne vurderingene bak forslaget om å åpne for særskilt pantsettelse:

«Som nevnt i pkt. 2.1 har mange foretak store verdier i form av immaterialrettigheter. Ganske ofte utgjør slike rettigheter størstedelen av et foretaks verdier.

Noen bedrifter har få andre formuesverdier enn immaterialrettigheter – deres øvrige «kapital» består i alt vesentlig av menneskeressurser. For mange bedrifter gjelder at de ikke eller bare i begrenset utstrekning har mulighet til å benytte seg av adgangen til å pantsette immaterialrettighetene, fordi rettighetene ikke brukes eller ikke er beregnet til bruk som driftstilbehør. Pantsettelse av fordringer som følger av salg eller utlisensiering av slike rettigheter, er ikke alltid et mulig alternativ. Om ikke annet synes det av hensyn til disse bedriftene å være ønskelig å innføre adgang til særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter. Men også for virksomheter som kan pantsette sine immaterialrettigheter som driftstilbehør, vil særskilt

pantsettelse kunne være fordelaktig med tanke på å oppnå hensiktsmessig finansiering.

Når virksomheten oppnår kreditt mot sikkerhet i driftstilbehør, er det ikke gitt at bedriften får en uttelling for disse rettighetene som svarer til den verdien de representerer for virksomheten. Det skyldes dels driftstilbehørspantets karakter av tingsinnbegrepspant. Verdien av slike pant vil gjerne fluktuere, hvilket gir usikkerhet som må tas med i beregningen når finansieringen besluttes.

Driftstilbehørspant etableres ofte ved oppstarten av virksomheten, typisk som sikkerhet for kassakreditt, og dermed på et tidspunkt der virksomheten ofte ikke innehar immaterialrettigheter av vesentlig betydning. Etter hvert som immaterialrettigheter kommer til for bruk i driften av virksomheten, fanges de løpende opp av det etablerte driftstilbehørspantet. Dette innebærer at det sjelden er mulig å oppnå førsteprioritets sikkerhet for kredittgivere som for eksempel finansierer utviklingen av en oppfinnelse som kan patenteres. (Noe annet er at det ved avtaler mellom långivere som har pant i en virksomhets driftstilbehør, kan foretas en viss «sortering» av prioriteter med hensyn til de enkelte aktiva som inngår i pantet.)

Det er heller ikke slik at tilkomsten av nye immaterialrettigheter lett gir opphav til utvidelse av innvilget låneramme. Kreditt mot sikkerhet i driftstilbehør ytes typisk på grunnlag av virksomhetens alminnelige kredittverdighet, basert bl.a. på en vurdering av virksomhetens inntekspotensial, risiko og forventet resultat. Når finansiering på grunnlag av driftstilbehørspant skal vurderes, vil immaterialrettighetene – porteføljen eller de enkelte rettighetene som inngår i den – gjerne bli betraktet ut fra den verdi rettighetene genererer som driftstilbehør i den konkrete virksomheten. Rettighetenes verdi adskilt fra driften, mao. som mulig separat(e) salgsobjekt, vil lett kunne spille mindre rolle ved vurderingen, om den i det hele tatt blir vurdert særskilt.»

Når det i utredningen anbefales at det ikke åpnes for særskilt pantsettelse av ikke-registrerbare rettigheter (opphavsrett og andre rettigheter etter åndsverkloven, rett til kretsmønstre for integrerte kretser og innarbeidete varemerker og andre kjennetegn), begrunnes det blant annet med at det for slike rettigheter vil være vanskeligheter knyttet til identifikasjon av pantet og å få oversikt over rettighetsforholdene, jf. utredningen punkt 3.4.2 og 3.4.3.

Grunnen til at det ikke anbefales å åpne for særskilt pantsettelse av andre registrerbare rettigheter enn patenter og planteforedlerretter, det vil si design og varemerker og andre kjennetegn, i utredningen, er at det ikke er like stort behov for å pantsette slike rettigheter som for patenter og planteforedlerretter, og at en del trekk ved design, varemerker og andre kjennetegn gjør dem mindre egnet for særskilt pantsettelse, jf. utredningen punkt 4.3.4 og 4.4.4. Blant annet vil gjenstanden for en designrett eller kjennetegnsrett oftere også være omfattet av andre immaterialrettigheter enn det som er tilfelle for patenter og planteforedlerretter. I slike tilfeller, hvor det er et samspill mellom flere rettigheter, vil retten til å utnytte gjenstanden for rettighetene avhenge av at den som skal stå for utnyttelsen er innehaver av samtlige rettigheter eller er berettiget til dette gjennom lisenser.

I utredningen drøftes det om det bør åpnes for særskilt pantsettelse i form av porteføljepant, det vil si at panteretten omfatter alle patenter og planteforedlerretter m.m. virksomheten til enhver tid har, eller pantsettelse av enkeltrettigheter. I utredningen anbefales det at det åpnes for særskilt pantsettelse av enkeltrettigheter. I punkt 3.3 begrunnes dette slik:

«Valget mellom de to pantsettelsesformene bør styres av formålet med å innføre adgang til særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter.

Det kan være grunn til å tvile på om adgang til porteføljepant vil medføre vesentlig bedre tilgang til kreditt på grunnlag av immaterialrettigheter enn hva som oppnås ved hjelp av pantsettelse av driftstilbehør etter dagens regler. Riktignok vil et slikt særskilt porteføljepant sannsynligvis medføre en grundigere vurdering av verdien av immaterialrettighetene og kunne føre til at pantsetter får mer ut av dem i finansieringssammenheng. For så vidt som porteføljepantsettelse vil kunne omfatte rettigheter som ikke er driftstilbehør, vil adgang til slik pantsettelse åpne for bredere utnyttelse av immaterialrettigheter som kredittgrunnlag. Foretak som tidligere ikke har kunnet benytte sine immaterialrettigheter som pant, ville få mulighet til det. Dette skulle i og for seg tilsi at adgang til pantsettelse i form av porteføljepant vil føre til at det totalt sett oppnås mer kreditt på grunnlag av immaterialrettigheter enn hva gjeldende regler om pantsettelse gir rom for.

Når det likevel er tvilsomt om man vil få vesentlig større finansieringsverdi ut av en slik ordning sammenholdt med dagens, skyldes

det dels at porteføljepant vil være et tingsinnbegrepspant. Det er en pantsettelsesform som inviterer til å bli brukt i forbindelse med driftskreditt, heller enn investeringskreditt. Det er da sannsynlig at porteføljepant vil bli brukt som sikkerhet for alminnelig driftskreditt, på samme måte som, og gjerne som et supplement til, driftstilbehørspant (enten dette fortsatt skal omfatte immaterialrettigheter eller ikke) og pant i fordringer. Ikke minst det at pantet vil omfatte også fremtidige rettigheter bidrar her. Pantsettelse vil i prinsippet kunne skje før pantsetter disponerer noen immaterialrettigheter overhodet. Hvor langt pantsetter vil få uttelling i form av utvidet kreditt når nye rettigheter blir innlemmet i porteføljen, kan være tvilsomt. Når alminnelig driftskreditt er formålet, og pantet er et tingsinnbegrepspant, vil det være vurderingen av virksomhetens evne til å betjene kreditten som i det alt vesentlige styrer kredittvurderingen – verdien av de enkelte rettighetene som inngår i porteføljen vil spille mindre rolle. Man skal imidlertid ikke utelukke at porteføljepant etter en vurdering av porteføljens sammensetning og omstendighetene for øvrig kan være attraktivt som sikkerhet også for andre typer kreditt.

Det er likevel vanskelig å se at porteføljepant vil være den pantsettelsesformen som er best egnet til å møte de foreliggende behovene og vareta de sentrale hensynene som tilsier at det bør innføres adgang til særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter – eller, for å snu på det, å se at det foreligger et påtagelig behov for adgang til slik flåtepantsettelse av immaterialrettigheter.

Særskilt pant synes å treffe behovene bedre. Det vil antagelig gi bedre mulighet for tilpasning mellom låneformål og sikkerhet. Immaterialrettighetene som skal pantsettes vil bli verdsatt individuelt. Det gir en diversifiseringsmulighet som begge parter – långiver og låntaker – vil være tjent med. Det kan være mer egnet til å bringe nye kredittmiljøer på banen. Sannsynligheten for å oppnå formålene som begrunner adgang til særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter – i særdeleshet langsiktig finansiering av utvikling og utnyttelse av produkter og prosesser som det er knyttet immaterialrettigheter til – er større. Særskilt pant er den pantsettelsesformen som utreder vil anbefale.»

I utredningen foreslås det at patenter og planteforedlerretter ikke lenger skal være omfattet av drift-

stilbehørspant etter panteloven § 3-4 dersom det åpnes for særskilt pantsettelse av slike rettigheter. Forholdet mellom særskilt pant og driftstilbehørspant er drøftet slik i utredningen punkt 3.4.7:

«Om man innfører adgang til særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter som etter dagens regler kan være gjenstand for pantsettelse som driftstilbehør, må man ta stilling til hvilke konsekvenser dette skal få for driftstilbehørspant.

Et viktig – kanskje det viktigste – moment av betydning for hvordan dette skal løses er det faktum at driftstilbehørspantet er et tingsinnbegrepspant, og at det er bruken av rettighetene – om de brukes i eller er bestemt for bruk i pantsetters næringsvirksomhet – som til enhver tid bestemmer om de er omfattet av pantet. Status kan endres over tid, og det er dessuten ikke alltid enkelt å fastslå om en immaterialrett skal anses som driftstilbehør – særlig når retten helt eller delvis utnyttes gjennom lisensiering (sml. pkt. 2.4.2).

Mest nærliggende er det å velge samme løsning som den som ellers gjelder når det er adgang til særskilt pantsettelse av formuesgoder som kan utgjøre driftstilbehør, nemlig å begrense driftstilbehørspantet slik at det ikke omfatter formuesgoder som kan underpantsettes etter andre regler, jf. panteloven § 3-4 fjerde ledd. En vesentlig fordel ved denne løsningen er at siden den avverger kollisjon mellom særskilt pant og driftstilbehørspant, vil det ikke på noe tidspunkt være nødvendig å ta stilling til om rettigheten som benyttes som særskilt pant, har status som driftstilbehør. Dette er den klart enkleste løsningen.

Hensynene som begrunner ordningen med driftstilbehørspant taler mot denne løsningen. En vesentlig del av begrunnelsen for ordningen med driftstilbehørspant ligger i muligheten til å kunne holde driftstilbehøret samlet ved eventuell realisasjon av pantet. Denne muligheten kan gi pantet en større verdi i tilfelle realisasjon, hvilket er en fordel både for partene i panteavtalen og for pantsetters kreditorer i sin alminnelighet. Dertil kommer at med dette vil det kunne ligge til rette for at virksomheten videreføres – jf. «going-concern» hensynet – noe som kan være ønskelig av flere grunner.

Når immaterialrettighetene er tatt med under driftstilbehørspantet, skyldes det bl.a. at det ofte er sammenheng mellom disse rettighetene og annet driftstilbehør, som f. eks. produksjonsutstyr som er spesiallaget eller særskilt til-

passet for bruk i forbindelse med utnyttelse av immaterialrettigheter som patentrett eller designrett. Så nære og sammenvevde som forbindelsene kan være mellom immaterialrettigheter og øvrig driftstilbehør, vil det å holde rettigheter som kan pantsettes særskilt, utenfor driftstilbehørspantet ikke uten videre kunne likestilles med at tilbehør til fast eiendom, realregistrerbart løsøre, motorvogner, anleggsmaskiner og jernbanemateriell er holdt utenfor som bestemt i panteloven § 3-4 fjerde ledd. Dertil kommer at en immaterialrettighet ikke er utskiftbar slik at den uten videre lar seg erstatte av en annen rettighet på samme måte som f. eks. en motorvogn. Dessuten vil driftstilbehørspanthaver når rettighetene er holdt utenfor pantet, ikke med utgangspunkt i dette kunne benytte seg av reglene om utløsning dersom det kommer til realisasjon av det særskilte pantet, og slik sørge for at de nevnte verdiene holdes samlet.

Å avhjelpe en slik begrensning av driftstilbehørspantet ved å supplere det med særskilt pantsettelse, vil kunne være uaktuelt av flere årsaker, så vel økonomiske som administrative. En slik kombinasjon vil dessuten måtte følges opp med ytterligere pantsettelser etter hvert som nye rettigheter av betydning for virksomheten kommer til, selv om den nye rettigheten ikke nødvendigvis tilfører virksomheten økt kredittverdighet. Dette er en oppfølging som det vil kunne være krevende å gjennomføre, særlig når det gjelder virksomheter som jevnlig tilføres nye rettigheter. Spesielt vanskelig vil det være å gjennomføre for ikke-registrerbare rettigheter, om disse skal holdes utenfor driftstilbehørspantet og omfattes av adgangen til særskilt pantsettelse.

Å holde immaterialrettigheter som kan pantsettes særskilt, utenfor driftstilbehørspantet vil kunne svekke driftstilbehørspannt som grunnlag for kreditt. For så vidt som finansieringen som oppnås på grunnlag av pantsettelse av driftstilbehør, typisk har form av driftskreditt og vesentlig bestemmes ut fra en vurdering av inntekspotensial, risiko og lønnsomhet, kan det likevel synes som det ikke er grunn til å vente at det vil gi store utslag for kreditten som ytes på dette grunnlag, om immaterialrettigheter ikke lenger skal omfattes av driftstilbehørspannt, men i stedet skal kunne pantsettes særskilt.

Virkningene av en slik løsning vil bero på om adgangen til særskilt pantsettelse skal gjelde for alle immaterialrettighetene eller bare

noen av dem – og i så fall hvilke det er – og også på sammenhenger mellom rettighetene som trekkes ut og de som blir igjen (sml. foran pkt. 3.4.6). Løsningen må dessuten sees i sammenheng med hvor påkrevet det vil være å benytte særskilt pantsettelse av nettopp disse rettighetene som et supplement til driftstilbehørspantet, og hvor praktisk gjennomførbart slik supplerings vil være. Det er enklere å identifisere og holde rede på registrerbare rettigheter – ved at det foreligger registrering, herunder registrering av søknader – enn å få oversikt over ikke-registrerbare rettigheter. Antallet registrerbare rettigheter som brukes som driftstilbehør vil vanligvis ikke være større enn at særskilt pantsettelse for formål som nevnt vil være overkommelig. For andre rettigheter er bildet av flere grunner mer blandet, og det kan være vanskeligere å løsrive rettighetene fra annet utstyr som omfattes av driftstilbehørspantet.

Den løsningen som synes best å vareta hensynene som begrunner ordningen med driftstilbehørspannt, er å la dette pantet bevare sitt omfang, slik at også særskilt pantsatte rettigheter som brukes eller er ment for bruk i virksomheten, omfattes. I så fall må den særskilte panteretten få prioritet foran driftstilbehørspanteretten. Etterfølgende prioritet vil gi liten utsikt til dekning ved realisasjon av pantet og vil dessuten være problematisk å kombinere med at driftstilbehørspantet skal kunne realiseres under ett. Det er ikke uten grunn at man har bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 7-15 annet ledd første punktum om at det ikke skal tas utlegg i enkeltgjenstander som inngår i et pantsatt tingsinnbegrep, sml. omtalen i pkt. 2.2.3 foran. For at særskilt pantsettelse skal gi prioritet foran panteretten for driftstilbehør, må driftstilbehørspanthaver vike prioritet, eller det må gjelde en preseptorisk bestemmelse om at særskilt panterett skal ha prioritet foran pantrett i driftstilbehør. Gis det en preseptorisk bestemmelse, er det spørsmål om driftstilbehørspanthaver skal tillates å påberope den særskilte pantsettelsen som grunnlag for å kreve sitt pantekrav innfridd. For å sørge for at driftstilbehøret holdes samlet, vil driftstilbehørspanthaver, dersom det kommer til inndrivelse av det særskilte pantekravet, kunne gjøre bruk av reglene om utløsning.

En vesentlig innvending mot denne løsningen er at av hensyn til varsling og utløsning vil spørsmålet om hvorvidt en særskilt pantsatt rettighet også er omfattet av driftstilbehørspannt

tet, nødvendigvis måtte bli et tema i forbindelse med tvangsdekning – så vel av krav som er sikret med særskilt pant, som av kravet eller kravene som er sikret med driftstilbehørspant. Her vil det uansett være status på tidspunktet for tvangsdekningen som avgjør. Dette vil kunne skape vansker for og forsinke tvangsdekningsprosessen. (Etter dagens regelverk vil en slik problemstilling ikke oppstå så lenge regelen i tvangsfullbyrdsloven § 7-15 annet ledd etterleves. Når statusspørsmålet blir et tema mellom driftstilbehørspanthaver og eier eller eiers konkursbo, har det ikke slike prosedyremessige konsekvenser.)

Det vil følgelig ved en slik løsning være behov for en regel som klargjør om og i tilfelle når en immaterialrettighet som utnyttes gjennom lisensiering skal anses å utgjøre driftstilbehør. Så variert som virkelighetsbildet er, avhengig av så vel virksomhetenes som rettighetenes og lisensenes art, er det vanskelig å forestille seg en hensiktsmessig lovregel som vil gi et entydig svar på dette spørsmålet, og som er egnet som kriterium for anvendelse av varslingsregler og utløsningsregler. Alternativet ville være å utvide reglene om tvangsdekning slik at driftstilbehørspanthaver uansett skal varsles og ha utløsningsrett når det tas skritt til tvangsdekning i særskilt pant i en immaterialrettighet av den art som kan omfattes av driftstilbehørspant, og videre en regel om at den som har særskilt pant skal varsles og ha innløsningsrett dersom den særskilte pantsatte rettigheten regnes som del av driftstilbehørspantet som det skal tas dekning i. Uansett vil en løsning som åpner for at immaterialrettigheter som omfattes av driftstilbehørspant også kan pantsettes særskilt, stille større krav med hensyn til å få oversikt over heftelser som er relevante ved tvangsdekning i driftstilbehørspant, særlig over mulige pantheftelser som har fulgt med ervervede rettigheter og som ikke er registrert i særskilt register.

En annen løsningsmodell er at adgang til særskilt pantsettelse begrenses til å gjelde rettigheter som på pantsettelsestidspunktet ikke har status som driftstilbehør, eller som etter avtale ikke er omfattet av driftstilbehørspantet (dvs. at det gis adgang til å avtale at driftstilbehørspantet avgrenses). Imidlertid vil man heller ikke ved slike løsninger unngå de foran omtalte problemstillingene vedrørende tvangsdekning, ettersom de kan bli aktuelle når særskilt pant hefter ved en rettighet som er blitt overdratt til en virksomhet som har etablert

driftstilbehørspant som ikke er avgrenset etter kriterier som gjør at rettigheten faller utenfor pantet. Det er uten betydning her hva slags avgrensninger som tillates – om alle slike rettigheter eller bare bestemte kategorier eller individuelt bestemte rettigheter skal kunne holdes utenfor eller skal omfattes. Med en slik avgrensning vil særskilt pantsettelse bare delvis kunne imøtekomme behovene og oppfylle formålene som begrunner at det gis adgang til særskilt pantsettelse.

I tillegg til de forannevnte ulempene ved løsninger som åpner for at en rettighet som er pantsatt særskilt også kan omfattes eller bli omfattet av et driftstilbehørspant, skal påpekes at enhver løsning der det kan være nødvendig at driftstilbehørspanthaver medvirker, enten ved å vike prioritert eller ved å avgrense driftstilbehørspantet, kan virke generelt dempende på bruken av adgangen til særskilt pantsettelse. Driftskreditt blir ganske rutinemessig innvilget mot sikkerhet i driftstilbehør, og det kan i praksis lett bli til at man ved særskilt pantsettelse for sikkerhets skyld sikrer seg driftstilbehørspanthavers medvirkning. Etter omstendighetene kan det være vanskelig på pantsettelsestidspunktet å vite om den aktuelle immaterialrettigheten skal anses som driftstilbehør eller ikke. Skal man være sikker på at slik medvirkning ikke er nødvendig, må det da være åpenbart og helt sikkert at immaterialrettigheten ikke brukes som og heller ikke senere vil bli tatt i bruk som driftstilbehør.

Dette siste er en innvending som er relevant også om man velger en løsning der driftstilbehørspantet avgrenses slik at det ikke omfatter immaterialrettigheter som er pantsatt særskilt. Det er imidlertid en vesentlig fordel med en slik ordning, sammenlignet med andre løsninger der rettigheter som kan pantsettes særskilt ikke holdes utenfor adgangen til pantsettelse som driftstilbehør, at om en særskilt pantsatt immaterialrettighet overdras til en virksomhet som har pantsatt sitt driftstilbehør, vil rettigheten så lenge den særskilte panteretten hefter ved den, ikke omfattes av dette driftstilbehørspantet. Det er et vesentlig trekk ved særskilt pant sammenholdt med flåtepant at det er rom for å overdra pantegjenstanden med påhefte av panteretten.

Ulempene ved denne løsningen er begrenset til det mulige behovet for samtykke fra driftstilbehørspanthaver. Så langt det forutsettes at samtykke er nødvendig, vil man i forbindelse med den særskilte pantsettelsen måtte ta stil-

ling til om rettigheten er omfattet av driftstilbehørspantet. Det er en fordel at spørsmålet bare kommer opp i forbindelse med pantsettelsen, ikke i forbindelse med inndrivelse av pante-krav. Om vanskelighetene ved å fastslå om en rettighet inngår i driftstilbehørspantet, vises til drøftelsene foran (jf. pkt. 2.4.2). Det kan imidlertid lett bli rutine at særskilt pantsettelse uansett ikke gjennomføres uten samtykke av driftstilbehørspanthaver, noe som kan bevirke at også ved en slik modell vil det være fare for at den særskilte pantsettelsesadgangen ikke vil gi opphav til økt kredittgivning i samme utstrekning som ved en løsning der immaterialrettigheter som kan pantsettes særskilt, generelt unntas fra driftstilbehørspant.

Ovenstående kan oppsummeres dit hen at alle andre løsninger enn den hvor immaterialrettigheter som skal kunne pantsettes særskilt, unntas fra adgangen til pantsettelse som driftstilbehør, fremstår som mindre egnet med hensyn til å vareta de praktiske behov. Det er ikke uten grunn at etter gjeldende regler holdes løsøre som kan underpantsettes særskilt, utenfor driftstilbehørspantet. Antagelig er det også ved denne løsningen at adgang til særskilt pantsettelse vil gi størst uttelling i form av kreditt basert på verdien av immaterialrettigheter.»

I utredningen foreslås det at rettsvern ved særskilt pantsettelse skal kunne etableres gjennom anmerkning i patentregisteret for pant i patenter og i plantesortsregisteret for pant i planteforedlerretter. Kollisjonsreglene i patentloven og planteforedlerloven foreslås endret slik at de også omfatter pantsettelse. Fra omtalen av disse forslagene i utredningen punkt 4.1.3 hitsettes:

«Når panteretten får rettsvern ved registrering i patentregisteret, bør kollisjonsregelen i patentloven § 44 femte ledd utvides slik at frivillig overdragelse eller meddelelse av lisens som er anmeldt til registrering, går foran pantsettelse som ikke er eller først senere er anmeldt til registrering, dersom erververen av retten var i god tro da anmeldelsen ble inngitt. Dette antas allerede å være regelen ved kollisjon mellom frivillige overdragelser eller meddelelser av lisens og utlegg (jf. pkt. 2.2.3). Samme regel bør selvfølgelig gjelde ved kollisjon mellom pantsettelse.

En slik regel samsvarer med den kollisjonsnormen som i alminnelighet anvendes for forholdet mellom rettshandler som registreres i

særskilt register. At det ikke gjelder en slik regel for forholdet mellom panterett i patentrett som er pantsatt som driftstilbehør, og overdragelser og lisenser, har sammenheng med at driftstilbehørspant registreres bare i Løsøreregisteret, sml. pkt. 2.4.3 foran der det henvises til uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling.

Vanskeligere er det å bestemme hva som bør gjelde når det er kollisjon mellom en panterett og en overdragelse eller lisens som ble avtalt før panteretten ble stiftet, men som ikke var anmeldt til registrering før panteretten ble det. Kollisjonsnormen for forholdet mellom rettsstiftelser som registreres i særskilt register, avviker fra den alminnelige regelen om at tidsrekkefølgen for rettsstiftelsene er avgjørende i tilfelle kollisjon mellom panterett og andre rettsstiftelser. Det kan synes urimelig om den som har ervervet en patentrettighet, skal måtte tåle at en panterett som er avtalt med den tidligere eieren av patentretten etter at overdragelsen var avtalt, skal hefte ved patentretten, selv når panthaver var i god tro da panteretten ble anmeldt til registrering. Det samme gjelder selvfølgelig når det er kollisjon mellom en panterett og en lisens som er avtalt før pantsettelsen.

Når man for rettsstiftelser som kan registreres i særskilt register, avviker fra den alminnelige normen om tidsrekkefølgen av rettsstiftelsene, skyldes det vesentlig hensynet til effektiv kredittgivning og omsetning og til det derav følgende behovet for at registrene skal ha negativ troverdighet. All den tid registreringsrekkefølgen er den alminnelige normen for forholdet mellom rettsstiftelser som kan registreres i de særskilte registre, og som patentloven gir for kollisjoner mellom rettsstiftelser i form av overdragelser og lisenser, må det nok kreves en særskilt begrunnelse for å avvike fra denne når det gjelder forholdet mellom slike rettsstiftelser og panterett som registreres i patentregisteret.

Et argument som kan trekkes frem her er at overdragelser og lisensavtaler kan gjøres gjeldende overfor overdragers henholdsvis lisensgivers konkursbo, selv om de ikke er registrert i patentregisteret. Tilsvarende gjelder ifølge den alminnelige oppfatning for forholdet til utleggsforretninger, selv om utlegget er registrert, sml. foran pkt. 2.2.2. Dermed foreligger ikke et så sterkt incitament til å registrere overdragelser og lisensavtaler som når slik registrering er nødvendig for å komme klar av over-

dragere eller lisensgivers kreditorer. Til sammenligning skal nevnes at for rettsstiftelser som kan registreres i realregistrene er hovedregelen at registrering er nødvendig for at en rettsstiftelse skal ha vern overfor eiers konkursbo og øvrige kreditorer.

Det kan hevdes at ulempen som følger av at en patentrettighet blir påheftet et pant som sikkerhet for krav mot en annen enn patentets eier, kan bli mer byrdefull enn situasjonen hvor rettigheten bortfaller som følge av dobbeltsuksjon. Mens sistnevnte situasjon normalt vil bli ganske raskt avdekket, er det fare for at den førstnevnte kan forbli ukjent inntil pantstaker tar skritt til å ta dekning i pantet, og uansett først etter at erververen eller – spesielt – lisensstakeren har gjort betydelige investeringer for å kunne utnytte patentrettigheten. Nettopp hensynet til dette er begrunnelsen for den særlige bestemmelsen i den svenske patentloven om at lisensavtaler som er inngått før pantsattelsen er anmeldt til registrering, gjelder overfor pantstakeren og følger med i tilfelle pantet realiseres (jf. pkt. 2.7.4). Men der er sammenhengen regelen inngår i en annen, i og med at den svenske patentloven ikke inneholder en tilsvarende kollisjonsregel som den norske lovens § 44 femte ledd.

I Finland, der kollisjonsregelen for overdragelser og lisenser er den samme som i Norge, gjelder den samme regel også for forholdet mellom en panterett som er anmeldt til registrering og andre rettsstiftelser som ikke er eller først senere blir anmeldt til registrering (jf. pkt. 2.7.3 foran).

Her til lands har man lagt så vidt sterk vekt på å anvende en felles norm når det gjelder kollisjoner mellom rettsstiftelser som kan registreres, at dette hensynet antagelig bør være avgjørende. I og med at det aksepteres at når en erverver av en patentrett er i god tro ved anmeldelsen av overdragelsen til registrering, ek스팅veres eldre ikke-registrerte rettsstiftelser i form av overdragelse, synes det ikke direkte urimelig om eier ifølge en eldre overdragelse som ikke er registrert, tilsvarende må tåle at patentretten blir beheftet med en panterett som følge av at pantstaker var i god tro da patentretten ble anmeldt til registrering. Samme synspunkt er gyldig for forholdet mellom en panterett og en lisensstakers rett i følge en lisensavtale inngått før panteretten ble stiftet.

Overdragelser blir gjennomgående registrert, men det skyldes neppe primært hensynet til kollisjonsregelen i patentloven § 44. Derimot

vil det nok oftere forekomme at man unnlater å registrere lisensavtaler. Avtalene er ofte eksklusive, og det kan være slik nærhet mellom lisensgiver og lisensstaker at det kanskje ikke oppfattes som viktig å la avtalen registrere – dertil oppleves muligheten for kollisjon med en annen rettighet som for fjern. Enkle lisenser er nok særlig utsatt for ikke å bli registrert. Hvis panterett i en patentrettighet kan registreres med den virkning at den kan gjøres gjeldende overfor den som har ervervet rettigheten eller en lisens til denne før rettigheten ble pantsatt, vil risikobildet være et ganske annet. Om det innføres en kollisjonsregel som nevnt, må det derfor gis en overgangsregel, slik at overdragelser og lisensmeddelelser som er avtalt før endringslovens ikrafttreden, ikke skal kunne ek스팅veres som følge av særskilt pantsattelse av patentrettigheter. Å kreve at slike eldre overdragelser og lisensmeddelelser på noe tidspunkt skal registreres for å være beskyttet mot senere pantsattelser, er det neppe grunnlag for.

Panterett som i god tro er meldt til registrering i Løsøreregisteret vil som alt nevnt ikke gå foran eldre overdragelser eller meddelelser av lisens.»

I utredningen foreslås det også at patenter og planteforedlerretter som gjelder i utlandet, herunder søknader og lisenser, skal kunne pantsatt. Rettsvern for slikt pant skal kunne etableres ved anmerking i Løsøreregisteret, jf. utredningen punkt 4.1.2.

I utredningen foreslås det videre at særskilt pantsattelse ikke skal være til hinder for at den pantsatte rettigheten overdras, at det utstedes lisenser som gjelder rettigheten eller andre frivillige rettsstiftelser, med mindre annet er avtalt. Frivillige rettsstiftelser i pantsatte utenlandske rettigheter skal derimot kreve pantstakers samtykke. Disse forslagene er omtalt slik i utredningen punkt 3.4.5:

«Det er vanlig å utnytte immaterialrett ved å overdra retten, helt eller delvis, det være seg ved avhendelse eller ved lisensiering. (Som nevnt i pkt. 2.2.3 omfatter begrepet «overdragelse» slik det brukes i åndsverkloven og i kretsmønsterloven, enhver overlatelse av rett, også bruksrett tilsvarende den som i de andre immaterialrettslovene betegnes som lisens, herunder enkle tillatelser.) Når overdragelsen gjelder bare deler av en immaterialrett, vil dette også kunne betegnes som overdragelse eller overlatelse av *rettigheter*. Forsåvidt slike

rettighetsoverdragelser skjer hyppig og inngår som del av rettighetshavers vanlige virksomhet, vil det være lite hensiktsmessig om panthavers samtykke må innhentes for hver enkelt overdragelse. Ikke minst gjelder det når rettighetsoverlatelsene har form av enkle tillatelser. Særlig når det gjelder opphavsrett og nærstående rettigheter er utnyttelsesbildet sammensatt, og det kan bli gitt svært mange enkle tillatelser til bruk av et verk eller en prestasjon som er vernet etter åndsverkloven.

Som omtalt foran i pkt. 2.4.3 blir meddelelse av lisens i en immaterialrettighet som omfattes av driftstilbehørspant, karakterisert som «bruk» av pantet og dermed som en utnyttelse som omfattes av panteloven § 1-7. Med dette følger at om pantet realiseres følger lisensen med – den pantsatte rettigheten kan ikke realiseres med den virkning at lisensen bortfaller. Denne tilnærmingen skyldes måten ordningen med driftstilbehørspant er innrettet på.

Ved særskilt pantsettelse passer ikke denne tilnærmingen. Lisensiering kan innebære at bruken av det som er rettens gjenstand – oppfinnelsen, plantesorten, designen, verket osv. – generelt eller på et begrenset område, eksklusivt og for hele den tiden rettigheten varer legges til lisenstaker. Det vil ikke gi panthaver tilfredsstillende sikkerhet om pantet på denne måten skal kunne bli beheftet med en rettighet for tredjemann, uten at panthaver har samtykket. Meddelelse av lisens må derfor i utgangspunktet likestilles med avhendelse. Det innebærer at i mangel av panthavers samtykke til lisensmeddelelsen kan pantet realiseres uten at lisensen følger med. (Noe annet er at det i enkelte tilfelle kan være lønnsomt å la lisensene følge med.) At det faller naturlig å betrakte meddelelser av lisenser i den andre enden av skalaen, dvs. enkle lisenser, som vanlig bruk av immaterialrettigheten, kan ikke endre dette utgangspunktet.

Det må uansett vurderes om det for noen lisenser skal gjelde bestemmelser som innebærer at lisenser som meddeles etter at panteretten er stiftet, og som panthaver ikke har samtykket til, skal følge med dersom pantet blir realisert. Det kan være aktuelt for enkle lisenser som utstedes under forhold der det ikke er rimelig å forvente at lisenstaker gjør undersøkelser om heftelser – for eksempel lisenser som gjelder for standard datamaskinprogram som omsettes i det alminnelige marked, sml. pkt. 2.6 foran om UNCITRAL-retningslinjene.

Når panteretten registreres i særskilt register der også andre rettsstiftelser som gjelder rettigheten kan registreres, vil bestemmelsen i panteloven § 1-11 første ledd kunne anvendes, slik at med mindre annet følger av avtale vil så vel avhendelse som lisensiering kunne skje uten at det innhentes samtykke fra panthaver. Når overdragelse eller lisenser blir meldt til vedkommende register, vil panthaver kunne holde rede på hvem som råder over pantet. Om prioritets- og kollisjonsreglene innrettes slik at registrert panterett får rettsvern overfor overdragelser og lisensmeddelelser som ikke er eller først senere blir anmeldt til registrering, vil panthaver ha rimelig sikkerhet for at overdragelser eller lisensmeddelelser registreres.

Den som skal erverve en immaterialrettighet med sikte på utnyttelse over tid, vil på sin side ha sterk interesse av at rettigheten ikke er beheftet med en panterett, med den risiko det kan innebære for at erverver taper sin rett som følge av realisasjon av pantet som hefter ved den. Derfor må man kunne forutsette at den som skal erverve en immaterialrett normalt vil påse at den overdras uten påhefte av pantet, og at en lisenstaker vil forsikre seg om at panthaver har gitt samtykke til lisensmeddelelsen slik at pantet ikke kan realiseres uten at lisensen følger med. Ved panteavtalen vil det kunne etableres et hensiktsmessig regelverk som varetar også dette hensynet, f. eks. ved at panthaver samtykker til lisensiering innen visse rammer uten at det kreves godkjenning av den enkelte lisensavtalen.

Når det gjelder rettigheter som ikke kan registreres i særskilt register her i riket, vil det være nærliggende å gi en tilsvarende regel som den som gjelder for avhendelse av underpantsett løsøre som ikke kan realregistreres (panteloven § 1-11 tredje ledd). Da vil avhendelse og lisensiering alltid være betinget av panthavers samtykke. Også her vil det være rom for at man ved bruk av forhåndssamtykke forenkler rettighetshavers utnyttelse av pantet gjennom overdragelse og lisensiering av rettigheter.»

I utredningen foreslås det videre at panteretten skal falle bort og at panthaveren skal kunne kreve pantekravet innfridd når et pantsatt patent eller en pantsatt planteforedlerrett faller bort eller blir overført til en annen i medhold av lov. Dette omfatter blant annet situasjoner der en rettighet blir kjent ugyldig eller en søknad blir avslått. Det foreslås også at panthaveren og pantsetteren før pantekravet er misligholdt skal kunne inngå avtale om at patenthaver kan søke dekning gjennom å

selge eller utstede lisenser i den pantsatte rettigheten.

3.3 Høringen

Nærings- og handelsdepartementet, FNO – Finansnæringens Fellesorganisasjon, Legemiddelindustriforeningen og Patentstyret støtter forslaget i utredningen om å åpne for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter som gjelder i Norge, herunder søknader om og lisenser som gjelder slike rettigheter. Disse støtter også forslaget om at patenter og planteforedlerretter ikke lenger skal være omfattet av et driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4.

FNO – Finansnæringens Fellesorganisasjon uttaler:

«FNO er av den oppfatning at konsekvensene av å åpne for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter i hovedsak vil være positive. Dette gjelder særlig når det etableres et godt system for virkning av notoritet og publisitet rundt pantsettelsen, jfr. nedenfor. Vi antar også at det er riktig når det i utredningen påstås at virksomheter som ikke har andre formuesverdier av betydning enn patentrettigheter, i dag kan ha vanskeligheter med å få tilstrekkelig kreditt, særlig gjelder dette i en oppstartsfase. En særskilt pantsettelse vil også kunne føre med seg mer fokus på, og bedre synlighet av denne typen rettigheter, og i enkelte tilfeller gi grunnlag for en finansiering som i dag ikke ville funnet sted.

Det følger av forslaget til ny pantelov § 4-13 at «*panterett i en immaterialrettighet som omfattes av § 4-12 første ledd, får rettsvern ved registrering i vedkommende særskilte register.*» Kravet om registrering i hhv. patentregisteret og plantesortsregisteret for å oppnå rettsvern, vil etter det vi kan se føre med seg en bedre oversikt over rettighetene. Både panthaver og pantsetter vil måtte ha større bevissthet enn i dag rundt hvilke rettigheter som til enhver tid er pantsatt. Vi forutsetter at både panthaver og pantsetter enkelt kan få tilgang til den informasjonen som er registrert i registeret.

Etter det FNO er kjent med skjer det med jevne mellomrom at oppstartsbedrifter deler opp virksomheten i ulike selskaper. I en travel hverdag kan banken risikere bare å ta driftstilbehørspant i det selskapet som fremstår som hovedselskapet. Dersom verdifulle patenter eller planteforedlerretter er registrert i et av de

andre selskapene får banken imidlertid ikke den forventede sikkerhet. Ved en særskilt pantsettelse av rettigheten, vil panteretten måtte registreres sammen med selve rettigheten i hhv. patent- eller plantesortsregisteret. Panthaver vil da få en oppfordring til å undersøke eierforholdene rundt rettigheten før panteretten får rettsvern, og feil av denne typen vil ikke oppstå.

Registrering av panteretten i et register vil også føre med seg bedre kontroll med rettigheten for panthaver. Det følger av forslaget til ny pantelov § 4-14 annet ledd at «*avhendelse og lisensiering av immaterialrettighet som er pantsatt i medhold av § 4-12 annet ledd krever panthavers samtykke.*» En slik reservasjon mot avhendelse og lisensiering følger i dag ofte av låneavtalen, som inngås mellom banken og virksomheten. Det er imidlertid en klar fordel at reservasjonen tas inn i en lovbestemmelse, slik at panthaver oppnår en bedre beskyttelse mot eventuelle godtroerverv. FNO mener i forlengelsen av dette at det er hensiktsmessig at regelen om «først i tid, best i rett» er tatt inn i forslaget til ny patentlov § 44 femte ledd og planteforedlerrettloven § 26 annet ledd, jfr. patentloven § 44.

En vellykket ordning med særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter, forutsetter at det settes av ressurser for å skape et effektivt og sikkert registreringssystem. En tidkrevende og kompleks registreringen av patentretter og planteforedlerretter, vil etter all sannsynlighet føre til færre finansieringer sikret med denne typen pant. Det er herunder viktig at patentregisteret og plantesortsregisteret samkjører sine rutiner for pantsettelse, slik at panthaver i hovedsak kan legge opp til en felles rutine ved registrering av pant i patenter og planteforedlerretter.

FNO er videre i utgangspunktet positive til den foreslåtte bestemmelsen i panteloven § 4-15, hvor det fremgår at «*det kan avtales at panthaver kan ta dekning ved å selge eller å meddele lisens i den pantsatte immaterialrettigheten.*» Vi støtter imidlertid utreders anbefaling om at reglene om tvangsdekning bør gjennomgås, dersom det besluttes å innføre adgang til særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter, da vi ser at det kan ligge flere uavklarte problemstillinger der.

Til tross for at FNO støtter forslaget om å innføre en særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter, ser vi at en lovendring vil få konsekvenser for banker, i egenskap av å være panthaver. Som eksempel på mer uhel-

dige konsekvenser for pantehaver kan nevnes at det i enkelte tilfeller er vanskelig å få oversikt over, og vurdere verdien av, de patenter og planteforedlerretter som finnes i en virksomhet. Dersom banken overser en rettighet eller undervurderer dens verdi, vil banken risikere ikke å få pant i denne rettigheten, eller eventuelt ikke verdsette pantet korrekt. Dermed blir banken dårligere stilt enn hva som ville ha vært tilfellet ved en videreføring av dagens ordning, der immaterialrettigheter pantsettes som en del av driftstilbehøret.

I tillegg ser vi at banken vil måtte bruke mer ressurser på oppfølging av pant i patenter og planteforedlerretter, enn hva som er nødvendig etter dagens regelverk. Dersom virksomheten utvikler nye rettigheter som best kan nyttiggjøres sammen med den rettigheten banken allerede har pant i, vil det være en fordel om banken får pant i også denne nye rettigheten. Også for å sikre en utvidelse av pantets verdi dersom rettigheten utvikles og blir mer verdt, jfr. panteloven § 1-4 første ledd, vil banken måtte bruke tid og ressurser på oppfølging av engasjementet. Etter dagens ordning vil i all hovedsak slike endringer i virksomhetens rettigheter bli fanget opp av driftstilbehørspantet, og behovet for oppfølging er derfor mindre.

Ut fra en samlet vurdering finner vi imidlertid at de positive sidene ved forslaget medfører at vi støtter forslaget om særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter.»

Arntzen de Besche Advokatfirma AS ønsker lovforslaget velkommen og uttaler:

«Dagens regler om driftstilbehørspant i immaterialrettigheter tilhører en annen tid, og det er derfor tilfredsstillende å se at disse nå vil erstattes av lovbestemmelser som i større grad reflekterer dagens behov.»

Arntzen de Besche Advokatfirma AS savner imidlertid en vektlegging av andre behov enn de juridiske i utredningen:

«Eksempelvis er vi av den oppfatning at muligheten for pantsettelse av immaterialrettigheter først og fremst må anses som et verktøy for kredittmarkedet og savner derfor en nærmere beskrivelse og drøftelse av hvordan og hvor godt dette verktøyet faktisk fungerer i Norge og i andre sammenliknbare land i et makroøkonomisk perspektiv. På denne måten ville man også kunne bringe inn noen kvantifiserbare

økonomiske størrelser som ytterligere kunne belyse behovet for nye bestemmelser på området.»

Landbruks- og matdepartementet støtter forslaget om særskilt pantsettelse, forutsatt at forholdet til eventuelle begrensninger som følger av en standard materialoverføringsavtale for plantegenetiske ressurser er ivarettatt:

«Plantesortsregisteret vil kunne gi rettsvern for panteretten. Den internasjonale plantetraktaten for mat og landbruk som trådte i kraft i 2004 har etablert et multilateralt system for tilgang til og godedeling knyttet til plantegenetiske ressurser for mat og landbruk. Det multilaterale systemet forutsetter at partene til avtalen gir tilgang til plantegenetisk materiale i tråd med en standard materialoverføringsavtale (SMTA). Eventuelle begrensninger knyttet til utnyttelsen av plantesorten kan forekomme i slike avtaler. Forutsatt at panteloven § 1-3 også omfatter slike begrensninger, vil tilsvarende begrensninger også gjelde for panteretten til registrerte rettigheter til plantesorten.

Under disse forutsetninger støtter Landbruks- og matdepartementet forslaget om særskilt pantsettelse.

Dersom panteloven § 1-3 ikke omfatter eventuelle begrensninger i utnyttelsen som er avtalt i en SMTA-avtale, er det behov for å sikre rettsvern for slike avtaler. Det foreslås at dette sikres ved at en inngåelse av SMTA-avtale også registreres i plantesortsregisteret. Dette kan eventuelt innarbeides i forslaget til ny § 26 a i lov om planteforedlerrett.»

Brønnøysundregisterene ser at det kan være behov for å legge bedre tilrette for kredittfinansiering på grunnlag av immaterialrettigheter.

Konkursrådet, Norsk Hydro ASA og Innovasjon Norge støtter, eller ser at det kan være gode grunner som taler for, forslaget om å åpne for særskilt pantsettelse, men mener at det vil være uheldig dersom patenter og planteforedlerretter ikke lenger skal være omfattet av et driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4.

Konkursrådet uttaler:

«Særskilt pantsettelse av immaterialrettigheter kan være gunstig for finansiering av enkelte virksomheter som for eksempel selvstendige forskningsprosjekter. Samtidig står immaterialrettighetene ofte helt sentralt i driften av en virksomhet og utgjør en viktig del av driftstilbehør-

spantet. Dersom immaterialrettigheter blir særskilte panteretter, vil eiendeler som er helt sentrale i driften kunne bli pantsatt til forskjellige kreditorer. Det kan gjøre det vanskeligere å selge innmaten i et selskap som «going concern» i en insolvenssituasjon.

Et samlet salg av eiendelene som «going concern» vil normalt gi høyere salgsverdi enn enkeltvis salg samtidig som man lettere kan bevare arbeidsplasser. Et «going concern» salg vil derfor kunne gi kreditorerne bedre dekning. I forarbeidene til panteloven ble det fremhevet at en del immaterialrettigheter var nødvendige for videre drift, jf. Ot.prp. nr. 39 (1977–78) side 51:

«Hensynene som begrunner ordningen med driftstilbehørspant taler mot denne løsningen. En vesentlig del av begrunnelsen for ordningen med driftstilbehørspant ligger i muligheten til å kunne holde driftstilbehøret samlet ved eventuell realisasjon av pantet. Denne muligheten kan gi pantet en større verdi i tilfelle realisasjon, hvilket er en fordel både for partene i panteavtalen og for pantseters kreditorer i sin alminnelighet. Dertil kommer at med dette vil det kunne ligge til rette for at virksomheten videreføres – jf. «going-concern» hensynet – noe som kan være ønskelig av flere grunner.

Når immaterialrettighetene er tatt med under driftstilbehørspantet, skyldes det bl.a. at det ofte er sammenheng mellom disse rettighetene og annet driftstilbehør, som f.eks. produksjonsutstyr som er spesiallaget eller særskilt tilpasset for bruk i forbindelse med utnyttelse av immaterialrettigheter som patentrett eller designrett.»

Konkursrådet mener at det som ble uttalt i Ot.prp. nr. 39 (1977–78) fortsatt er riktig og er derfor noe tvilende til om det er fornuftig å innføre særskilt pant i immaterialrettigheter.»

Innovasjon Norge mener at det i stedet for å holde patent og planteforedlerretter utenom driftstilbehørspantet etter panteloven § 3-4, bør åpnes for å beholde dagens ordning der slike rettigheter kan være omfattet av et driftstilbehørspant, samtidig som det åpnes for at slike rettigheter også kan pantsettes særskilt:

«Av ovennevnte grunner, mener *Innovasjon Norge* det bør åpnes for et tosporet system hvor patenter og planteforedlerretter (og eventuelt varemerker/design) fortsatt kan pantsettes som tingsinnbegrepspant som del av driftstilbehør, men i tillegg også skal kunne pantsettes enkeltvis ved registrering i de respektive særskilte registrene.

Innovasjon Norge mener det i så fall kan etableres en ordning etter samme prinsipp som motorvognpant i panteloven § 3-8 hvor motorvogner enten kan pantsettes som flåte/tingsinnbegrep eller enkeltvis.

Ved et tosporet system vil samtlige hensyn for den ene (som del av driftstilbehør) eller andre ordningen (enkeltvis pantsettelse) ivaretas. Samlet pantsettelse som driftstilbehør ville bidra til å sikre kredittgiving i bedriften, samtidig som enkeltvis pantsettelse av f.eks. patent ville kunne bidra til ytterligere/særskilt finansiering i forbindelse med utvikling av nye patenter.

I den forbindelse oppstår det spørsmål om det særskilte pantet i så fall skal gis prioritet før det generelle driftstilbehørspantet dersom det særskilte pantet i tid er etablert etter driftstilbehørspantet (hvilket det i de aller fleste tilfeller vil være). Utredningen synes å basere seg på at et slikt særskilt pant burde gis prioritet foran et driftstilbehørspant. *Innovasjon Norge* mener dette ville føre til en uheldig vridning av pante-rekkefølgen og ha de samme negative konsekvenser hva gjelder kredittgiving og merarbeid som det er redegjort for ovenfor dersom patent og planteforedlerrett tas ut av driftstilbehørspantet.

Selv om det ikke sies eksplisitt i forarbeidene til panteloven eller i annen litteratur om emnet, mener *Innovasjon Norge* det forholder seg slik at det er det pantet som først har fått etablert rettsvern som også har best rett etter panteloven § 3-8 (hva gjelder forholdet mellom samlet pantsettelse/flåtepant eller enkeltvis pantsettelse av motorvogner). En annen løsning må positivt komme frem i lovteksten eller forarbeider. Tilsvarende bør, etter *Innovasjon Norges* mening, gjelde for et eventuelt tosporet system for immaterielle rettigheter innenfor driftstilbehørspant.

Partene vil oppnå den forutsatte sikkerhet og forutberegnelighet ved at panthaver i driftstilbehør tinglyser prioritetsvikelse i forhold til panthaver i særskilt patent eller inngår panthaveravtale vedrørende forutsatt prioritet. Dersom slik prioritetsvikelse ikke tinglyses eller avtales, må likevel utgangspunktet være at det pant som er registrert først i tid også er det pant som har best rett. I motsatt fall ville lite være oppnådd med å ha et dobbeltsporet system ettersom driftstilbehørspanthaver uansett ville risikere å få sitt pant forringet av en senere særskilt pantsettelse av patent eller lignende. Resultatet ville bli at panthaver i tillegg måtte

sørge for særskilt og fortløpende pantsettelse av nye patenter, planteforedlerretter og eventuelle andre immaterielle rettigheter for å unngå et slikt resultat.

Innovasjon Norge viser for øvrig til at det i utredningen er beskrevet tosporede systemer i fremmed rett (bl.a. andre nordiske land) hvor også særskilt pantsettelse i varemerker og design inngår. Utredningen sier lite om erfaringene med tosporede system fra øvrige land, men det kan være grunn til å se nærmere på erfaringene fra disse landene.»

Næringslivets Hovedorganisasjon er skeptisk til å åpne for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter og etterlyser ytterligere utredning:

«Når det gjelder vurderingen av om det skal åpnes for særskilt pantsettelse av patenter, ser NHO flere utfordringer med å gjennomføre en slik ordning i praksis. Det vil ofte være slik at utnyttelsen av patenter vil avhenge av at man har andre rettigheter, for eksempel andre patenter og know-how. Utreder foreslår at dette løses ved at det samtidig som pantet etableres inngås avtaler for å klarere de rettighetene patentets utnyttelse avhenger av. Dette forutsetter at pantehaver har tilstrekkelig oversikt over rettighetsbildet, herunder at pantsetter gir pantehaver nødvendig informasjon for å skaffe slik oversikt. Rettighetsklareringen kan dessuten utgjøre et betydelig arbeid. Når det gjelder patentsøknader, vil det i tillegg knytte seg usikkerhet til om søknaden vil resultere i gyldig registrert patent.

De forhold som er påpekt like ovenfor gjør at verdien av patentet som pantsikkerhet er usikker. Generelt er det et reelt og vesentlig problem knyttet til verdsettelse av immaterielle rettigheter. NHO savner derfor en vurdering av de finansielle sider og anbefaler at utredningsarbeidet suppleres på dette punktet. Spørsmålet om særskilt pantsettelse av immaterielle rettigheter kan ikke vurderes utelukkende juridisk. Det må undersøkes nærmere om utrederens antagelse om at åpning for særskilt pantsettelse av patenter utvider kredittilfanget slår til. Videre må utredes om særskilt pantsettelse vil bli etterspurt i markedet.

NHO har ovenfor anbefalt at de finansielle sider av en ordning med særskilt pantsettelse av patenter utredes. Da vil man forhåpentligvis kunne vite mer om en slik panteordning vil bli brukt. Om svaret er at ordningen neppe vil bli

brukt i særlig grad, anbefales det å ikke innføre ordningen. Ordningen vil da kun være egnet til å fordyre og vanskeliggjøre situasjonen til de kreditorer som i dag benytter seg av driftstilbehørspant. De vil da måtte sørge for pant i både driftstilbehøret og de enkelte patenter. Man kunne tenke seg dette problemet redusert ved å la driftstilbehørspantet omfatte patenter, inntil patenter eventuelt faktisk pantsettes særskilt.

For nyetablerte virksomheter som har patenter, men få andre verdier vil det være særlig interessant å kunne pantsette patenter særskilt. Dette forutsetter at utredningens antagelse om at kredittilfanget vil øke slår til. Selv om store deler av patentporteføljen formodentlig raskt vil være brukt som sikkerhet for driftskreditorer, vil det kunne være mer til overs for investeringskreditorer.

For å oppsummere er NHO skeptisk til å innføre adgang til særskilt pantsettelse av patenter, ettersom utfordringene knyttet til forslaget er betydelige og fordi det ikke er underbygget om særskilt pantsettelse av patenter vil bli etterspurt og om en slik ordning medfører økt kredittilfang. NHO anbefaler at det foretas en finansiell vurdering av forslaget. Skulle denne vurderingen vise at særskilt pantsettelse av patenter vil bli etterspurt av investeringskreditorer og vil utvide kredittilfanget, vil det være interessant å komme tilbake til om og hvordan de juridiske og praktiske utfordringene med ordningen kan håndteres.»

Patentstyret uttaler følgende når det gjelder forslaget i utredningen om anmerkning av pant i patentregisteret og rettsverns- og kollisjonsregler:

«Det er hensiktsmessig at pantsettelse av patentrettigheter og søknader som er registrert i Patentregisteret skal registreres og oppnå rettsvern ved innføring i samme register. Dette sikrer en samlet oversikt over rettsstiftelser i patentet/patentsøknaden og sikrer notoritet.

Patent- og planteforedlerrettigheter som ikke har virkning i Norge, skal etter det foreslåtte kunne pantsettes ved registrering i Løsøreregisteret. Ettersom rettighetene er geografisk avgrenset, tilsier hensikten med å åpne for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter at også rettigheter med virkning utenfor Norge må kunne pantsettes. Registrering i Løsøreregisteret framstår da som eneste løsning. Det er naturlig og viktig at Patentstyret ikke involveres ved slik pantsettelse, og vi stiller oss bak valget om å unngå en

tosporet løsning hvor samme pantssettelse kan/skal registreres i flere registre.

Når det gjelder europeiske patentsøknader, vil vi bemerke at søknaden som sådan skal kunne pantsettes ved registrering i Løsøreregisteret med hjemmel i utkastet til pantelov § 4-12 (2), jf. § 4-13 (1) 2. pkt. Dersom søker velger å sende inn oversettelse av søknaden til Patentstyret, og denne blir kunngjort etter patentloven § 66 g, skal søknaden (den rettsposisjon kunngjøringen av søknaden gir) kunne pantsettes ved registrering i Patentstyrets særskilte register, jf. patentforskriften § 45. Dette vil kun ha betydning ved en senere validering av det europeiske patentet i Norge. Fra validerings-tidspunktet vil panteretten etter § 4-12 (2), jf. § 4-13 (1) 2. pkt omfatte den rett det europeiske patentet gir utenfor Norge. Skal pantet også omfatte patentretten i Norge, får denne pantssettelsen rettsvern ved registrering i Patentregisteret, med mindre den kunngjorte oversettelsen av søknaden allerede er pantsatt.

Patentstyret forutsetter at de tilfeller hvor en europeisk patentsøknad som er publisert i henhold til patentloven § 66 g og pantsatt etter panteloven § 4-12 (1) a) jf. patentloven § 50 b første ledd nr. 3), ikke valideres innen utløpet av tre månedersfristen i henhold til § 66 c, jf. patentforskriften § 59, omfattes av ordlyden i patentloven § 50 e «ikke lenger skal gjelde», slik at pantet da blir å slette etter patentloven § 50 f.

Patentregisteret er for øvrig etter vårt syn godt egnet for registrering av panteretter. Det vil bare måtte gjøres mindre tilpasninger i Patentstyrets eksisterende systemer for å administrere den foreslåtte løsningen.

Patentstyret vil også bemerke at den foreslåtte § 44 siste ledd i patentloven synes å gi en klar og forståelig kollisjonsregel mellom rettsstiftelser i patentet, planteforedlerretten eller i søknaden om eller lisensen i disse rettighetene. Regelen vil antagelig føre til at flere lisenser anmerkes i Patentregisteret enn det fåtall vi ser registrert per i dag, også uavhengig av om lisensen skal pantsettes.»

Patentstyret uttaler seg også om hvilke krav som bør stilles til dokumentasjon av panteretten dersom det åpnes for særskilt pantssettelse:

«Lovutkastet presiserer ikke hva som kreves som dokumentasjon av panteretten. Patentstyret antar at det her vil være naturlig å legge ved panteavtalen, evt. en erklæring undertegnet av så vel pantsetter som panthaver. Vi finner det

naturlig at dokumentasjonsspørsmålet gis noe nærmere omtale i forarbeider til et eventuelt lovutkast som følge av utredningen. Utgangspunktet for Patentstyret er at vi som registermyndighet ikke etterprøver den dokumentasjon som fremlegges. Vi stiller ikke særlige krav til dokumentasjon av rettigheter som kreves registrert. Når registrering nå vil kunne få betydning for prioritet mellom ulike rettsstiftelser i patentet/patentsøknaden, er det naturlig at kravene til dokumentasjon skjerpes. Dette vil særlig gjelde for registrering av lisenser, da registreringen ifølge utkastet skal gi lisenstaker rett til å pantsette lisensen uten ytterligere å måtte dokumentere sin rettighet.

Registrering av særskilt pant og strengere krav til dokumentasjon av rettigheter, vil føre til merarbeid for Patentstyret, blant annet i form av innsending av dokumenter til Patentstyrets fullelektroniske arkiv. Merutgiftene vil det være naturlig å dekke inn ved å kreve betaling for de tjenestene som utføres. Vi merker oss at departementet har tatt høyde for dette ved den foreslåtte hjemmelen i patentloven § 50 d siste ledd. Patentstyret vil bemerke at betaling for registrering i henhold til gjeldende terminologi vil bli å betegne som *gebyr*.»

Plantesortsnemnden uttaler følgende når det gjelder anmerkninger av pant i plantesortsregisteret:

«De foreslåtte endringene i lov om planteforedlerrett vil innebære noe arbeid for Plantesortsnemndas sekretariat i forbindelse med anmerking av panterettigheter. Det vil også være behov for en mindre utvikling av dagens database, slik at det blir mulig å anmerke panterettigheter knyttet til en bestemt søknad eller meddelt planteforedlerrett.

Det er foreslått i ny § 26 a fjerde ledd, andre punktum at det med begjæringen skal følge dokumentasjon for pantsitters rett. Plantesortsnemnda har ingen spesiell kompetanse eller kapasitet til å vurdere slik dokumentasjon. Vi ønsker derfor at denne delen av forslaget utelates.»

Patentstyret mener at det er naturlig at det også åpnes for særskilt pantssettelse av utenlandske patenter og planteforedlerretter.

Innovasjon Norge er derimot skeptisk til forslaget om å åpne for pantssettelse av utenlandske patenter og planteforedlerretter:

«Særskilt pantsettelse av utenlandske patenter m.m. gir ingen rettslig avklaring

Tinglysing i Løsøreregisteret for særskilt pantsettelse av utenlandske patenter, planteforedlerretter og lisenser har de samme uheldige konsekvenser som nevnt ovenfor. Det bidrar dessuten til merarbeid og merkostnad uten at noen rettslig avklaring ut over det som gjelder p.t. med hensyn til pantets gyldighet i utlandet oppnås.»

Patentstyret er enig i anbefalingen i utredningen om at det ikke bør åpnes for særskilt pantsettelse av andre immaterialrettigheter enn patenter og planteforedlerretter.

FNO – Finansnæringens Fellesorganisasjon er enig i anbefalingen i utredningen om at det ikke bør åpnes for særskilt pantsettelse av design og registrerte varemerker.

GRAMART og *Norwaco* er enige i anbefalingen om at det ikke bør åpnes for særskilt pantsettelse av opphavsrettigheter og andre rettigheter etter åndsverkloven.

Samferdselsdepartementet og *Post- og teletilsynet* er enig i konklusjonen i utredningen om at det ikke bør åpnes for pantsettelse av domener under .no, fordi de rettslige rammene for avhendelse av domener er til hinder for det.

Arntzen de Besche Advokatfirma AS er på sin side kritisk til at muligheten for å pantsette registrerte varemerker avvises i utredningen:

«Også senere i utredningen savnes større vekt på en sammenliknende vurdering av situasjonen i andre land. Vi synes eksempelvis at det er uheldig at utredningen prinsipalt avviser muligheten for å stifte pant i registrerte varemerker, når slik pantsettelse er tillatt i alle våre naboland. Et særnorsk avvik fra en slik fellesnordisk linje burde kreve en sterkere begrunnelse.»

Innovasjon Norge mener at det, avhengig av hvilke erfaringer land med et tosporet system har, kan være hensiktsmessig å åpne for særskilt pantsettelse av varemerker og design i tillegg til patenter og planteforedlerretter.

3.4 Departementets vurderinger

Departementet går inn for at forslaget i utredningen fra advokat Lund om å åpne for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter, herunder søknader om og lisenser som gjelder slike

rettigheter, følges opp. Departementet foreslår imidlertid noen justeringer sammenlignet med forslaget i utredningen.

Immateriale rettigheter og andre immaterielle verdier utgjør i dag en betydelig større del av verdiene i næringslivet enn da panteloven trådte i kraft i 1981. I mange virksomheter består verdiene i hovedsak av slike rettigheter og verdier. Betydningen av nyskaping og kunnskap har vært og er økende. Mye tyder på at denne utviklingen vil fortsette. Forskning og utvikling krever mye kapital. Pantsettelsesadgangen bør innrettes slik at den tar høyde for disse utviklingstrekkene og gjør det mulig for næringslivet å stille vesentlige verdier som pant på en måte som gir en lånefinansiering som står i et rimelig forhold til pantets verdi.

Høringen underbygger at gjeldende lovgivning ikke ivaretar behovet for å kunne pantsette patenter og planteforedlerretter på en tilfredsstillende måte. Dette gjelder særlig for virksomheter som driver med forskning og utvikling med sikte på at eventuelle patenter og planteforedlerretter skal overdras for å utnyttes i andre virksomheter. I slike virksomheter vil ikke patenter og planteforedlerretter være omfattet av et driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4, jf. punkt 3.1. Gjeldende lovgivning gir heller ikke slike virksomheter andre muligheter til å pantsette patenter og planteforedlerretter.

En mulighet til særskilt pantsettelse kan også være fordelaktig for virksomheter der patenter og planteforedlerretter vil inngå i et driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4. Driftstilbehørspant er et tingsinnbegrepspant, det vil si at det omfatter alt driftstilbehør, herunder de patenter, planteforedlerretter og andre immaterialrettigheter, pantsetteren til enhver tid har som brukes i eller er bestemt for pantsetterens næringsvirksomhet. Dette medfører at driftstilbehørspantsettelse er lite egnet for å oppnå en lånefinansiering som står i et rimelig forhold til den sikkerhet patenter og planteforedlerretter representerer. Særlig gjelder dette for verdifulle patenter og planteforedlerretter som kommer til etter at et driftstilbehørspant er etablert.

Ved pantsettelse av patenter og planteforedlerretter m.m. vil det kunne gjøre seg gjeldende noen særlige usikkerhetsmomenter knyttet til pantets verdi. For søknader om patent eller planteforedlerrett, kan det være usikkert om søknaden vil føre frem. For meddelte patenter og planteforedlerretter kan det knytte seg usikkerhet til om rettigheten vil falle bort før vernetiden løper ut på grunn av ugyldighet. Slike forhold kan medføre at

det vil kunne være vanskeligere å vurdere om det skal ytes kreditt på grunnlag av slike pant enn for andre typer pant. Før en oppfinnelse eller plantesort har blitt utnyttet i næringsvirksomhet, kan det være knyttet betydelig usikkerhet til verdien av patentet eller planteforedlerretten. Når en oppfinnelse eller plantesort utnyttes i næringsvirksomhet og gir inntekter, vil det imidlertid som regel ikke være vanskelig å fastslå at rettigheten har en betydelig verdi, selv om det kan være vanskelig å foreta en eksakt verdsettelse. Bevisstheten omkring verdien av patenter og andre immaterialrettigheter er større og mer utbredt i dag enn den var da panteloven trådte i kraft. Det finnes etablerte retningslinjer for verdsettelse av immaterialrettigheter i Norge, i andre stater og på internasjonalt nivå.

Usikkerhetsmomentene som er knyttet til verdsettelse av patenter og planteforedlerretter vil gjøre seg gjeldende i varierende grad. Ofte vil det med stor grad av sikkerhet kunne konstateres at et patent eller en planteforedlerrett har en betydelig verdi som vil vedvare en viss tid. Det er derfor grunn til å tro at det i mange tilfeller vil kunne oppnås lånefinansiering mot pant i patenter eller planteforedlerretter. At usikkerhetsmomenter knyttet til pantets verdi i noen tilfeller vil medføre at slike rettigheter vurderes som utilstrekkelig sikkerhet for å yte lån, er dessuten ikke noe særtrekk for denne typen formuesgoder.

Forskning og utvikling knyttet til en oppfinnelse eller plantesort vil som regel være fullført når det leveres søknad om patent eller plantesortsbeskyttelse. Særskilt pantssettelse vil derfor ikke være noe egnet virkemiddel til å oppnå lånefinansiering av forskning og utvikling knyttet til den oppfinnelsen eller plantesorten som patentet eller planteforedlerretten som skal pantsettes, gjelder. Særskilt pantssettelse vil imidlertid kunne legge til rette for lånefinansiering av markedsføring m.m. av oppfinnelsen eller plantesorten, og slik utprøving og testing av en oppfinnelse som i en del tilfeller er nødvendig for å få tillatelse til å markedsføre den. Det vil ikke minst kunne legge til rette for å lånefinansiere utvikling av nye oppfinnelser m.m.

Departementet ser ikke for seg at antallet særskilte pantssettelser vil bli stort. Sverige har siden 1987 hatt bestemmelser om pantssettelse av patenter i sin patentlov. I perioden 2005 til 2010 har antallet pantssettelser som har blitt krevd anmerket i Sverige det enkelte år variert mellom 20 og 37. Den enkelte pantssettelseravtalen kan gjelde flere patentsøknader og patenter, slik at antallet søknader eller patenter som har blitt pants-

satt det enkelte år er betydelig høyere enn antallet pantssettelseravtaler som har blitt krevd anmerket, indikerer. Det er grunn til å tro at antallet særskilte pantssettelser vil bli færre i Norge enn i Sverige dersom det åpnes for særskilt pantssettelse her. Særskilt pantssettelse vil gi noen virksomheter bedre muligheter til å oppnå lånefinansiering enn de har i dag. At dette dreier seg om et begrenset antall, bør ikke hindre at pantssettelseradgangen innrettes slik at disse virksomhetenes behov blir ivaretatt. De utviklingstrekk som det er pekt på ovenfor kan dessuten medføre at behovet for særskilt pantssettelse vil øke på sikt.

Departementet er enig i forslaget i utredningen om at det bør åpnes for særskilt pantssettelse av enkeltstående patenter og planteforedlerretter, og at det ikke bør åpnes for porteføljepant i slike rettigheter. Med porteføljepant menes i denne sammenheng et tingsinnbegreps pant som omfatter alle patenter eller planteforedlerretter som en virksomhet til enhver tid har. En slik pantssettelserform er først og fremst egnet for å sikre alminnelig driftskreditt. Med et porteføljepant vil det videre være vanskelig for pantsetteren å få uttelling i form av økning i lån for verdifulle patenter eller planteforedlerretter som tilføres pantet etter at det er stiftet. Særskilt pantssettelse av enkeltstående patenter og planteforedlerretter vil trolig gi bedre uttelling i form av økt tilgang på langsiktige lån for å finansiere videre forskning- og utvikling enn et porteføljepant. Pantssettelse av enkeltstående rettigheter legger bedre til rette for en grundigere vurdering av den enkelte rettighets verdi, og dermed at det ytes lån som står i et rimelig forhold til pantets verdi. Det vil ofte være aktuelt å stille flere patenter eller planteforedlerretter som pant for samme lån. Dette vil kunne ivaretas gjennom pantssettelse av flere enkeltstående patenter og planteforedlerretter. Reglene om anmerking av pant bør innrettes slik at det blir enkelt og rimelig å anmerke pantssettelse av flere rettigheter gjennom ett og samme krav om anmerkning. De nærmere reglene om dette vil bli gitt i patentforskriften og i forskrift om betalinger mv. til Patentstyret og Klagenemnden for industrielle rettigheter.

Rettsvern for særskilt pant bør kunne etableres gjennom anmerkning i patentregisteret for pant i patenter, patentsøknader og i lisenser som gjelder patenter eller patentsøknader og i plantesortsregisteret for pant i planteforedlerretter, søknader om planteforedlerrett og i lisenser som gjelder planteforedlerretter eller søknader om planteforedlerrett. Disse registrene er godt egnet for slike anmerkninger ved at den enkelte rettighet er utvetydig identifisert, og at det alltid vil være registrert en inne-

haver av rettigheten. Noen annen rettsvernsakt for særskilt pant fremstår ikke som aktuell. Siden dette vil være mer komplisert og byrdefullt for brukerne, bør det ikke kreves at særskilt pant må anmerkes både i patent- eller plantesortsregisteret og i Løsøreregisteret for at panteretten skal få rettsvern.

I Prop. 53 L (2013–2014) er det foreslått endringer i tinglysningsloven og enkelte andre lover for å tilrettelegge for elektronisk tinglysning. Dette innebærer at kommunikasjonen mellom brukerne og tinglysningsmyndigheten skjer elektronisk, og at kontrollen av det som sendes inn i stor grad skjer automatisk og deretter registreres direkte. Endringene innebærer at prioritet skal avgjøres ut fra klokkeslett, slik at et tinglyst dokument får prioritet fra det tidspunkt dokumentet er registrert, i stedet for dagens ordning der det får prioritet fra dagen for dagbokføringen. Forslagene i Prop. 53 L (2013–2014) er en del av et større prosjekt for å få på plass en permanent løsning for elektronisk tinglysning. Før dette kan gjennomføres må datatekniske løsninger utvikles. Patentregisteret og plantesortsregisteret har i hovedsak andre formål og funksjoner enn registrene som ligger under tinglysningsmyndighetene. Antallet pantsettelse og andre rettsverv som meldes til anmerkning i patentregisteret og plantesortsregisteret vil være nokså beskjedent, og kan ikke sammenlignes med det antallet dokumenter tinglysningsmyndighetene mottar. Departementet går derfor ikke inn for å innføre et slikt system for anmerkninger i patentregisteret og plantesortsregisteret som forslagene i Prop. 53 L (2013–2014) legger til rette for. Kostnadene med å innføre et tilsvarende system for anmerkninger i patentregisteret og plantesortsregisteret vil ikke la seg forsvare ut fra antallet rettsverv som vil bli krevd anmerket i disse registrene. Det legges imidlertid opp til å åpne for at krav om anmerkninger i patentregisteret og plantesortsregisteret av pantsettelse og andre rettsverv skal kunne sendes inn elektronisk, men slik at kravene alltid vil bli behandlet manuelt og at et rettsverv får prioritet ut fra dagen det er mottatt til anmerkning.

I dag inneholder patentloven § 44 femte ledd regler om hvilken rett som går foran ved kollisjon mellom rettsverv som går ut på frivillig overdragelse av retten til et patent og frivillig meddelelse av lisens. Patentloven § 44 femte ledd gjelder tilsvarende etter planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum. Etter patentloven § 44 femte ledd går en frivillig overdragelse av patent eller meddelelse av lisens som er blitt anmeldt til registrering, foran en eldre frivillig overdragelse eller frivillig meddelelse av lisens som ikke er eller først senere

er anmeldt til registrering, dersom erververen ved anmeldelsen var i god tro. Selv om dette ikke fremgår uttrykkelig, avgjøres prioriteten mellom kolliderende erverv ut fra hvilken dag kravene om anmerkning er mottatt, slik at krav som er mottatt samme dag, er likestilte. Innsigelser som en overdragers hjemmelsmann måtte ha, f.eks. at overdragerens erverv av retten til et patent er avtalerettslig ugyldig, vil ikke gå tapt selv om den som overdrageren overdrar retten videre til, er i god tro. Utlegg og konkursåpning kan anmerkes i patentregisteret og plantesortsregisteret. Selv om dette ikke følger direkte av patentlovens ordlyd, er det antatt at den som i god tro har ervervet retten til et patent eller en lisens i et patent og anmeldt det til registrering, ikke trenger å respektere et eldre utlegg som ikke er anmerket. Et yngre utlegg eller konkursbeslag vil på den annen side ikke gå foran en eldre overdragelse eller lisensutstedelse som ikke er anmerket i patentregisteret. En erverver av retten til et patent eller en lisens vil altså ha kreditorvern fra avtaleinngåelsen uten at noen rettsvernsakt er nødvendig.

Etter forslaget i utredningen kunne særskilt pant få rettsvern både overfor frivillige erverv og kreditorbeslag (utlegg og konkurs) ved registrering av panteretten i patentregisteret eller plantesortsregisteret. Kreditorer vil dermed ikke trenge å respektere eldre pantsettelse som ikke er registrert når et utlegg registreres eller senest dagen før konkurs åpnes. Ved kollisjon mellom frivillige rettsverv som går ut på overdragelse av retten til et patent eller en planteforedlerrett, meddelelse av lisens og pantsettelse, skulle yngre rettsverv som er anmeldt til registrering gå foran eldre rettsverv som ikke er eller først senere er anmeldt til registrering, dersom erververen var i god tro ved anmeldelsen. Frivillige rettsverv skulle på samme vilkår også gå foran eldre utleggsforretninger som ikke er eller først senere anmeldes til registrering. På samme måte som i dag skulle prioriteten mellom kolliderende erverv avgjøres ut fra hvilken dag kravene om anmerkning er mottatt. Registrering av et utlegg kunne medføre at eldre pantsettelse måtte stå tilbake for utlegget. Pantsettelse måtte også stå tilbake for konkursbeslag etter forslaget, med mindre pantsettelsen er anmeldt til registrering senest dagen før konkursåpning. Etter forslaget i utredningen ville derimot andre eldre frivillige rettsverv enn pantsettelse, det vil si overdragelse av retten til et patent eller en planteforedlerrett og meddelelse av lisens, som i dag, ha kreditorvern fra avtaleinngåelsen uten at det er nødvendig med noen registrering.

Etter departementets syn vil det være mindre tilfredsstillende å ha forskjellige rettsverns- og kollisjonsregler for ulike frivillige rettsverv som kan registreres i patent- og plantesortsregisteret. Når det skal åpnes for særskilt pantsettelse, må det gjøres endringer i kollisjonsreglene i patentloven (og planteforedlerloven), og gjøres et arbeid med systemer og rutiner for å sikre at registrene og føringen av dem holder tilstrekkelig høy kvalitet. Det ligger da til rette for å innføre samme rettsvern og kollisjonsregler for alle typer frivillige rettsverv som kan registreres i patent- og plantesortsregisteret. Departementet går inn for dette. Forslaget i proposisjonen skiller seg dermed fra forslaget i utredningen ved at også andre frivillige rettsverv enn pantsettelse må registreres for at de skal ha kreditorvern. Det bør gis overgangsregler som medfører at endringen ikke får betydning for erverv som har funnet sted før endringen trer i kraft. På samme måte som i dag bør kollisjonsreglene bare gjelde forholdet mellom kolliderende rettsstiftelser i et patent eller en planteforedlerrett. Innsigelser fra hjemmelsmannen til den som har overdratt eller utstedt rettigheter i et patent eller en planteforedlerrett, vil dermed fortsatt ikke kunne gå tapt selv om erververen er i god tro.

Noen av *høringsinstansene* har innvendinger til forslaget i utredningen om at patenter og planteforedlerretter ikke skal kunne inngå i et driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4 dersom det åpnes for særskilt pantsettelse. Departementet går inn for at forslaget i utredningen justeres for å imøtekomme disse innvendingene.

Etter gjeldende rett vil bare immaterialrettigheter som brukes i eller er bestemt for en næringsvirksomhet være omfattet av et driftstilbehørspant, jf. panteloven § 3-4 første ledd. Det er antatt at immaterialrettigheter som tilhører en virksomhet som ikke utnytter rettighetene på annen måte enn at de skal overdras til andre, ikke vil være omfattet av et driftstilbehørspant. Det er nettopp i slike tilfeller det vil være behov for særskilt pantsettelse, siden rettighetene etter dagens regler ikke kan avtalepantsettes. I disse tilfellene vil det heller ikke kunne oppstå noen konflikt mellom særskilt pant og driftstilbehørspant. Det er uavklart om immaterialrettigheter som utelukkende utnyttes eller er bestemt for å utnyttes gjennom at det utstedes lisenser, vil være omfattet av et driftstilbehørspant.

Grunnen til at patenter, planteforedlerretter og andre immaterialrettigheter som brukes i eller er bestemt for pantsetterens næringsvirksomhet er omfattet av et driftstilbehørspant, er at rettighe-

tene i slike tilfeller ofte vil ha avgjørende betydning for virksomhetens produksjon eller omsetning av varer eller tjenester, f.eks. hvis virksomheten produserer patentbeskyttede produkter eller markedsfører produkter under et bestemt varemerke som har stor betydning for produktens verdi, jf. Rådsegn 8 fra Sivillovbokutvalet: Om pant (1970) del VIII s. 84. Hvis rettighetene ikke inngår i driftstilbehørspantet, vil det kunne hindre et samlet salg av det driftstilbehøret som trengs for å drive virksomheten videre. Noen ganger vil et samlet salg kunne gi et høyere realisasjonsvederlag enn enkeltvis salg av eiendelene som inngår i virksomheten. For immaterialrettigheter som ikke har betydning for en virksomhets produksjon eller omsetning av varer eller tjenester, stiller dette seg annerledes. Det er heller ikke andre særlige behov som tilsier at slike immaterialrettigheter bør være omfattet av et driftstilbehørspant. Departementet går inn for at det tas inn en bestemmelse i panteloven § 3-4 som klargjør at immaterialrettigheter som utelukkende utnyttes eller er bestemt for å utnyttes gjennom overdragelse eller utstedelse av lisenser, ikke inngår i et driftstilbehørspant.

Selv om særskilt pantsettelse først og fremst vil være aktuelt for patenter og planteforedlerretter som ikke vil kunne pantsettes etter reglene om driftstilbehørspant, vil det kunne oppstå konflikter mellom særskilt pant og driftstilbehørspant med den løsning departementet går inn for. Rettsvern for særskilt pant vil oppnås ved anmerkning i patentregisteret eller plantesortsregisteret. Rettsvern for driftstilbehørspant oppnås ved anmerkning i Løsøreregisteret. Fordi det vil bli mer byrdefullt og komplisert for brukerne, bør det verken for særskilt pant eller driftstilbehørspant kreves at pantretten må anmerkes både i patent- eller plantesortsregisteret og i Løsøreregisteret for at den skal få rettsvern.

For rettsverv som anmerkes i samme register, vil det være nærliggende å avgjøre prioriteten mellom kolliderende erverv ut fra når ervervene ble mottatt til anmerkning. Ved kollisjon mellom rettsverv som oppnår rettsvern gjennom anmerkning i forskjellige registre, er det ikke like naturlig å legge vekt på tidspunktene ervervene ble mottatt til anmerkning. Utgangspunktet bør da være den alminnelige regelen om at den rett som er etablert først, går foran. Hvis et eldre driftstilbehørspant som ikke er registrert i Løsøreregisteret alltid skal gå foran et særskilt pant, vil imidlertid det kunne komme som en negativ overraskelse på en godtroende panthaver etter en særskilt panterett. Et driftstilbehørspant med bedre

prioritet vil kunne medføre at en særskilt pante-rett er uten verdi. Den som vurderer å yte kreditt mot særskilt pant i patenter og planteforedlerretter bør derfor kunne innrette seg på at det er tilstrekkelig å undersøke patent- eller plantesortsregisteret og Løsøreregisteret for å avklare om det foreligger kolliderende rettsstiftelser med bedre prioritet. Departementet går derfor inn for at det tas inn regler i patentloven og planteforedlerloven som innebærer at en særskilt panterett som kreves anmerket i patent- eller plantesortsregisteret, går foran et eldre driftstilbehørspant som ikke er eller først senere er krevd anmerket i Løsøreregisteret, forutsatt at innehaveren var i god tro da den særskilte panteretten ble krevd anmerket.

Når det derimot gjelder forholdet mellom et eldre særskilt pant og et driftstilbehørspant som omfatter et patent eller en planteforedlerrett som er særskilt pantsatt, bør det særskilte pantet alltid gå foran driftstilbehørspantet uavhengig av om den særskilte panteretten er anmerket i patent- eller plantesortsregisteret eller ikke. Driftstilbehørspant er et tingsinnbegrepspant der rettsvern etableres gjennom anmerkning i Løsøreregisteret. Det vil være knyttet en rekke vanskeligheter til å åpne for at anmerkning i Løsøreregisteret av et tingsinnbegrepspant skal kunne medføre at tingsinnbegrepspatentet går foran eldre kolliderende rettserverv. En slik virkning måtte eventuelt avhenge av at panthaveren var i god tro ved anmerkning av driftstilbehørspantet. Ved pantsattelse av driftstilbehør skjer det imidlertid ikke noen spesifisering av de enkelte gjenstander og rettigheter som inngår i pantet. Panthaveren vil dermed ofte ikke ha full oversikt over hva pantet omfatter på pantsattelses- eller anmerkningstidspunktet. Dette vil medføre at det vil være vanskelig å praktisere en regel som knytter rettsvirkninger til om panthaveren var i god tro når det gjelder manglende kjennskap til kolliderende rettigheter. Siden den som har pant i driftstilbehør som regel ikke har oversikt over alt som inngår i pantet, og dessuten må være forberedt på at det kan foreligge ikke-registrerte rettigheter som han må respektere, jf. panteloven § 3-4 tredje ledd, og at omfanget av pantet kan bli påvirket av salg av driftstilbehør, jf. panteloven § 3-7 første og tredje ledd, vil det vanligvis ikke ha særlig betydning for pant-haveren om driftstilbehørspanteretten må stå tilbake for et eldre særskilt pant i et patent eller en planteforedlerrett. Slik kollisjonsreglene i patentloven og planteforedlerloven er foreslått utformet i proposisjonen, må det dessuten antas at det bare rent unntaksvis vil forekomme at en særskilt panterett ikke blir anmerket.

Det er vanlig at driftstilbehørspant etableres i nær tilknytning til oppstarten av en virksomhet. Det vil ikke være noe til hinder for at patenter og planteforedlerretter pantsettes særskilt selv om det allerede er etablert et driftstilbehørspant som omfatter patentet eller planteforedlerretten som skal pantsettes særskilt. Driftstilbehørspantet vil da ha prioritet foran det særskilte pantet, forutsatt at ikke kollisjonsreglene fører til et annet resultat, jf. ovenfor. En mulig långiver vil ofte vurdere det slik at særskilt pantsattelse på etterstående prioritet gir utilfredsstillende sikkerhet. I slike tilfeller vil det derfor vanligvis være en forutsetning for å få lån på grunnlag av særskilt pantsattelse at driftstilbehørspanthaveren viker prioritet for den særskilte panteretten. Den som ønsker å pantsatte patenter og planteforedlerretter særskilt uhindret av et allerede etablert driftstilbehørspant, har også mulighet til å oppnå dette ved legge de aktuelle patentene og planteforedlerrettene til en avdeling av virksomheten der driftstilbehøret ikke er pantsatt, jf. panteloven § 3-4 femte ledd annet punktum, eller til et eget selskap som ikke har pantsatt driftstilbehøret.

Departementet har fulgt opp hovedtrekkene i forslagene i utredningen som gjelder pantsattelsesadgang til avhendelse og utlisensiering av patenter og planteforedlerretter m.m. som er særskilt pantsatt, bortfall av slik panterett og ekstraordinært forfall for pantekravet, samt adgangen til å inngå avtale om realisasjon av slikt pant. Departementet går imidlertid inn for noe annerledes løsninger enn det var lagt opp til i utredningen når det gjelder den rent lovtekniske gjennomføringen.

Departementet går inn for at også supplerende beskyttelsessertifikater, jf. patentloven §§ 62 a og 62 b, skal kunne pantsettes særskilt. Slike sertifikater innebærer, med noen begrensninger, en forlengelse av patentvernet for visse oppfinnelser. Det er naturlig å åpne for særskilt pantsattelse av slike sertifikater når patenter kan pantsettes særskilt. Pantsattelse av supplerende beskyttelsessertifikater er ikke tatt opp i utredningen.

Utredningen inneholder ikke forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven, men i utredningen uttales det at «reglene om tvangsdekning [bør] gjennomgås for å se om det [er] grunn til tilpasninger», jf. utredningen punkt 5.1 på s. 120. Departementet har gjort en slik gjennomgang og foreslår blant annet at det gis en ny bestemmelse om tvangsdekning i immaterialrettigheter.

Departementet går ikke inn for å følge opp forslaget i utredningen om at patenter og planteforedlerretter som gjelder i utlandet, herunder søknader om slike rettigheter og lisenser som gjelder

slike rettigheter, skal kunne pantsettes i Norge. I mange tilfeller vil slike rettigheter som gjelder i andre stater kunne pantsettes etter lovgivningen i den aktuelle staten. Rettighetshaveren vil da kunne pantsette rettigheten i den aktuelle staten. Han vil som regel være bedre tjent med det enn å stille rettigheten som pant i Norge etter norske regler. Hvis det åpnes for at rettighetene også kan pantsettes i Norge vil det lett kunne oppstå en uoversiktlig situasjon med konkurrerende pantretter som reguleres av forskjellige staters lovverk. Uavhengig av hvilke regler som finnes om

pantsettelse i staten der en rettighet gjelder, vil det dessuten kunne oppstå problemer knyttet til å få gjennomført en tvangsrealisasjon av en utenlandsk rettighet på grunnlag av en norsk pantrett.

Departementet slutter seg til anbefalingen i utredningen om at det ikke bør åpnes for særskilt pantsettelse av andre immaterialrettigheter enn patenter og planteforedlerretter. Det vises til begrunnelsen i utredningen som det er redegjort for i punkt 3.2.

4 Endringer i reglene om driftstilbehørspant

Etter panteloven § 3-4 annet ledd bokstav b faller en del rettigheter etter åndsverkloven utenfor et driftstilbehørspant. Dette gjelder rett til databaser og andre arbeider som er vernet etter åndsverkloven § 43, film- og fonogramprodusenters rett etter åndsverkloven § 45 og rett til fotografiske bilder. Disse rettighetene etter åndsverkloven ble innført eller fikk sin nåværende regulering etter vedtagelsen av panteloven. Supplerende beskyttelsessertifikater, jf. patentloven §§ 62 a og 62 b, omfattes heller ikke av et driftstilbehørspant. Ordningen med supplerende beskyttelsessertifikater ble innført gjennom en lovendring i 1994. Det kan synes som om det ikke tidligere har blitt vurdert om disse endringene i åndsverkloven og patentloven tilsier endringer i reglene om driftstilbehørspant.

I *advokat Lunds utredning* foreslås det å utvide driftstilbehørspant slik at det også omfatter rett til databaser og andre arbeider som er vernet etter åndsverkloven § 43, film- og fonogramprodusenters rett etter åndsverkloven § 45 og ervervet rett til fotografiske bilder. Under *høringen* har *FNO – Finansnæringens Fellesorganisasjon* og *Innovasjon Norge* støttet dette forslaget. Andre instanser har ikke uttalt seg om forslaget.

Departementet går inn for at forslaget følges opp. Det foreslås også at driftstilbehørspantet utvides slik at det omfatter supplerende beskyttelsessertifikater etter patentloven §§ 62 a og 62 b. Slike sertifikater innebærer en forlengelse av vernetiden et patent gir. Når patenter er omfattet av et driftstilbehørspant, er det naturlig at slike sertifikater også er det. Videre foreslås det presisert at søknader om varemerke, patent, design og planteforedlerrett er omfattet av et driftstilbehørspant. I dag er dette uavklart.

Etter gjeldende rett er det ikke avklart om pantsetterens adgang til å utstede lisenser som gjelder immaterialrettigheter som er omfattet av et driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4, reguleres av panteloven § 1-7 første ledd om pantsetterens bruksrett eller av panteloven § 3-7 om avhendelse av pantsatt driftstilbehør. Departementet foreslår at det klargjøres at lisensutstedelse faller innunder reglene om avhendelse. Hvis en lisensutstedelse har skjedd i samsvar med reglene i panteloven § 3-7, bør driftstilbehørspanteretten stå ved lag, men tilbake for lisensen. I motsatt fall bør panteretten gå foran lisensen.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å åpne for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter vil medføre at en del virksomheter som driver med forskning og utvikling, og som etter gjeldende regler ikke kan pantsette patenter og planteforedlerretter, vil få mulighet til det. Det vil legge til rette for at det vil bli enklere for slike virksomheter å få lån og dermed gi dem bedre muligheter for å finansiere videre forskning og utvikling. Virksomheter som i dag har mulighet til å pantsette patenter og planteforedlerretter etter reglene om pantsettelse av driftstilbehør, vil i tillegg få mulighet til å pantsette patenter og planteforedlerretter særskilt. En adgang til særskilt pantsettelse vil bedre finansieringsmulighetene ved at det legger bedre til rette for å oppnå lån som står i et rimelig forhold til pantets verdi enn driftstilbehørspant. Dette vil gjøre det lettere å få lån til forsknings og utviklingsformål.

Forslaget om å utvide driftstilbehørspantet med en del immaterialrettigheter som ikke er omfattet i dag, vil legge til rette for at driftstilbehørspantet omfatter alt driftstilbehør som er nød-

vendig for at det som inngår i en virksomhet kan realiseres under ett når dette vil gi en merverdi.

De øvrige endringene vil innebære klargjøringer av gjeldende rett eller avklaringer av punkter hvor dagens rettsstilstand er uavklart. Dette gjør regelverket enklere tilgjengelig, og risikoen for misforståelser, forvirring og rettsuvisshet hos brukerne reduseres dermed.

Rettsvern for særskilt pant kan etter forslaget oppnås gjennom anmerkning i patentregisteret hos Patentstyret for patenter og i plantesortsregisteret hos Plantesortsnemnden for planteforedlerretter. Det vil være behov for å etablere rutiner og tilpasse registreringssystemene for anmerkning av pantsettelse hos Patentstyret og Plantesortsnemnden. Det legges til grunn at dette ikke vil være et særlig omfattende arbeid som kan ivaretas innenfor gjeldende økonomiske rammer. Det tas sikte på at det skal betales gebyrer for anmerkninger av pantsettelse som skal dekke Patentstyrets og Plantesortsnemndens kostnader forbundet med dette.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

6.1 Til endringene i patentloven

Til § 44

Paragrafen regulerer blant annet anmerkning av overdragelser m.m. i patentregisteret. Den er endret slik at det åpnes for anmerkning av pantsettelse i patentregisteret. Det er også gjort enkelte andre endringer. Paragrafen ble også foreslått endret i advokat Lunds utredning, men endringene som foreslås i proposisjonen er mer omfattende. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

I *første ledd* er det gjort enkelte tilføyelser og språklige presiseringer og endringer. I *første punktum* er det gjort tilføyelser som klargjør at også overføring av retten til en patentsøknad eller et supplerende beskyttelsessertifikat skal anmerkes i patentregisteret etter krav fra en av partene. Selv om dette ikke fremgår av gjeldende lov, vil nok partene kunne kreve dette også i dag. Det er presisert at første ledd første punktum gjelder avtalelisens. Tvangslisens er regulert i femte ledd. Videre er Patentstyrets særskilte register over europeiske patentsøknader nevnt i tillegg til patentregisteret, for å ta høyde for situasjoner der en europeisk søknad med provisorisk vern i Norge blir overdratt. Ellers er det gjort en rent språklig endring ved at «på begjæring» er erstattet av «etter krav fra». I *annet punktum* er det tilføyd en ny bestemmelse som klargjør at partene kan kreve at det skal anmerkes i patentregisteret at en avtalelisens er overdratt. Selv om dette ikke fremgår av loven i dag, vil nok partene også i dag kunne få anmerket en slik overdragelse.

I *annet ledd* er det gjort noen rent språklige endringer.

Tredje ledd er nytt og gjelder anmerkning av panterett i patent m.m. i patentregisteret og i Patentstyrets særskilte register over europeiske patentsøknader. Etter *første punktum* skal pantrett som nevnt i panteloven § 4-11 etter krav fra panthaveren eller innehaveren av søknaden eller rettigheten som pantsettelse gjelder, anmerkes i patentregisteret eller i det særskilte registeret over europeiske patentsøknader. Det vil bli gitt

nærmere regler om anmerkning av pantsettelse i patentforskriften, herunder om hvilke opplysninger om pantsettelse som skal fremgå av registeret. Etter *annet punktum* kan også overdragelse og frempantsettelse av panterett som nevnt i panteloven § 4-11 anmerkes i patentregisteret eller i det særskilte registeret over europeiske søknader. Ved overdragelse vil det være partene i overdragsavtalen som kan kreve anmerkning av overdragelsen. Ved frempantsettelse vil det være pantsetter og patenthaver i frempantsettelsesavtalen som kan kreve anmerkning i registeret. Etter *tredje punktum* skal det med et krav om anmerkning i patentregisteret eller i det særskilte registeret over europeiske patentsøknader følge dokumentasjon for pantsettelse eller overdragelsen. Dette innebærer at det må medfølge dokumentasjon for at innehaveren av søknaden eller rettigheten har samtykket i pantsettelse eller overdragelsen. Avtalen vil normalt gi tilstrekkelig dokumentasjon. Det er ikke noe i veien for at dette dokumenteres på annen måte som anses å gi tilstrekkelig dokumentasjon. Etter *fjerde punktum* skal Patentstyret ved anmerkning av panterett bygge på at den som er oppført som innehaver av en søknad eller rettighet i patentregisteret eller i Patentstyrets register over europeiske søknader, har rett til å samtykke til pantsettelse, med mindre det er klare holdepunkter for at en annen er innehaver. Dette innebærer at Patentstyret normalt kan legge til grunn at den som er oppført som innehaver også er den reelle innehaveren av søknaden eller rettigheten, uten at det er nødvendig å foreta andre undersøkelser. For at det skal være klare holdepunkter for at en annen er innehaver, må det foreligge dokumentasjon for dette, f.eks. i form av en overdragsavtale. Etter *femte punktum* gjelder det samme ved overdragelse og frempantsettelse av panterett, slik at Patentstyret kan legge til grunn at den som er oppført som panthaver, er berettiget til å overdra eller frempantsette pantretten, med mindre det foreligger klare holdepunkter for noe annet. Etter *sjette punktum* skal anmerkning av panterett slettes når panteretten er opphørt. Panteretten vil alltid opphøre når en søknad bortfaller uten at det blir meddelt noen rettig-

het, og når en rettighet opphører. Søknaden eller rettigheten vil da slettes fra det aktuelle registeret. Siden panteretten skal anmerkes som en heftelse på søknaden eller rettigheten, vil anmerkningen av panteretten bli slettet, samtidig med at søknaden eller rettigheten slettes fra registeret. Hvis panteretten opphører før en søknad eller rettighet bortfaller, skal panteretten slettes. Når en søknad eller rettighet overføres til en annen, fordi den som er oppført i registeret som innehaver ikke har retten til oppfinnelsen, faller pant stiftet av den tidligere oppførte innehaveren bort, og må slettes når søknaden eller rettigheten overføres til den som har retten til oppfinnelsen. Dette må Patentstyret sørge for av eget tiltak, samtidig med at den som har retten til oppfinnelsen anmerkes som innehaver i det aktuelle registeret. Når panteretten faller bort av andre grunner, f.eks. fordi pantekravet blir innfridd, vil det være opp til partene i panteavtalen å anmode om sletting. Hvis pantsetter krever sletting, må det legges frem dokumentasjon for at panteretten er bortfalt.

Fjerde ledd viser til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 niende ledd, jf. tvisteloven § 33-7 annet ledd, når det gjelder anmerkning av utlegg og arrest i patentregisteret eller i Patentstyrets særskilte register over europeiske patentsøknader. Etter disse bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven og tvisteloven skal utlegg og arrest som gjelder immaterialrettigheter som det finnes særskilte registre for, anmerkes i vedkommende register. Siden det følger av tvangsfullbyrdelsesloven og tvisteloven at slike utlegg og arrest skal anmerkes i det aktuelle registeret, har fjerde ledd en ren informativ funksjon. I dag inneholder tredje ledd annet punktum en henvisning til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 niende ledd knyttet til utlegg.

Femte ledd slår fast at første og annet ledd får tilsvarende anvendelse for meddelelse, overgang og opphør av tvangslisenser og for rett som omhandlet i patentloven § 53 tredje ledd. Bortsett fra noen rent språklige endringer svarer femte ledd til gjeldende tredje ledd første punktum.

Sjette ledd slår fast at søksmål som gjelder et patent, en patentsøknad eller et supplerende beskyttelsessertifikat alltid kan reises mot den som i registeret står som innehaver, og at meldinger fra Patentstyret kan sendes til ham. Bortsett fra at patentsøknader og supplerende beskyttelsessertifikater er føyd til, svarer sjette ledd til gjeldende fjerde ledd.

Syvende ledd er nytt og regulerer klage over Patentstyrets nektelse av å foreta anmerkning etter § 44. Dette dreier seg om kurante avgjørelser. Det er derfor grunn til å tro at slike klager

bare unntaksvis vil forekomme. Ofte vil en nektelse skyldes at det ikke følger nødvendig dokumentasjon vedlagt kravet om anmerkning. Siden dette vil kunne avhjelpest ved å sende inn dokumentasjonen som mangler, vil det i slike tilfeller være lite praktisk med klage. Etter *første punktum* kan nektelse av å foreta anmerkning påklages til Klagenemnden. Klageretten gjelder ved nektelse av alle former for anmerkninger som kan kreves etter § 44. Etter *annet punktum* må klagen være innkommet til Patentstyret innen to måneder fra den dagen melding om nektelsen ble sendt vedkommende part, det vil si den som har krevd anmerkning i registeret. Det skal betales fastsatt gebyr for klage, jf. *tredje punktum*. Det vil bli fastsatt gebyr for slik klage i forskrift om betalinger mv. til Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettigheter. Dersom vilkårene for å ta klagen under behandling er oppfylt, kan Patentstyret endre avgjørelsen hvis det finner at klagen er begrunnet, jf. *fjerde punktum*. Det innebærer at Patentstyret kan foreta anmerkning helt eller delvis slik det er krevd. Dersom dette innebærer at klagen tas til følge, faller klagesaken bort. Hvis Patentstyret ikke finner at avgjørelsen kan endres slik at klagen etterkommes, skal Patentstyret oversende klagesaken til Klagenemnden, jf. *femte punktum*. Klagesaken vil bestå av kravet om anmerkning, Patentstyrets nektelse, klagen og en eventuell uttalelse fra Patentstyret til Klagenemnden.

Hovedregelen etter patentstyrelova § 4 første ledd første punktum er at et utvalg på tre medlemmer i Klagenemnden avgjør klagesakene. Etter patentstyrelova § 4 første ledd fjerde punktum kan lederen i Klagenemnden avgjøre en sak alene når saken ikke reiser tvilsspørsmål og det er åpenbart hva avgjørelsen må gå ut på. Klager over nektelser av å foreta anmerkninger vil dreie seg om et oversiktig og avgrenset saksforhold, og vil normalt ikke reise spesielt kompliserte spørsmål. Det er derfor normalt ikke grunn til at slike klager skal behandles av et utvalg på tre medlemmer i Klagenemnden. *Sjette punktum* slår derfor fast at Klagenemndens leder alltid kan avgjøre slike klager alene. Dette gjelder selv om vilkårene i patentstyrelova § 4 første ledd fjerde punktum ikke er oppfylt. Også nestlederen i Klagenemnden kan avgjøre en sak alene etter sjette punktum. Lederen eller nestlederen kan bestemme at en klage over nektelse av å foreta anmerkning skal behandles og avgjøres av et utvalg på tre eller (unntaksvis) fem medlemmer i Klagenemnden, jf. patentstyrelova § 4 første ledd første til tredje punktum, dersom de mener at det er grunn til det.

Til § 44 a

Paragrafen er ny. Den regulerer forholdet mellom visse kolliderende rettserverv som kan registreres i patentregisteret eller i Patentstyrets særskilte register over europeiske søknader og forholdet mellom slike rettserverv og eldre driftstilbehørspant som omfatter et pantsatt patent m.m. I dag er det kollisjonsregler i patentloven § 44 femte ledd, som gjelder forholdet mellom kolliderende overdragelser av retten til et patent og mellom kolliderende avtalelisenser, samt mellom kolliderende overdragelser og avtalelisenser. I § 44 a skilles kollisjonsreglene ut i egen paragraf og utbygges slik at de omfatter kollisjon mellom flere typer rettserverv enn tidligere. Det ble foreslått endringer i kollisjonsreglene også i advokat Lunds utredning. På en del punkter skiller paragrafen her seg fra forslaget i utredningen. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Første ledd regulerer kollisjon mellom rettserverv som går ut på frivillig overdragelse av patent, herunder patentsøknad, og supplerende beskyttelsessertifikat, meddelelse av avtalelisens, overdragelse av avtalelisens, pantsettelse som nevnt i panteloven § 4-11, herunder overdragelse og frempantssettelse av slik panterett, og utlegg og arrest. Utgangspunktet er at rettserverv der krav om anmerkning i patentregisteret eller i Patentstyrets særskilte register over europeiske søknader er mottatt hos Patentstyret, går foran rettserverv som ikke er mottatt til anmerkning samme dag eller tidligere. Dette innebærer blant annet at frivillige rettserverv som ikke er mottatt til anmerkning når et utlegg mottas til anmerkning, vil stå tilbake for utlegget uavhengig av hvilken rett som er ervervet først, jf. annet ledd annet punktum. Dette er en endring sammenlignet med dagens situasjon der et yngre utlegg ikke går foran et eldre frivillig erverv selv om utlegget meldes til anmerkning før det frivillige ervervet. Det vil bli fastsatt regler i patentforskriften eller i forskrift om betalinger mv. til Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettigheter om hvordan krav om anmerkning skal sendes inn og når de skal regnes som mottatt m.m.

Annet ledd regulerer forholdet mellom rettserverv som nevnt i første ledd som er mottatt til anmerkning samme dag. Utgangspunktet etter *første punktum* er at slike rettserverv er likestilte. Utlegg og arrest går likevel foran andre rettserverv, jf. *annet punktum*. Hvis flere utleggsforretninger og arrestforretninger er mottatt til anmerkning samme dag, går den eldste foran, jf. *tredje punktum*.

Tredje ledd innebærer at dagen et krav om anmerkning er mottatt ikke alltid vil være avgjørende for hvilket av flere kolliderende rettserverv som har forrang. En eldre rett går uten hensyn til reglene i første og annet ledd foran en yngre, dersom den yngre retten hviler på et frivillig rettserverv og erververen da kravet om anmerkning ble mottatt hos Patentstyret kjente eller burde kjenne til den eldre rett.

Fjerde ledd gir tinglysingsloven §§ 23 til 26 og §§ 30 til 32 a tilsvarende anvendelse så langt de passer. Henvisningen til tinglysingsloven § 23 innebærer at slike frivillige rettserverv som er nevnt i første ledd må være mottatt til anmerkning hos Patentstyret senest dagen før konkurs åpnes hvis de skal ha vern mot konkursbeslaget. Dette representerer en endring sammenlignet med dagens situasjon, der det ikke er nødvendig med anmerkning i det aktuelle registeret hos Patentstyret for at erververen skal ha vern mot konkursbeslag.

Femte ledd regulerer kollisjon mellom rettserverv som nevnt i første ledd og panterett i driftstilbehør etter patentloven § 3-4 og § 5-4 første ledd som omfatter en patentsøknad, et patent, et supplerende beskyttelsessertifikat eller lisens som gjelder slike rettigheter. Det dreier seg altså for eksempel om en konflikt mellom et særskilt pant i et patent og et driftstilbehørspant etter panteloven § 3-4 eller § 5-4 som omfatter det samme patentet som den særskilte panteretten. Den særskilte panteretten får rettsvern ved anmerkning i patentregisteret, mens driftstilbehørspantet får rettsvern ved anmerkning i Løsøreregisteret. Etter *første punktum* går slike rettserverv som nevnt i første ledd som er mottatt til anmerkning hos Patentstyret, foran panterett i driftstilbehør som ikke er mottatt til anmerkning hos Løsøreregisteret samme dag eller tidligere. Etter *annet punktum* gjelder annet ledd om forholdet mellom rettserverv som er mottatt til anmerkning samme dag tilsvarende for forholdet mellom rettserverv som nevnt i første ledd som er mottatt til anmerkning hos Patentstyret samme dag som et kolliderende driftstilbehørspant er mottatt til anmerkning hos Løsøreregisteret. Uten hensyn til reglene i første og annet punktum går likevel en eldre panterett i driftstilbehør som ikke er mottatt til anmerkning i Løsøreregisteret foran et yngre rettserverv som nevnt i første ledd, dersom den yngre rett hviler på et frivillig rettserverv og erververen da kravet om anmerkning ble mottatt hos Patentstyret kjente eller burde kjenne til den eldre driftstilbehørspanteretten, jf. *tredje punktum*. Selv om en driftstilbehørspanterett blir mottatt til anmerkning

hos Løsøreregisteret etter at et krav om anmerkning av en særskilt panterett blir mottatt hos Patentstyret, vil altså den særskilte panterett stå tilbake for en eldre driftstilbehørspanterett hvis panthaveren etter den særskilte panteretten kjente eller burde ha kjent til driftstilbehørspanteretten da kravet om anmerkning av den særskilte panteretten ble mottatt hos Patentstyret. Dersom panthaveren ikke kjente eller burde ha kjent til driftstilbehørspanteretten, vil imidlertid den særskilte panteretten gå foran i slike tilfeller. Femte ledd innebærer altså at et særskilt pant noen ganger vil gå foran en kolliderende eldre driftstilbehørspanterett. En driftstilbehørspanterett vil derimot aldri gå foran en eldre særskilt panterett i et patent eller annen type rettsverv som gjelder et patent, selv om det eldre rettsverv ikke er mottatt til anmerkning i Patentregisteret når driftstilbehørspanteretten mottas til anmerkning i Løsøreregisteret. En slik virkning følger verken av paragrafen her eller av annet rettsgrunnlag.

Til § 52 b

Som følge av at det åpnes for særskilt pant i patenter er det gjort en tilføyelse i *fjerde ledd annet punktum*, som innebærer at panthavere skal ha varsel fra den som begjærer administrativ overprøving av et patent. En tilsvarende endring ble foreslått i advokat Lunds utredning. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Til § 54

Paragrafen regulerer opphør av et patent når patenthaveren gir avkall på det. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

I *annet ledd* er det gjort en tilføyelse som innebærer at Patentstyret ikke kan erklære et pantsatt patent for opphørt når patenthaveren gir avkall på patentet før panteretten er bortfalt. En tilsvarende endring ble foreslått i advokat Lunds utredning. Det er ellers gjort noen rent språklige endringer.

Til § 64

Paragrafen regulerer saksøkerens plikt til å gi melding til Patentstyret m.m. når det reises visse søksmål som gjelder et patent. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

I *første ledd første punktum* er det gjort en tilføyelse som innebærer at den som reiser søksmål om et patents ugyldighet, om overføring av et patent til seg eller om tvangslisens, skal gi mel-

ding om det til Patentstyret og til enhver i patentregisteret innført panthaver i tillegg til lisenshaver, hvis adresse er angitt i registeret. Melding til panthavere og lisenshavere skal gis i rekommandert brev. I *første ledd annet punktum* er det gjort en tilføyelse som innebærer at en panthaver som vil reise søksmål om inngrep må gi melding om det i rekommandert brev til patenthaveren, forutsatt at patenthaverens adresse fremgår av patentregisteret. I dag gjelder det en slik meldingsplikt for lisenshavere.

Til § 68

Paragrafen gir bestemmelser om avgifter og gebyrer. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

I *annet ledd første punktum* er Patentstyrets særskilte register over europeiske søknader tilføyd ved siden av patentregisteret. I tillegg er ordet «avgifter» erstattet med «gebyrer». I *annet punktum* er «Avgiftssatsene» erstattet med «Gebysatsene» i tillegg til at en skrivefeil er rettet opp. Disse endringene medfører ingen realitetsendringer.

Til § 69

Paragrafen inneholder forskriftshjemler. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Gjennom en tilføyelse i *første ledd første punktum* er det tydeliggjort at det også kan gis forskrift om Patentstyrets særskilte register over europeiske patentsøknader og om krav om anmerkninger i patentregisteret og det særskilte registeret over europeiske patentsøknader og behandlingen av dem. Det vil bl.a. bli gitt nærmere bestemmelser i forskrift om hvordan krav om anmerkninger i registrene kan sendes inn til Patentstyret, når de skal anses som mottatt, hvordan de skal behandles m.m. Andre deler av bestemmelsen i første ledd første punktum er foreslått endret i Prop. 76 L (2013–2014) som ble fremmet 11. april 2014. I forslaget i proposisjonen her er bestemmelsen gjengitt slik den lyder med de endringene som er foreslått i Prop. 76 L (2013–2014), men slik at kun de endringene som foreslås i proposisjonen her er kursivert.

6.2 Til endringene i panteloven

Til lovens tittel

Loven har i dag ingen offisiell korttittel. Det foreslås at loven får *panteloven* som offisiell korttittel.

Til § 3-4

Paragrafen regulerer hva et driftstilbehørspant omfatter. Det er gjort endringer og presiseringer når det gjelder hvilke immaterialrettigheter tilhørende en virksomhet som inngår i et eventuelt driftstilbehørspant. Det ble også foreslått endringer i denne paragrafen i advokat Lunds utredning, men forslaget i proposisjonen skiller seg en del fra forslaget i utredningen. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4 og 4.

I *annet ledd bokstav b* er rett til supplerende beskyttelsessertifikat, jf. patentloven §§ 62 a og 62 b, databaser og andre arbeider som er vernet etter åndsverkloven § 43, film og fonogramprodusenters rett etter åndsverkloven § 45 og ervervet rett til fotografiske bilder føyd til i oppregningen av hva slags immaterialrettigheter som inngår i et driftstilbehørspant. En slik utvidelse, bortsett fra for supplerende beskyttelsessertifikater, ble også foreslått i utredningen fra advokat Lund. Det er videre gjort en tilføyelse som klargjør at rett til søknad om varemerke, patent, design og planteforedlerrett inngår i et driftstilbehørspant. I dag er dette uavklart. For supplerende beskyttelsessertifikater er det ikke noe behov for at søknaden om slike sertifikater skal være omfattet av et driftstilbehørspant. Beskyttelsen etter sertifikatet vil inntré når beskyttelsen etter et basispatent opphører og tre i stedet for dette. Basispatentet vil inngå i et driftstilbehørspant i samme utstrekning som et eventuelt sertifikat. Det vil dermed ikke være noen overgangsperiode mellom utløpet av et basispatent og tidspunktet da et sertifikat får virkning hvor det er behov for at søknaden om sertifikat skal inngå i pantet.

På samme måte som i dag omfatter annet ledd bokstav b også lisenser som gjelder slike rettigheter som omfattes av bestemmelsen.

I *annet ledd nytt annet punktum* er det tatt inn en bestemmelse som slår fast at rettigheter som nevnt i annet ledd bokstav b ikke skal regnes som driftstilbehør, og dermed ikke inngå i et driftstilbehørspant, dersom de utelukkende utnyttes eller er bestemt for å utnyttes gjennom overdragelse eller utstedelse av lisenser. Denne bestemmelsen utgjør en presisering av hva som ligger i vilkåret i første ledd om at det bare er driftstilbehør som brukes i eller er bestemt for pantsetterens næringsvirksomhet som kan pantsettes etter § 3-4. Annet punktum gjelder bare immaterialrettigheter, og har ikke betydning for hvorvidt løsøre-gjenstander eller andre rettigheter inngår i et driftstilbehørspant. Dette må avgjøres ut fra vilkårene i første ledd.

Også etter gjeldende rett er det slik at immaterialrettigheter som ikke utnyttes i virksomheten på annen måte enn at det tas sikte på at de skal overdras til andre, ikke vil være omfattet av et driftstilbehørspant. Hvordan dette stiller seg for immaterialrettigheter som kun utnyttes ved at det utstedes lisenser, er uavklart etter gjeldende rett. Nytt annet punktum gjelder for alle typer rettigheter som omfattes av oppregningen i bokstav b, herunder søknader og lisenser. For at en rettighet skal falle utenom driftstilbehørspantet etter nytt annet punktum må den for tiden ikke utnyttes og heller ikke være bestemt for å utnyttes på en annen måte enn gjennom overdragelse eller utstedelse av lisenser. For virksomheter som ikke driver med andre aktiviteter enn utvikling av immaterialrettigheter med sikte på overdragelse og utlisensiering, vil dette vilkåret alltid være oppfylt slik at ingen immaterialrettigheter som tilhører slike virksomheter vil være omfattet av et eventuelt driftstilbehørspant. Hvis en rettighet også utnyttes, eller det i fremtiden tas sikte på å utnytte den, i virksomheten på annen måte enn gjennom overdragelse og lisensiering, f.eks. ved at en patentert fremgangsmåte utnyttes eller skal utnyttes i produksjon av varer eller tjenester, vil rettigheten være omfattet av et driftstilbehørspant. Dette gjelder selv om denne utnyttelsen fremstår som lite betydningsfull og det samtidig er utstedt lisenser i rettigheten eller det tas sikte på å utstede lisenser eller å overdra rettigheten.

Til § 3-7

Paragrafen regulerer avhendelse av pantsatt driftstilbehør. Den ble ikke foreslått endret i advokat Lunds utredning. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 4.

I *første ledd* er det tatt inn et *nytt annet punktum* som slår fast at pantsetteren på samme vilkår som for adgangen til å avhende pantsatt driftstilbehør, det vil si så langt det er i samsvar med vanlig forsvarlig drift og ikke vesentlig forringer panthaverens sikkerhet, kan utstede lisenser som gjelder driftstilbehør som nevnt i panteloven § 3-4 annet ledd bokstav b. Etter gjeldende rett er det uavklart om adgangen til å utstede lisenser i immaterialrettigheter som er omfattet av et driftstilbehørspant, reguleres av panteloven § 1-7 første ledd om pantsetterens bruksrett eller av § 3-7. Nytt annet punktum klargjør at dette reguleres av sistnevnte paragraf.

I *annet ledd* er det gjort en tilføyelse som følge av endringen i første ledd. Tilføyelsen innebærer at det ikke kan utstedes lisenser som gjelder immate-

rialrettigheter som inngår i et driftstilbehørspant når panthaveren har tatt skritt til å inndrive pantekravet ved varsel om tvangsdekning etter tvangsfullbyrdelsen uten panthaverens samtykke. Dette gjelder selv om vilkårene i første ledd er oppfylt.

I *tredje ledd* er det tilføyd et *nytt tredje punktum* som har sammenheng med endringene i første og annet ledd. Etter nytt tredje punktum står driftstilbehørspanteretten ved lag, men tilbake for en lisens i en immaterialrettighet som er omfattet av driftstilbehørspantet, dersom lisensen er utstedt i samsvar med reglene i første og annet ledd. Dersom en lisens er utstedt i strid med disse reglene vil lisensen være gyldig, men den vil ha prioritet bak driftstilbehørspantet. Reglene i tredje ledd første og annet punktum vil ikke ha betydning for lisenser som gjelder immaterialrettigheter som inngår i et driftstilbehørspant. Ved avhendelse av slike immaterialrettigheter vil tredje ledd første punktum gjelde, men ikke tredje ledd annet punktum fordi immaterialrettigheter ikke omfattes av godtroervervloven.

Til kapittel 4

Det er gjort en tilføyelse i kapitteloverskriften, for at den skal reflektere at kapitlet inneholder bestemmelser om avtalepant i patenter og planteforedlerretter. Det er samtidig tilføyd en ny underoverskrift, *Patenter og planteforedlerretter*, og nye §§ 4-11 til 4-17, som regulerer pant i patenter og planteforedlerretter. Disse regulerer pantsattel-sesadgangen for slike rettigheter, rettsvern, pantsatters rådighet over pantet, bortfall av panteretten og ekstraordinært forfall, samt adgangen til å inngå avtale om realisasjon før pantekravet er forfalt. Disse bestemmelsene er i stor grad basert på forslagene i utredningen fra advokat Lund. De lovtekniske løsningene i proposisjonen er likevel noe annerledes enn i utredningen, blant annet ved at de rent panterettslige reglene utelukkende er plassert i panteloven, mens de i utredningen i stor grad var foreslått tatt inn både i panteloven og patentloven. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Til § 4-11

Paragrafen åpner for at patenter m.m. kan pantsettes særskilt ved avtale. I dag er det ikke adgang til dette. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Første ledd slår fast at patenter og enkelte andre rettigheter kan pantsettes særskilt. Etter *første punktum* kan patent som gjelder i Norge

pantsettes. Dette omfatter alle patenter som har virkning i Norge, det vil si patenter meddelt av Patentstyret på grunnlag av nasjonale og videreførte internasjonale patentsøknader, samt europeiske patenter som er gjort gjeldende i Norge.

Første ledd annet punktum lister i bokstav a til e opp en del andre rettigheter som også kan pantsettes. Etter *bokstav a* kan nasjonale patentsøknader som er innført i patentregisteret pantsettes. Søknaden må altså være innført i registeret før den kan pantsettes. Det har sammenheng med at rettsvern etableres gjennom at panteretten registreres i patentregisteret, jf. § 4-12. Etter *bokstav b* kan internasjonale patentsøknader som er videreført etter patentloven § 31 eller tatt opp til behandling etter patentloven § 38, og som er innført i patentregisteret, pantsettes. Etter *bokstav c* kan en europeisk patentsøknad som nevnt i patentloven § 66 g første ledd, og som er innført i Patentstyrets særskilte register over slike søknader, pantsettes. Etter patentloven § 66 g første ledd kan søkeren når en europeisk patentsøknad er blitt publisert etter den europeiske patentkonvensjonen, sende en oversettelse av patentkravene i søknaden slik de er publisert til Patentstyret. Patentstyret skal i så fall kunngjøre dette og holde oversettelsen tilgjengelig for enhver. Etter kunngjøringen har den europeiske søknaden samme vern i Norge som en nasjonal søknad som er alminnelige tilgjengelig, jf. patentloven § 66 g annet ledd første punktum. Panteretten vil i disse tilfelle bare omfatte de rettighetene den europeiske patentsøknaden gir i Norge, og vil ikke berøre rettighetene den europeiske søknaden eller et europeisk patent gir i andre stater eller retten til søknaden overfor Det europeiske patentverket. Etter *bokstav d* kan supplerende beskyttelsessertifikater som nevnt i patentloven §§ 62 a og 62 b pantsettes. Etter *bokstav e* kan overførbar avtalens lisens som er registrert i patentregisteret eller i Patentstyrets særskilte register over europeiske søknader, pantsettes. Lisensen kan gjelde et patent, en patentsøknad eller et supplerende beskyttelsessertifikat. Etter patentloven § 43 kan ikke retten etter en lisensavtale overdras med mindre annet er eller må anses å være avtalt. Det innebærer at lisenser i mange tilfeller ikke vil kunne pantsettes.

Annet ledd regulerer hva som skjer med panteretten hvis en pantsatt patentsøknad deles, eller hvis en oppfinnelse i en pantsatt søknad skilles ut i en ny søknad, jf. patentforskriften §§ 22 til 24. I disse tilfellene vil panteretten omfatte både den opprinnelige søknaden og avdelte eller utskilte søknader. Patentstyret må i slike tilfeller sørge for

at panteretten er anmerket både på den opprinnelige søknaden og på avdelte eller utskilte søknader.

Tredje ledd regulerer hva som skjer med panteretten når det blir meddelt patent på grunnlag av en pantsatt patentsøknad. I disse tilfellene blir patentet omfattet av panteretten i stedet for søknaden. Patentstyret må sørge for at panteretten blir anmerket på patentet. Tredje ledd gjelder både når Patentstyret meddeler patent på grunnlag av en nasjonal eller internasjonal søknad som er pantsatt, og når en europeisk søknad er pantsatt etter første ledd bokstav c og det senere blir gjort gjeldende et europeisk patent i Norge på grunnlag av den europeiske søknaden.

Fjerde ledd regulerer hva som skjer med panteretten når et basispatent er pantsatt og det blir utstedt et supplerende beskyttelsessertifikat. I disse tilfellene blir det supplerende beskyttelsessertifikatet omfattet av panteretten fra tidspunktet da basispatentet opphører å gjelde.

Til § 4-12

Paragrafen regulerer hvordan rettsvern etableres for panterett etter § 4-11. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Etter *første punktum* får panteretten rettsvern ved anmerkning i patentregisteret eller, i tilfelle som nevnt i § 4-11 bokstav c, det vil si ved pantsettelse av europeiske søknader, ved anmerkning i Patentstyrets særskilte register over europeiske søknader. Etter *annet punktum* får frempantsettelse, det vil si pantsettelse av panteretten, rettsvern på samme måte.

Til § 4-13

Paragrafen åpner for at planteforedlerretter m.m. kan pantsettes særskilt ved avtale. I dag er det ikke adgang til dette. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Første ledd slår fast at planteforedlerretter og enkelte andre rettigheter kan pantsettes særskilt. Etter *første punktum* kan planteforedlerrett som gjelder i Norge, pantsettes. Etter *annet punktum bokstav a og b* gjelder det samme for søknad om planteforedlerrett som er innført i Plantesortsnemndens journal over innkomne søknader, og overdragelig avtalelisens som er anmerket i plantesortsregisteret eller i Plantesortsnemndens journal over innkomne søknader.

Annet ledd regulerer hva som skjer med panteretten når det blir meddelt planteforedlerrett på grunnlag av en pantsatt søknad om planteforedler-

rett. I disse tilfellene blir planteforedlerretten omfattet av panteretten i stedet for søknaden. Plantesortsnemnden må sørge for at panteretten blir anmerket på planteforedlerretten.

Til § 4-14

Paragrafen regulerer hvordan rettsvern etableres for panterett etter § 4-13. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Etter *første punktum* får panteretten rettsvern ved anmerkning i plantesortsregisteret eller, i tilfelle som nevnt i § 4-13 bokstav a, det vil si ved pantsettelse av søknader om planteforedlerrett, ved anmerkning i Plantesortsnemndens journal over innkomne søknader. Etter *annet punktum* får frempantsettelse, det vil si pantsettelse av panteretten, rettsvern på samme måte.

Til § 4-15

Paragrafen regulerer avhendelse av og utstedelse av lisenser som gjelder pant etter §§ 4-11 og 4-13. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4. Paragrafen slår fast at panteloven § 1-11 første ledd gjelder for adgangen til å avhende og å utstede lisenser som gjelder slikt pant. Dette følger strengt tatt allerede av panteloven § 1-11 første ledd, men det er tatt inn en slik henvisning i paragrafen for å rydde eventuell tvil om dette av veien.

Til § 4-16

Paragrafen regulerer bortfall av panterett etter §§ 4-11 og 4-13 i noen særlige tilfeller og panthaverens rett til å kreve at pantekravet blir innfridd utenom vanlig forfalltid. Departementets alminnelige merknader finnes punkt 3.4.

Etter *første ledd* faller panteretten bort og panthaveren kan kreve at pantekravet blir innfridd når en pantsatt patentsøknad eller søknad om planteforedlerrett blir overført til en annen fordi pantsetteren ikke har retten til oppfinnelsen eller plantesorten, jf. *bokstav a*, eller blir endelig henlagt eller avslått, jf. *bokstav b*. Bokstav a omfatter situasjonen der en søker har pantsatt eller samtykket til pantsettelse av en søknad, men hvor det senere viser seg at vedkommende ikke var berettiget til oppfinnelsen eller plantesorten og dermed heller ikke var rett innehaver av søknaden, jf. patentloven §§ 17 og 18 og planteforedlerloven § 8.

Annet ledd regulerer bortfall av panterett i et patent, et supplerende beskyttelsessertifikat eller en planteforedlerrett i noen særlige situa-

sjoner og panthaverens rett til å kreve at pantekravet blir innfridd i slike tilfeller. Etter *bokstav a* faller pantekravet bort og pantekravet kan kreves innfridd når et pantsatt patent, supplerende beskyttelsessertifikat eller planteforedlerrett blir overført til en annen fordi pantsetteren ikke har retten til oppfinnelsen eller plantesorten, jf. patentloven § 25 annet ledd og § 53 og planteforedlerloven § 17. Etter *bokstav b* faller pantekravet bort og pantekravet kan kreves innfridd når et pantsatt patent, supplerende beskyttelsessertifikat eller planteforedlerrett blir satt til side som ugyldig. I disse tilfellene opphører rettigheten å eksistere. Panteretten faller bort og pantekravet kan kreves innfridd først når en avgjørelse om å sette rettigheten til side blir rettskraftig. Det spiller ingen rolle om avgjørelsen om å sette rettigheten til side skriver seg fra Patentstyret, Plantesortsnemnden, Klageneemnden eller en domstol. Etter *bokstav c* faller pantekravet bort og pantekravet kan kreves innfridd når et pantsatt patent, supplerende beskyttelsessertifikat eller en planteforedlerrett opphører å gjelde, fordi innehaveren har unnlatt å betale årsavgift, uten samtykke fra panthaveren. Etter *bokstav d* opphører panteretten og panthaveren kan kreve pantekravet innfridd når en pantsatt planteforedlerrett opphører å gjelde etter planteforedlerloven § 18.

Etter *tredje ledd* kan panthaveren kreve at pantekravet blir innfridd når innehaveren gir avkall på et pantsatt patent, et pantsatt supplerende beskyttelsessertifikat eller en pantsatt planteforedlerrett uten at panthaveren har samtykket til det. I disse tilfellene vil ikke patentet, det supplerende beskyttelsessertifikatet eller planteforedlerretten bli erklært for opphørt før panteretten er bortfalt, jf. patentloven § 54 annet ledd og planteforedlerloven § 15 annet ledd. Når det gis avkall på rettigheten uten at panthaverens samtykke er innhentet, representerer imidlertid det et slikt brudd på lojalitetsplikten innehaveren av patentet, det supplerende beskyttelsessertifikatet eller planteforedlerretten har overfor panthaveren etter panteavtalen, at pantehaveren bør ha rett til å kreve at pantekravet blir innfridd.

Etter *fjerde ledd* kan panthaveren kreve at pantekravet blir innfridd når et pantsatt supplerende beskyttelsessertifikat bortfaller på grunn av tilbakekall av markedsføringstillatelse, jf. EØS-avtalen vedlegg XVII punkt 6 (rådsforordning (EØF) nr. 1768/92) artikkel 14 bokstav d og EØS-avtalen vedlegg XVII punkt 6 a (Europaparlamentets og Rådets forordning (EF) 1610/96) artikkel 14 bok-

stav d. I disse tilfellene faller ikke panteretten bort fordi sertifikatet vil kunne vekkes til live igjen hvis produktet som sertifikatet gjelder for får tilbake markedsføringstillatelsen. Panteretten vil imidlertid senest opphøre på det tidspunktet sertifikatets vernetid ville ha utløpt.

Etter *femte ledd* gjelder første til fjerde ledd tilsvarende for panterett i lisens. Dersom et patent eller annen rettighet som det er utstedt lisens i, faller bort eller blir overført til en annen enn den som har utstedt lisensen fordi vedkommende ikke hadde retten til oppfinnelsen eller plantesorten, jf. første og annet ledd, vil også lisensen falle bort. Etter femte ledd vil også en eventuell panterett i lisensen falle bort i slike tilfeller, og panthaveren vil kunne kreve pantekravet innfridd. Henvisningen til tredje ledd i femte ledd innebærer at en panthaver som har panterett i en lisens vil kunne kreve pantekravet innfridd både når patentehaveren eller sortseieren gir avkall på patentet eller planteforedlerretten som lisensen gjelder og når lisenshaveren gir avkall på lisensen overfor patentehaveren eller sortseieren, dersom dette skjer uten at panthaveren har gitt samtykke til det. I disse tilfellene vil normalt også panteretten falle bort, men når det gis avkall på en lisens vil dette kunne bero på hva som er avtalt mellom partene. Henvisningen til fjerde ledd i femte ledd innebærer at en panthaver som har panterett i en lisens som gjelder et supplerende beskyttelsessertifikat vil kunne kreve pantekravet innfridd når sertifikatet bortfaller på grunn av tilbakekall av markedsføringstillatelse.

Sjette ledd slår fast at panteloven § 1-9 om forfall, bortsett fra første ledd bokstav e, gjelder for panterett etter §§ 4-11 og 4-13 i tillegg til de særlige reglene i paragrafen her.

Til § 4-17

Paragrafen åpner for at partene i panteavtalen kan avtale realisasjonsmåte og fremgangsmåten ved realisasjon. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Etter *første ledd første punktum* kan pant etter panteloven §§ 4-11 og 4-13 realiseres på den måte som følger av skriftlig avtale mellom partene. Slik avtale kan inngås samtidig med pantsettelsen eller på et senere tidspunkt. Partene står fritt til å avtale hvordan realisasjon skal skje innenfor rammen som følger av første ledd annet punktum og annet ledd. Det kan avtales at panthaveren, pantsetteren eller en tredjeperson skal forestå realisasjonen. Det kan videre avtales bestemmelser om realisasjonsmåte. At avtalen må være skriftlig innebærer

at en muntlig avtale om realisasjon ikke vil være bindende. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 1-3 annet ledd første punktum kan det ikke gyldig avtales at tvangsdekning skal skje på annen måte enn gjennom namsmyndighetene før et krav er misligholdt. Paragrafen her gjør unntak fra denne bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven. Det er gjort en tilføyelse i tvangsfullbyrdelsesloven § 1-3 annet ledd femte punktum som klargjør dette, se merknadene til denne bestemmelsen nedenfor i punkt 6.4.

Etter første ledd *annet punktum* gjelder panteloven § 1-14 om utløsning tilsvarende ved realisasjon som skjer på grunnlag av avtale etter første ledd første punktum.

Annnet ledd gir nærmere regler om fremgangsmåten som må følges ved realisasjon som skjer på grunnlag av avtale etter første ledd første punktum. Etter *første punktum* kan panthaveren først utøve sin rett til å kreve realisasjon i medhold av avtale når to uker er gått etter at varsel sendt innehaveren av den pantsatte søknaden eller rettigheten og andre kjente rettighetshavere. Den som forestår realisasjonen skal gi panthaveren og pantsetteren revidert regnskap, jf. *annet punktum*. Dette kan være panthaveren, pantsetteren eller en tredjeperson. Dersom realisasjonen skjer i form av overdragelse, skal regnskapet gis senest tre måneder etter at oppgjør for overdragelsen fant sted, jf. *tredje punktum*. Skjer realisasjonen i form av at det utstedes lisenser eller inntekter etter allerede etablert lisenser innfordres, skal regnskap gis minst en gang i året, jf. *fjerde punktum*. Andre rettighetshavere, det vil si andre panthavere og lisenshavere, kan i alle tilfeller kreve kopi av regnskapet, jf. *femte punktum*.

6.3 Til endringene i rettsgebyrloven

Til lovens tittel

Loven har i dag ingen offisiell korttittel. Det foreslås at loven får *rettsgebyrloven* som offisiell korttittel.

Til § 14

Det er gjort en konsekvensendring i *fjerde ledd annet punktum nr. 2* som følge av at det er gitt en ny § 10-13 i tvangsfullbyrdelsesloven og nåværende § 10-13 har blitt § 10-14. Fjerde ledd annet punktum nr. 2 viser nå både til ny § 10-13 og § 10-14.

6.4 Til endringene i tvangsfullbyrdelsesloven

Til lovens tittel

Loven har i dag ingen offisiell korttittel. Det foreslås at loven får *tvangsfullbyrdelsesloven* som offisiell korttittel.

Til § 1-3

Paragrafen regulerer adgangen til å fravike tvangsfullbyrdelsesloven. Advokat Lunds utredning inneholdt ikke forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Etter *annet ledd første punktum* kan det ikke rettsgyldig avtales at tvangsdekning skal skje på annen måte enn gjennom tvangsmyndighetene før et krav er misligholdt. Panteloven § 4-17 gjør unntak fra dette ved at den åpner for at partene i en avtale om pant etter panteloven §§ 4-11 eller 4-13 kan inngå avtale om på hvilken måte realisasjon skal skje. Slik avtale kan inngås før pantekravet er misligholdt, jf. merknadene til panteloven § 4-17 i punkt 6.2. Det er tilføyd et *nytt femte punktum* i annet ledd i paragrafen her, der det vises til panteloven § 4-17 og slås fast at det kan inngås skriftlig avtale om realisasjon av pant som nevnt i panteloven §§ 4-11 og 4-13. Dette følger uansett av panteloven § 4-17, men bør av informasjonshensyn også fremgå av tvangsfullbyrdelsesloven.

Til § 7-20

I *syvende ledd første punktum* foreslås en skrivefeil rettet opp.

Til § 10-3

Paragrafen regulerer blant annet til hvilken namsmyndighet en begjæring om tvangsdekning etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10 skal inngis. Advokat Lunds utredning inneholdt ikke forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4. I *første ledd* er det tilføyd et *nytt annet punktum*. Etter nytt annet punktum kan begjæring om dekning i en immaterialrettighet som er registrert i et særskilt register eller i en lisens i en slik rettighet, alltid inngis til namsmannen i distriktet der registeret føres. Etter bestemmelsen i første punktum som viser til § 8-3, som igjen må ses i sammenheng med § 1-9, kan det være noe uklart til hvilken namsmann en begjæring om tvangs-

dekning som gjelder immaterialrettigheter skal inngis. Når det åpnes for særskilt pantsettelse av patenter og planteforedlerretter m.m., bør det klargjøres til hvilken namsmann en begjæring om tvangsdekning skal inngis. Etter nytt annet punktum kan begjæring om tvangsdekning i patenter og planteforedlerretter alltid inngis til Namsmannen i Oslo.

I *annet ledd* er det gjort en konsekvensendring i henvisningen til avsnittene i kapittel 10 i tvangsfullbyrdelsesloven som følge av at det er tilføyd et nytt avsnitt V i kapitlet.

Til nytt avsnitt V i kapittel 10

Det er tilføyd et nytt avsnitt V om tvangsdekning i immaterialrettigheter med en ny § 10-13. Nåværende avsnitt V blir avsnitt VI og nåværende § 10-13 blir § 10-14. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Til § 10-13

Paragrafen er ny og regulerer tvangsdekning i immaterialrettigheter. Tidligere ble dette regulert i någjeldende § 10-13. Advokat Lunds utredningen inneholdt ikke forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Paragrafen regulerer tvangsdekning i alle former for immaterialrettigheter, herunder i søknader og lisenser som gjelder slike rettigheter. Paragrafen gjelder både når dekning søkes på grunnlag av avtalepant og utleggspant. Etter *første ledd første punktum* skal namsmannen, når det søkes dekning i immaterialrettigheter, bestemme på hvilken måte dekningen skal skje, etter særskilt å ha forelagt dekningsalternativene for partene. Partene vil være saksøker og saksøkte. Begjæringen om tvangsdekning skal forelegges for saksøkte, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-3 første ledd første punktum, jf. § 8-7. Det vil som regel være hensiktsmessig at dekningsalternativene omtales i foreleggelsen av begjæringen om tvangsdekning, men det kan også skje særskilt. Begge parter må uansett få anledning til å uttale seg om dekningsalternativene. I foreleggelsen av dekningsalternativene må det redegjøres for hvilke alternativer som fremstår som aktuelle, og det bør gis uttrykk for hvilket alternativ namsmannen mener er best. Partene må også oppfordres til å uttale seg om hvordan de mener at dekningen bør skje innen en angitt frist.

Dekningsalternativene som namsmannen kan velge mellom fremgår av annet punktum som må

sammenholdes med annet og tredje ledd. Etter disse bestemmelsene har namsmannen betydelig frihet når det gjelder valg av dekningsmåte. Valget av dekningsmåte må skje ut fra hvilken fremgangsmåte som antas å gi størst utbytte, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-3 annet ledd. Etter første ledd *annet punktum* kan det besluttes salg, at det skal utstedes lisenser eller at inntekter etter allerede etablerte lisenser skal tilfalle saksøkeren. De to sistnevnte alternativene vil det være aktuelt å kombinere. Etter *annet ledd første punktum* kan det besluttes at salg skal skje etter reglene for frivillig omsetning. Namsmannen kan i så fall overlate til en medhjelper å stå for salget, jf. *annet punktum*. Ved medhjelpersalg gjelder tvangsfullbyrdelsesloven § 8-13 tilsvarende, jf. *tredje punktum*. Det vil ofte kreve særskilt sakkunnskap for å omsette immaterialrettigheter til best mulig pris. Det vil derfor ofte være hensiktsmessig at namsmannen bruker en medhjelper. Etter *fjerde punktum* kan det også besluttes salg ved auksjon holdt av namsmannen etter kapittel 8 avsnitt III.

Tredje ledd inneholder nærmere bestemmelser om fremgangsmåten når dekningen skal skje ved at det utstedes lisenser eller at inntekter etter allerede etablerte lisenser skal tilfalle saksøkeren. Disse to alternativene kan som nevnt ovenfor kombineres. Etter *første punktum* kan namsmannen i disse tilfellene bestemme at rådigheten over rettigheten skal overlates til saksøkeren eller en bestyrer for utøvelse i samsvar med bestemmelser som namsmannen fastsetter. Namsmannen må i så fall fastsette bestemmelser om til hvem og hvor lenge rådigheten over rettigheten skal overlates. I tillegg må det gis bestemmelser om på hvilken måte saksøkeren eller bestyreren kan råde over rettigheten, f.eks. om det kan utstedes nye lisenser eller om det bare er tale om å innføre lisensavgifter etter allerede etablerte lisenser. Etter *annet punktum* skal en saksøker eller bestyrer som har fått rådigheten over en rettighet, gi namsmannen revidert regnskap en gang i året, og i alle tilfelle når utøvelsen opphører. Utøvelsen opphører når rådigheten over rettigheten opphører ved at den går tilbake til saksøkte eller ved at selve den patentsatte rettigheten opphører eller blir overført til en annen i slike tilfeller som nevnt i panteloven § 4-16 første ledd bokstav a og annet ledd bokstav a. Namsmannen skal forelegge regnskap som nevnt i annet punktum for saksøkte, jf. *tredje punktum*. Andre rettighetshavere, det vil si andre panthavere og lisenshavere, kan kreve kopi av regnskapet, jf. *fjerde punktum*.

6.5 Til endringene i planteforedlerloven

Til § 15

Paragrafen regulerer opphør av en planteforedlerrett når sortseieren gir avkall på den. Paragrafen er lik patentloven § 54 og er endret på samme måte som denne. Det vises til merknadene til patentloven § 54. Paragrafen ble foreslått endret på tilsvarende måte i advokat Lunds utredning. Det er også gjort noen språklige endringer i paragrafen. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Til § 26

Paragrafen regulerer blant annet plantesortsregisteret, anmerkninger i registeret og virkninger av slike anmerkninger. I advokat Lunds utredning ble det foreslått en ny § 26 a om pantsettelse og utlegg i planteforedlerloven som regulerte anmerkning av panterett, kollisjon mellom rettigheter og panterettslige spørsmål. Departementet har i stor grad fulgt opp løsningene i forslaget i utredningen, men går inn for at dette lovteknisk gjennomføres på en annen måte enn foreslått i utredningen. I proposisjonen er de panterettslige spørsmålene foreslått regulert utelukkende i panteloven, mens reglene om anmerkning av panterett m.m. og kollisjon mellom rettigheter er gitt i paragrafen her gjennom henvisninger til patentloven §§ 44 og 44 a som gir disse tilsvarende anvendelse. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 3.4.

Etter *annet ledd fjerde punktum* gjelder patentloven §§ 44 og 44 a tilsvarende for anmerkninger i plantesortsregisteret og virkningen av dem. Det vises til merknadene til disse paragrafene i patentloven. *Femte punktum* gir Kongen adgang til å fastsette forskrift med nærmere regler om plantesortsregisteret. Det er klargjort at det herunder kan fastsettes regler om krav om anmerkninger i registeret og behandlingen av dem. Det vises til merknadene til den tilsvarende endringen i patentloven § 69. I femte punktum og *sjetten punktum* er det gjort en språklig endring ved at «avgift» begge steder er erstattet med «gebyr». Dette er gjort for bedre å reflektere at betalingene skal dekke Plantesortsnemndens kostnader. Gebyrsatsene fremgår av planteforedlerforskriften og påvirkes ikke av denne endringen.

6.6 Til endringen i designloven

Til § 54

Paragrafen regulerer rettsvirkningen mv. av anmerkninger i designregisteret. Paragrafen ble ikke foreslått endret i advokat Lunds utredning. I utredningen er det imidlertid pekt på at fjerde ledd skiller seg fra kollisjonsreglene i patentloven § 44 femte ledd og planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum ved at bestemmelsen bare regulerer kollisjon mellom overdragelser og mellom lisenser, men ikke tilfeller der det er kollisjon mellom en overdragelse og en lisens, jf. utredningen punkt 2.2.2 på s. 15. De gjeldende bestemmelsene i patentloven § 44 femte ledd og planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum regulerer kollisjon mellom en overdragelse og en lisens i tillegg til kollisjoner mellom overdragelser og mellom lisenser. I utredningen stilles det spørsmål om denne forskjellen mellom designloven § 54 fjerde ledd og patentloven § 44 femte ledd og planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum er tilsiktet. Det er ikke noen grunn til at dette skal reguleres på annen måte i designloven enn i patentloven og planteforedlerloven. Det foreslås derfor at *fjerde ledd* utformes på samme måte som den gjeldende bestemmelsen i patentloven § 44 femte ledd, slik at bestemmelsen også regulerer kollisjoner mellom overdragelser og lisenser.

6.7 Til ikraftsettelses- og overgangsbestemmelsene

Loven *del VII* inneholder ikraftsettelses- og overgangsbestemmelser.

Etter *nr. 1 første punktum* gjelder loven fra den tid Kongen bestemmer. Fordi det må etableres rutiner og gjøres tilpasninger i registreringsystemene for å legge til rette for anmerkning av pantsettelse hos Patentstyret og Plantesortsnemnden vil ikke loven kunne settes i kraft før tidligst 1. januar 2015. Etter *annet punktum* kan de ulike endringene settes i kraft til forskjellig tid. Dette gjør det mulig å åpne for særskilt pantsettelse av patenter og særskilt pantsettelse av planteforedlerretter til ulik tid. Dette kan være aktuelt dersom de nødvendige rutiner og tilpasninger i registreringsystemene hos Patentstyret og Plantesortsnemnden ikke kommer på plass samtidig.

Etter *nr. 2* gjelder endringen i patentloven § 44 sjetten ledd bare for søksmål der stevning inngis etter at loven har trådt i kraft. Endringen i patentloven § 44 sjetten ledd (som i dag er fjerde ledd)

består i at supplerende beskyttelsessertifikat er føyet til slik at søksmål som gjelder slike sertifikater alltid kan reises mot den som er registrert som innehaver, og at meldinger fra Patentstyret kan sendes til ham. Dette innebærer at søksmål mot den registrerte innehaveren ikke kan avises med den begrunnelse at en annen er den virkelige innehaveren, og at en dom mot den registrerte innehaveren også vil være bindende for den virkelige eieren. For søksmål som anlegges mot den som er registrert som innehaver av et supplerende beskyttelsessertifikat før loven trer i kraft, må loven slik den lød før endringen legges til grunn. Det innebærer at søksmålet må avvises hvis det viser seg at den virkelige innehaveren er en annen enn den som er registrert som innehaveren, og at en dom mot den registrerte innehaveren ikke vil være bindende for den virkelige eieren.

Etter *nr. 3* gjelder ikke patentloven § 44 nytt syvende ledd om klage på registreringsnektelser for nektelser av registrering som har funnet sted før loven trer i kraft.

Etter *nr. 4* gjelder ikke patentloven ny § 44 a for rettserverv som har funnet sted før loven har trådt i kraft. Ny § 44 a utvider virkeområdet for kollisjonsreglene slik at eldre rettserverv må stå tilbake for yngre erverv i flere tilfeller enn det som følger av den gjeldende kollisjonsregelen i patentloven § 44 femte ledd. Denne utvidelsen vil etter *nr. 4* ikke få betydning for rettserverv som har funnet sted før ny § 44 a trer i kraft. For slike rettserverv må de tidligere kollisjonsreglene legges til grunn. Et rettserverv som hviler på avtale har funnet sted når bindende avtale er inngått. Rettserverv i form av utlegg har funnet sted når utlegg er stiftet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-18 første ledd. Et konkursbeslag har funnet sted når konkurs er åpnet.

Etter *nr. 5* gjelder endringene i patentloven §§ 52 b og 64 bare når begjæring om administrativ overprøving er fremsatt eller søksmål er tatt ut etter at loven har trådt i kraft. Patentloven §§ 52 b og 64 er endret slik at også pantehaveren skal ha melding når det begjæres administrativ overprøving som gjelder et pantsatt patent, og når det tas ut søksmål som gjelder gyldigheten av et pant-

satt patent, samt visse andre søksmål som gjelder et slikt patent. Et søksmål er tatt ut når stevning er inngitt.

Etter *nr. 6 første punktum* gjelder endringen i panteloven § 3-4 annet ledd bokstav b bare for panterett som stiftes etter at loven har trådt i kraft. Denne endringen innebærer at et driftstilbehørspant vil omfatte noen typer immaterialrettigheter som i dag vil falle utenfor et slikt pant. Denne utvidelsen får etter første punktum bare virkning for driftstilbehørspant som stiftes etter ikrafttredelsen, og medfører dermed ikke at slike rettigheter blir omfattet av driftstilbehørspant som allerede er stiftet. Etter *annet punktum* gjelder de nye reglene om særskilt pant i patenter og planteforedlerretter i panteloven §§ 4-1 til 4-17 bare for panterett som stiftes etter at loven har trådt i kraft. Det kan altså ikke gyldig avtales særskilt pant i slike rettigheter før ikrafttredelsen. Etter *tredje punktum* gjelder derimot panteloven § 3-4 annet ledd nytt annet punktum og endringene i panteloven § 3-7 også for panterett som er stiftet før loven har trådt i kraft. Disse endringene innebærer kun en tydeliggjøring og avklaring av gjeldende rett.

Etter *nr. 7* gjelder endringen i tvangsfullbyrdelsesloven § 10-3 og tvangsfullbyrdelsesloven ny § 10-13 bare når begjæringen om tvangsdekning er inngitt etter at loven trådte i kraft.

Etter *nr. 8 første punktum* gjelder ikke planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum jf. patentloven § 44 nytt syvende ledd når nektelse av registrering har funnet sted før loven har trådt i kraft. Etter *annet punktum* gjelder ikke endringen i planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum jf. patentloven ny § 44 a for rettserverv som har funnet sted før loven har trådt i kraft. Det vises til merknadene til *nr. 4* ovenfor.

Etter *nr. 9* gjelder ikke endringen i designloven § 54 fjerde ledd for rettserverv som har funnet sted før loven har trådt i kraft. Denne endringen utvider virkeområdet for kollisjonsreglene i designloven § 54 fjerde ledd. Utvidelsen vil etter *nr. 9* ikke få betydning for rettserverv som har funnet sted før endringen trer i kraft.

Etter *nr. 10* kan Kongen gi nærmere overgangsregler.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i panteloven m.m. (pant i patenter og planteforedlerretter).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i panteloven m.m. (pant i patenter og planteforedlerretter) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i panteloven m.m. (pant i patenter og planteforedlerretter)

I

I lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter gjøres følgende endringer:

§ 44 skal lyde:

Er et patent, en patentsøknad eller et supplerende beskyttelsessertifikat overgått til en annen eller avtalelisens meddelt, skal dette etter krav fra en av partene anmerkes i patentregisteret eller i Patentstyrets særskilte registeret over europeiske patentsøknader. Det samme gjelder når en avtalelisens er overdratt.

Er en anmerket lisens opphørt, skal etter krav fra en av partene anmerkning gjøres om dette.

Panterett som nevnt i panteloven § 4-11 skal etter krav fra panthaveren eller innehaveren av søknaden eller rettigheten som pantsettelsen gjelder, anmerkes i patentregisteret eller i det særskilte registeret over europeiske patentsøknader. Det samme gjelder for overdragelse og frempantssettelse av slikt panterett. Med krav om anmerkning skal følge dokumentasjon for pantsettelsen eller overdragelsen. Patentstyret skal bygge på at den som er oppført som innehaver av en søknad eller rettighet i patentregisteret eller i det særskilte registeret over europeiske patentsøknader har rett til å samtykke til pantsettelsen, med mindre det foreligger klare holdepunkter for at en annen er innehaver. Det samme gjelder for den som har overdratt eller frempantsatt en panterett. Anmerkning av panterett skal slettes når panteretten er opphørt.

Om anmerkning i patentregisteret eller i det særskilte register over europeiske patentsøknader av utlegg og arrest gjelder tvangsfullbyrdsloven § 7-20 niende ledd, jf. tvisteloven § 33-7 annet ledd.

Første og annet ledd får tilsvarende anvendelse for meddelelse, overgang og opphør av tvangslisenser og for rett som omhandlet i § 53 tredje ledd.

Søksmål som gjelder et patent, en patentsøknad eller et supplerende beskyttelsessertifikat, kan alltid reises mot den som i registeret står som innehaver, og meldinger fra Patentstyret kan sendes til ham.

Partene kan påklage Patentstyrets nektelse av å foreta anmerkning etter paragrafen her til Klagenemnden. Klagen må være innkommet til Patentstyret innen to måneder fra den dagen melding om nektelsen ble sendt vedkommende part. Det skal betales fastsatt gebyr. Er vilkårene for å behandle klagen oppfylt, kan Patentstyret endre avgjørelsen hvis det finner at klagen er begrunnet. Blir det ikke truffet slik avgjørelse, skal saken sendes til Klagenemnden. Klagenemndens leder kan alltid avgjøre klager etter leddet her alene.

Ny § 44 a skal lyde:

Ved kollisjon mellom rettserverv som går ut på frivillig overdragelse av patent, herunder patentsøknad, og supplerende beskyttelsessertifikat, meddelelse av avtalelisens, overdragelse av avtalelisens, pantsettelse som nevnt i panteloven § 4-11, herunder overdragelse og frempantssettelse av slikt panterett, og utlegg og arrest, går rettserverv der krav om anmerkning i patentregisteret eller i det særskilte registeret over europeiske patentsøknader er mottatt hos Patentstyret foran rettserverv som ikke er mottatt samme dag eller tidligere.

Rettserverv som er mottatt til anmerkning samme dag, er likestilt. Utlegg og arrest går likevel foran andre rettserverv. Er flere utleggsforretninger og arrestforretninger mottatt til anmerkning samme dag, går den eldste foran.

En eldre rett går uten hensyn til første og annet ledd foran en yngre, dersom den yngre rett hviler på et frivillig rettserverv og erververen da kravet om anmerkning ble mottatt hos Patentstyret kjente eller burde kjenne til den eldre rett.

Tinglysingsloven §§ 23 til 26 og §§ 30 til 32 a gjelder tilsvarende så langt de passer.

Ved kollisjon mellom rettserverv som nevnt i første ledd og panterett i driftstilbehør etter panteloven §§ 3-4 eller 5-4 som omfatter en patentsøknad, et patent, et supplerende beskyttelsessertifikat eller en lisens som gjelder slike rettigheter, går rettserverv som er mottatt til anmerkning hos Patentstyret foran panterett i driftstilbehør som ikke er mottatt til anmerkning hos Løsøreregisteret samme dag eller tidligere. Annet ledd gjelder tilsvarende. En eldre panterett i driftstilbehør som ikke er mottatt til

anmerkning i Løsøreregisteret går likevel foran et yngre rettsserverv som nevnt i første ledd, dersom den yngre rett hviler på et frivillig rettsserverv og erververen da kravet om anmerkning ble mottatt hos Patentstyret kjente eller burde kjenne til driftstilbehørspanteretten.

§ 52 b fjerde ledd annet punktum skal lyde:
Den som begjærer administrativ overprøving, skal gi melding om dette i rekommandert brev til alle lisenshavere og *panthavere* som er registrert i patentregisteret med adresse.

§ 54 skal lyde:

Gir patenthaveren overfor Patentstyret skriftlig avkall på patentet, skal Patentstyret erklære patentet for opphørt.

Dersom det er reist søksmål om overføring av patentet, patentet er pantsatt eller det er tatt utlegg i patentet, kan patentet ikke erklæres for opphørt før søksmålet er endelig avgjort eller pantretten er bortfalt.

§ 64 første ledd skal lyde:

Den som reiser søksmål om et patents ugyldighet, om overføring av et patent til seg eller om tvangslisens, skal samtidig gi melding om dette til Patentstyret og i rekommandert brev til enhver i patentregistret innført lisenshaver og *panthaver*, hvis adresse er angitt i registret. En lisenshaver eller *panthaver* som vil reise søksmål om inngrep i patentet, skal på tilsvarende måte gi meddelelse om dette til patenthaveren, såfremt dennes adresse er angitt i registret.

§ 68 annet ledd skal lyde:

Kongen fastsetter også *gebyrer* for innføring i patentregisteret og i *Patentstyrets særskilte register over europeiske patentsøknader* og for utskrifter, kopier og attester som Patentstyret gir. *Gebyrsatsene* for utskrifter og kopier skal fastsettes slik at de samlede inntektene ikke blir større enn de faktiske omkostningene ved *formidling* av informasjonen, med tillegg av en rimelig fortjeneste.

§ 69 første ledd første punktum skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om patentsøknader og innsigelser og behandlingen av dem, om begjæringer om patentbegrensning og behandlingen av dem, om patentregisteret og *Patentstyrets særskilte register over europeiske patentsøknader, herunder om krav om anmerkninger i registrene og behandlingen av dem*, om den tidende Patentstyret utgir, om språkkrav for søknader og andre dokumenter til

Patentstyret og Klagenemnden og om saksbehandlingsspråk for Patentstyret og Klagenemnden, samt om gjennomføringen av loven her for øvrig.

II

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (*panteloven*)

§ 3-4 annet ledd skal lyde:

(2) Som driftstilbehør ansees

- maskiner, redskaper, innbo og annet utstyr,
- rett til varemerke, patent, design og planteforedlerrett, *herunder rett til søknad om slike rettigheter*, rett til supplerende beskyttelses-sertifikat, sekundært forretningskjennetegn, kretsmønster for integrerte kretser, *data-baser og andre arbeider som er vernet etter åndsverkloven § 43, film- og fonogramproducenters rett etter åndsverkloven § 45*, ervervet opphavsrett, herunder rett til utøvende kunstners fremføring av et verk, og *ervert rett til fotografiske bilder*, og
- undersøkelsesrett etter lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser.

Rettigheter som nevnt i bokstav b regnes ikke som driftstilbehør dersom de utelukkende utnyttes eller er bestemt for å utnyttes gjennom overdragelse eller utstedelse av lisenser.

§ 3-7 skal lyde:

§ 3-7 *Avhendelse av pantsatt driftstilbehør*

(1) Pantsetteren kan skifte ut eller avhende pantsatt driftstilbehør så langt dette er i samsvar med forsvarlig drift og ikke vesentlig forringer *panthaverens sikkerhet. På samme vilkår kan pantsetteren utstede lisenser som gjelder driftstilbehør som nevnt i § 3-4 annet ledd bokstav b.*

(2) Når *panthaveren* har tatt skritt til å inn-drive pantekravet ved varsel om tvangsdekning etter tvangsfullbyrdelsesloven, har pantsetteren ikke rett til å skifte ut, avhende eller *utstede lisenser som gjelder pantsatt driftstilbehør uten pant-haverens samtykke.*

(3) Når tilbehør blir solgt i samsvar med reglene i første og annet ledd eller i samsvar med regelen i konkursloven § 17 fjerde ledd, og selgeren ikke lenger har rådigheten over det, faller *panteretten* bort. Er salget skjedd i strid med disse reglene, står *panteretten* tilbake for

rettsvinning etter lov av 2. juni 1978 nr. 37 om godtroervert av løsøre. Ved utstedelse av lisens som gjelder driftstilbehør som nevnt i § 3-4 annet ledd bokstav b i samsvar med reglene i første og annet ledd, står panteretten ved lag, men tilbake for lisensen.

Kapittel 4 overskriften skal lyde:

Kap. 4. Avtalepant i verdipapirer, finansielle instrumenter registrert i et verdipapirregister, aksjer, enkle pengekrav, patenter og planteforedlerretter m.m.

I kapittel 4 skal ny underoverskrift etter § 4-10 og foran nye §§ 4-11 til 4-17 lyde:

Patenter og planteforedlerretter.

Nye §§ 4-11 til § 4-17 skal lyde:

§ 4-11 *Patent m.m.*

(1) Patent som gjelder her i riket kan pantsattes. Det samme gjelder:

- a) nasjonal patentsøknad som er innført i patentregisteret,
- b) internasjonal patentsøknad som er videreført etter patentloven § 31 eller tatt opp til behandling etter patentloven § 38, og som er innført i patentregisteret,
- c) europeisk patentsøknad som nevnt i patentloven § 66 g første ledd, og som er innført i Patentstyrets særskilte register over slike søknader,
- d) supplerende beskyttelsessertifikat som nevnt i patentloven §§ 62 a og 62 b, og
- e) overdragelig avtalelisens som er registrert i patentregisteret eller i Patentstyrets særskilte register over europeiske patentsøknader.

(2) Hvis en pantsatt patentsøknad deles eller hvis en oppfinnelse i en pantsatt søknad skilles ut i en ny søknad, omfattes også avdelte eller utskilte søknader av panteretten.

(3) Når patent blir meddelt på grunnlag av en pantsatt patentsøknad, blir patentet omfattet av panteretten i stedet for søknaden.

(4) Når det blir utstedt et supplerende beskyttelsessertifikat og basispatentet er pantsatt, blir det supplerende beskyttelsessertifikatet omfattet av panteretten i stedet for basispatentet fra tidspunktet da basispatentet opphører å gjelde.

§ 4-12 *Rettsvern for panterett i patent m.m.*

Panterett etter § 4-11 får rettsvern ved anmerkning i patentregisteret eller, i tilfelle som

nevnt i § 4-11 bokstav c, ved anmerkning i Patentstyrets særskilte register over europeiske patentsøknader. Frem pantsattelse får rettsvern på samme måte.

§ 4-13 *Planteforedlerrett m.m.*

(1) Planteforedlerrett som gjelder her i riket kan pantsattes. Det samme gjelder:

- a) søknad om planteforedlerrett som er innført i Plantesortsnemndens journal over innkomne søknader, og
- b) overdragelig avtalelisens som er anmerket i plantesortsregisteret eller i Plantesortsnemndens journal over innkomne søknader.

(2) Når planteforedlerrett blir meddelt på grunnlag av en pantsatt søknad om planteforedlerrett, blir planteforedlerretten omfattet av panteretten i stedet for søknaden.

§ 4-14 *Rettsvern for panterett i planteforedlerrett m.m.*

Panterett etter § 4-13 får rettsvern ved anmerkning i plantesortsregisteret eller ved anmerkning i Plantesortsnemndens journal over innkomne søknader. Frem pantsattelse får rettsvern på samme måte.

§ 4-15 *Avhendelse og lisensiering*

§ 1-11 første ledd gjelder for pant etter §§ 4-11 og 4-13, herunder når det utstedes lisenser som gjelder en søknad eller rettighet som er pantsatt etter §§ 4-11 eller 4-13.

§ 4-16 *Bortfall av panteretten m.m.*

(1) Panteretten faller bort og panthaveren kan kreve at pantekravet blir innfridd når en pantsatt patentsøknad eller søknad om planteforedlerrett:

- a) blir overført til en annen fordi pantsetteren ikke har retten til oppfinnelsen eller plantesorten, eller
- b) blir endelig henlagt eller avslått.

Det samme gjelder når et europeisk patent som er meddelt på grunnlag av søknad som nevnt i § 4-11 første ledd bokstav c ikke blir gjort gjeldende her i riket.

(2) Panteretten faller bort og panthaveren kan kreve at pantekravet blir innfridd når et pantsatt patent, et pantsatt supplerende beskyttelsessertifikat eller en pantsatt planteforedlerrett:

- a) blir overført til en annen fordi pantsetteren ikke har retten til oppfinnelsen eller plantesorten,
- b) blir satt til side som ugyldig,

c) opphører å gjelde fordi innehaveren har unnlatt å betale årsavgift uten at panthaveren har gitt samtykke til det, eller

d) opphører etter planteforedlerloven § 18.

(3) Panthaveren kan kreve at pantekravet blir innfridd når innehaveren gir avkall på et pantsatt patent, et pantsatt supplerende beskyttelsessertifikat eller en pantsatt planteforedlerrett uten at panthaveren har samtykket til det.

(4) Panthaveren kan kreve at pantekravet blir innfridd når et supplerende beskyttelsessertifikat bortfaller på grunnlag av tilbakekall av markedsføringstillatelse.

(5) Første til fjerde ledd gjelder tilsvarende for panterett i lisens.

(6) For øvrig gjelder § 1-9, bortsett fra første ledd bokstav e.

§ 4-17 Avtale om realisasjon

(1) Pant etter §§ 4-11 og 4-13 kan realiseres på den måte som følger av skriftlig avtale mellom partene. § 1-14 gjelder tilsvarende.

(2) Panthaveren kan først utøve sin rett til å kreve realisasjon i medhold av avtale når to uker er gått etter at varsel er sendt innehaveren av den pantsatte søknaden eller rettigheten og andre kjente rettighetshavere. Den som forestår realisasjonen skal gi panthaveren og pantsetteren revidert regnskap. Skjer realisasjonen i form av overdragelse skal regnskapet gis senest tre måneder etter at oppgjør for overdragelsen fant sted. Skjer realisasjonen i form av at det utstedes lisenser eller at inntekter fra allerede etablerte lisenser innfordres, skal regnskap gis minst en gang i året. Andre rettighetshavere kan kreve kopi av regnskapet.

III

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr
(*rettsgebyrloven*)

§ 14 fjerde ledd annet punktum nr. 2 skal lyde:
2. sideutgifter ved tvangsdekning etter tvangsfullbyrdelsesloven §§ 10-13 og 10-14.

IV

I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse
(*tvangsfullbyrdelsesloven*)

§ 1-3 annet ledd nytt femte punktum skal lyde:
Det samme gjelder for pant som nevnt i panteloven §§ 4-11 og 4-13, jf. panteloven § 4-17.

I § 7-20 syvende ledd første punktum erstattes ordet «patentloven» med «panteloven».

§ 10-3 skal lyde:

§ 10-3 *Namsmyndighet, begjæring, foreleggelse, beslutning om tvangsdekning*

Om namsmyndighet, innholdet av begjæringen, foreleggelse og beslutning om dekning gjelder §§ 8-3 til 8-11, unntatt § 8-5 tredje ledd, tilsvarende. *Ved begjæring om dekning i en immaterialrettighet som er registrert i et særskilt register eller i en lisens som gjelder en slik rettighet, kan begjæringen likevel alltid inngis i distriktet der registeret føres.* Dersom tvangsgrunnlaget er et namsutlegg, kan begjæringen også inngis i det distriktet hvor utlegget er tatt, forutsatt at utleggsobjektet etter § 1-9 fortsatt må anses for å være i område underlagt norsk jurisdiksjon. Ved begjæring om dekning i finansielle instrumenter som er registrert i et verdipapirregister eller immaterialrettigheter som kan registreres i særskilt register, skal utskrift fra vedkommende register legges ved begjæringen istedenfor utskrift fra Løsøreregisteret.

Tvangsdekningen gjennomføres i samsvar med avsnitt II til VI, og for øvrig på den måte som antas å ville gi størst utbytte.

Nytt avsnitt V i kapittel 10 skal lyde:

V. Tvangsdekning i immaterialrettigheter

§ 10-13 *Dekningsmåte*

Blir det søkt tvangsdekning i immaterialrettigheter, bestemmer namsmannen, etter særskilt å ha forelagt dekningsalternativene for partene, på hvilken måte deknningen skal skje. Det kan besluttes salg, at det skal utstedes lisenser eller at inntekter etter allerede etablerte lisenser skal tilfalle saksøkeren.

Det kan besluttes at salg skal skje etter reglene for frivillig omsetning. Namsmannen kan overlate til en medhjelper å stå for salget. § 8-13 gjelder i så

fall tilsvarende. Det kan også besluttes salg ved auksjon holdt av namsmannen etter reglene i kapittel 8 avsnitt III.

Når dekingen skal skje ved utstedelse av lisenser eller at inntekter etter allerede etablerte lisenser skal tilfalle saksøkeren, kan namsmannen beslutte at rådigheten over rettigheten skal overlates til saksøkeren eller en bestyrer for utøvelse i samsvar med bestemmelser som namsmannen fastsetter. Saksøkeren eller bestyreren skal gi namsmannen revidert regnskap en gang i året, og i alle tilfeller når utøvelsen opphører. Namsmannen skal forelegge regnskapet for saksøkte. Andre rettighetshavere kan kreve kopi av regnskapet.

Nåværende avsnitt V i kapittel 10 blir avsnitt VI i samme kapittel.

Nåværende § 10-13 blir § 10-14.

V

I lov 12. mars 1993 nr. 32 om planteforedlerrett gjøres følgende endringer:

§ 15 skal lyde:

§ 15 *Avkall*

Gir sortseieren overfor Plantesorstnemnda skriftlig avkall på planteforedlerretten, skal nemnda erklære retten for opphørt.

Dersom en begjæring om overføring av søknaden ikke er endelig avgjort, det er reist søksmål om overføring av planteforedlerretten, planteforedlerretten er pantsatt eller det er tatt utlegg i planteforedlerretten, kan planteforedlerretten ikke erklæres for opphørt før spørsmålet om overføring er endelig avgjort eller panteretten er falt bort.

§ 26 annet ledd fjerde til sjette punktum skal lyde:

Om anmerkninger i registeret og om virkningen av anmerkninger gjelder patentloven §§ 44 og 44 a tilsvarende. Nærmere regler om registeret, *herunder om krav om anmerkninger i registeret og behandlingen av dem*, og om *gebyrer* for utskrifter og anmerkninger gis i forskrift som fastsettes av Kongen. *Gebysatsene* for utskrifter og kopier skal fastsettes slik at de samlede inntektene ikke blir større enn de faktiske omkostningene ved formidling av informasjonen, med tillegg av en rimelig fortjeneste.

VI

I lov 14. mars 2003 nr. 15 om beskyttelse av design skal § 54 fjerde ledd lyde:

Frivillig overdragelse av en designregistrering eller utstedelse av lisens som er blitt innmeldt til registrering, går i kollisjonstilfelle foran overdragelse eller utstedelse av lisens som ikke er eller først senere blir innmeldt til registrering, dersom vedkommende rettighetshaver ved innmeldelsen var i god tro.

VII

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De ulike endringene kan settes i kraft til forskjellig tid.
2. Endringen i patentloven § 44 sjette ledd gjelder bare for søksmål der stevning inngis etter at loven har trådt i kraft.
3. Patentloven § 44 nytt syvende ledd gjelder ikke når nektelse av registrering har funnet sted før loven har trådt i kraft.
4. Patentloven ny § 44 a gjelder ikke for rettserverv som har funnet sted før loven har trådt i kraft.
5. Endringene i patentloven §§ 52 b og 64 gjelder bare når begjæring om administrativ overprøving er fremsatt eller søksmål er tatt ut etter at loven har trådt i kraft.
6. Endringen i panteloven § 3-4 annet ledd bokstav b gjelder bare for panterett som stiftes etter at loven har trådt i kraft. Det samme gjelder for nye §§ 4-11 til 4-17 i panteloven. Panteloven § 3-4 annet ledd nytt annet punktum og endringene i panteloven § 3-7 gjelder også for panterett som er stiftet før loven har trådt i kraft.
7. Endringen i tvangsfullbyrdelsesloven § 10-3 og tvangsfullbyrdelsesloven ny § 10-13 gjelder bare når begjæringen om tvangsdekning er inngitt etter at loven har trådt i kraft.
8. Planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum, jf. patentloven § 44 nytt syvende ledd gjelder ikke når nektelse av registrering har funnet sted før loven har trådt i kraft. Endringen i planteforedlerloven § 26 annet ledd fjerde punktum, jf. patentloven ny § 44 a gjelder ikke for rettserverv som har funnet sted før loven har trådt i kraft.
9. Endringen i designloven § 54 fjerde ledd gjelder ikke for rettserverv som har funnet sted før loven har trådt i kraft.
10. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.